

Patronatul Investitorilor
Autohtoni
PIAROM

2019

ANALIZĂ ÎNTOCMITĂ DE **ZIARUL FINANCIAR**, REALIZATĂ CU SPRIJINUL **PIAROM**

CAPITALUL PRIVAT ROMÂNESC

EDIȚIA A IV-A

AUTOR: **SORIN PÂSLARU**

Capitalul privat românesc

ediția a IV-a

ZIARUL **FINANCIAR**

1.	Ponderea capitalului privat românesc în cifra de afaceri	8
1.1	Evoluția numărului de companii cu capital privat românesc și a cifrei de afaceri în perioada 2014-2017	11
2.	Profitabilitatea companiilor cu capital privat românesc	14
2.1	Evoluția profitului și a profitabilităților firmelor în perioada 2014-2017	19
3.	Numărul de salariați și productivitatea firmelor cu capital privat românesc	23
3.1	Evoluția numărului de salariați și a productivității muncii în firmele private românești și în firmele străine în perioada 2014-2017	28
4.	Activele, datoriile și capitalul propriu al firmelor cu capital privat românesc	31
4.1	Evoluția activelor, datoriilor și a capitalurilor proprii ale firmelor private românești și ale firmelor străine în perioada 2014-2017	35
5.	Prezența capitalului privat românesc în sectoare economice după CAEN	39
5.1	Evoluția sectoarelor din economie după cifra de afaceri între 2014 și 2017	53
5.2	Evoluția ponderii români – străini în cele mai mari sectoare din economie în perioada 2014-2017	57
6.	Productivitatea companiilor cu capital privat românesc	65
6.1	Evoluția celor mai productive sectoare cu capital privat românesc în perioada 2014-2017	75
7.	Distribuția capitalului privat românesc în județele României	78
7.1	Evoluția ponderii companiilor cu capital privat românesc în județe în perioada 2014-2017	84
8.	Capitalul privat românesc și valoarea adăugată a sectoarelor economiei	89
8.1	Evoluția ponderii valorii adăugate în producție	93
9.	Evoluția ponderii companiilor cu capital privat românesc în exporturi în perioada 2014-2017	97
10.	Concluzii	101
Anexa 1	Paradoxul „Argeș vs Iași”. PIB-ul Iașului, mai mare decât cel al județului Argeș	102
Anexa 2	Influența multinaționalelor în impulsivitatea companiilor cu capital privat românesc. Cazurile industriei auto, bere și răcoritoare, software	106
Anexa 3	Prezența companiilor cu capital privat românesc în 10 mari sectoare din economie	114

Broșură editată de **Tonica Group**

Coordonator broșură:

Mircea Doagă

DTP: Ștefan Coroianu

Corectură: Alin Claudiu Popescu

Sursa foto: 123RF

Tipar:

Tipografia Everest București

Analiză realizată pentru

Patronatul Investitorilor Autohtoni - PIAROM

de Sorin Pâslaru, redactor-șef ZIARUL FINANCIAR

Președinte PIAROM: Nicolae Cristian Pârvan

Adresa: Str. Delfinului, nr. 6, bl. 42, sc. 4, parter, ap.

197, Sector 2, București / **Telefon:** 0741.106.736 /

E-mail: office@piarom.ro

Argument

Lucrarea „Capitalul Privat Românesc - ediția a IV-a” își propune să descrie atât situația companiilor cu capital privat românesc în 2017, cât și pentru toată perioada 2014-2017.

Studiul descrie evoluția ponderii capitalului privat românesc în economie din punctul de vedere al cifrei de afaceri, al numărului de companii, al capitalului propriu, al activelor și analizează diferența între profitabilitatea, îndatorarea și productivitatea companiilor cu capital românesc față de cele străine și evoluția acestor indicatori.

Analiza capitalului privat românesc, a ponderii sale în economie în sectoare de business și în exporturi este necesară pentru a putea imagina măsuri de politică economică pentru dezvoltarea economică a României atât prin creșterea capitalului privat local cât și prin atragerea de investitori străini.

Banca Națională a României (BNR) și Institutul Național de Statistică (INS) publică în fiecare an un studiu comun privind Investițiile Străine Directe, însă nicio instituție publică din România nu se ocupă cu evaluarea și măsurarea impactului în economie al investițiilor cu capital privat românesc.

Pe parcursul lucrării, prin „companii românești” se înțelege companii cu capital majoritar privat românesc, prin „companii străine” companii cu capital majoritar străin și prin „companii de stat” companii cu capital majoritar de stat. Sursa datelor este Registrul Comerțului, BNR și INS.

Sorin Pâslaru, redactor șef Ziarul Financiar

1. Ponderea capitalului privat românesc în cifra de afaceri

Companiile cu capital privat românesc au pierdut încă un procent din ponderea lor în economie în 2017 în favoarea companiilor străine, ajungând la 45% în totalul cifrei de afaceri a tuturor companiilor înregistrate în România, față de 46% în anul anterior.

În perioada 2014 – 2017, cei patru ani analizați de cele patru ediții ale studiului "Capitalul Privat Românesc", companiile cu capital privat românesc au scăzut de la 47% la 45%, iar firmele străine și-au majorat ponderea de la 49% la 51%.

Această evoluție a avut loc ca urmare a avansului mai rapid al cifrei de afaceri a companiilor străine dar și a tranzacțiilor prin care firme deținute de români au fost cumpărate de multinaționale în această perioadă, precum: Betty Ice (înghețată) preluată de Unilever (Marea Britanie) sau Albalact și Covalact (lactate) preluate de Lactalis (Franța).

În tot acest interval, companiile cu capital privat românesc împreună cu cele cu capital străin au avut o pondere totală de 96% din economia românească restul de 4% fiind întreprinderi de stat, care și-au păstrat poziția.

Cifra de afaceri totală a companiilor din România a fost în 2018 de 1.359 miliarde de lei, în creștere cu 11% față de anul anterior (**Tabelul 1**).

Acesta este cel mai bun avans al cifrei de afaceri totale din economie în perioada 2014-2017. Creșterea cifrei de afaceri din economie depășește creșterea PIB de 7% din 2017.

Firmele cu capital privat românesc au avut o cifră de afaceri totală de circa 611 miliarde de lei, în creștere cu 7% față de anul anterior. În 2014, primul an al analizei, firmele private românești aveau afaceri de 509 miliarde de lei, astfel încât în perioada analizată 2014-2017 au înregistrat o creștere de 20% în valoare procentuală și de 102 miliarde de lei în valoare absolută.

Tabel 1. Evoluția numărului de companii, a cifrei de afaceri și a profitului net în 2017 față de 2016

	Companii private românești	Evoluție (%)	Companii străine	Evoluție (%)	Companii de stat	Evoluție (%)	Total	Evoluție (%)
Numărul de companii	476.882	7	36.554	0	1.420	7	514.856	6
Cifra de afaceri (mld. lei)	611	7	697	14	51	13	1.359	11
Profitul brut (mld.lei)	61	17	46	18	8	14	115	17
Pierdere brută (mld. lei)	13	8	14	0	2	0	29	4
Profitul net (mld. lei)	55	22	40	18	7	17	102	20
Pierdere netă (mld.lei)	14	17	14	-7	2	0	30	3
Rezultatul net (mld. lei)	41	24	26	37	5	67	72	31

Sursa: ONRC

Companiile cu capital privat străin au crescut cu 14% la nivelul cifrei de afaceri totale, declarând afaceri de 697 miliarde de lei în 2017. În 2014, firmele străine aveau afaceri totale de 536 miliarde de lei, deci în perioada analizată 2014 – 2017 au înregistrat o creștere de 30% în valoare procentuală și de 161 miliarde de lei în valoare absolută.

Creșterea mai rapidă a cifrei de afaceri a companiilor cu capital străin între 2014 și 2017, de 30%, față de 20% creșterea în aceeași perioadă a cifrei de afaceri a companiilor cu capital privat românesc explică avansul ponderii firmelor străine de la 49% la 51% și scăderea ponderii firmelor românești de la 47% la 45%.

Firmele de stat au avut afaceri de 51 miliarde de lei în 2017, în creștere cu 13% față de anul anterior.

Datele arată pe cei patru ani studiați până în prezent o evoluție consistentă, adică nu s-au înregistrat evoluții bruște, ci ponderea companiilor cu capital integral românesc a fost aproximativ egală cu cea a firmelor străine, cu o ușoară tendință de scădere a capitalului privat românesc în favoarea firmelor străine.

De asemenea, parametrii privind profitabilitatea, productivitatea, nivelul salariilor, îndatorarea și capitalurile proprii s-au păstrat în această perioadă consistenti, adică firmele cu capital privat românesc au prezentat în toți cei patru ani o profitabilitate dublă sau triplă față de firmele străine, la o productivitate la jumătate.

Și diferența dintre salarii au evoluat în toată această perioadă la același nivel, adică firmele străine plătesc salarii medii nete aproape duble față de cele cu capital privat românesc.

2017 a fost cel mai bun an istoric pentru România, pentru companiile înregistrate local. Cifra de afaceri a tuturor companiilor din România s-a apropiat de 300 miliarde de euro (1.359 miliarde de lei).

Creșterea economică a fost determinată de plusul consumului, ceea ce se va și vedea în analiza evoluției sectoarelor din economie. Comerțul cu ridicata și comerțul cu amănuntul, care au o pondere în totalul economiei de 40%, au avut creșteri de 8-10% în 2017 în timp ce sectoarele de construcții au stagnat sau au scăzut.

Efervescența din economie s-a văzut și în creșterea numărului de companii cu capital privat românesc, care au ajuns la 476.882 la finalul anului 2017, în creștere cu 7% față de anul anterior. Aceasta înseamnă un număr de aproape de 30.000 de noi companii care au apărut în 2017, iar dimensiunea acestora pe medie a rămas constantă având în vedere că viteza de creștere a cifra de afaceri de 7% a fost egală cu cea a numărului de companii.

Companiile străine în schimb au rămas constante ca număr la circa 36.500. Nu este primul an din cei analizați în care are loc o astfel de evoluție, de stagnare sau chiar scădere a numărului de companii străine. Aceasta înseamnă că au loc consolidări ale firmelor cu capital străin care au ajuns la maturitate pe piața românească și caută să eficientizeze activitatea.

Evoluția este în concordanță cu atitudinea generală a investitorilor străini față de România, în condițiile în care în ultimii ani nivelul investițiilor străine stagnează iar în cazul unelor țări occidentale au loc reduceri de capital străin, adică nivelul radierilor este mai mare decât cel al subscrierilor de capital nou. Prin această evoluție discordantă din ultimii ani firmele străine devin pe medie practic tot mai mari în timp ce firmele românești sunt ca dimensiune de 10-15 ori mai mici.

Practic în 2017 s-au înființat ca număr firme cu capital privat românesc aproape tot atât câte firme există cu capital străin.

Profilul unei firme străine este complet diferit față de o companie cu capital privat românesc ca putere economică.

Firmele cu capital străin au în medie o cifră de afaceri de 17 milioane de lei și 32 de salariați în timp ce firmele românești au pe medie o cifră de afaceri totală de 250.000 de lei și 5 salariați.

Posibilitățile de internaționalizare ale companiilor românești prin exporturi sau investiții străine directe trebuie să țină cont de faptul că pentru intrarea pe piețele externe este nevoie de companii puternice cu o cifră de afaceri medie de cel puțin 1 milion de euro (4,7 milioane de lei).

Firmele de stat au rămas la o pondere de 4% la fel ca în ultimii patru ani, ceea ce arată iarăși continuitatea datelor din analiza privind capitalul privat românesc. Cele 1.400 de companii de stat au înregistrat în 2017 o cifră de afaceri de 51 miliarde de lei, cu 13% mai mult decât în anul anterior. Evoluția este explicabilă având în vedere că multe dintre acestea sunt firme de energie, iar prețul energiei electrice a crescut semnificativ pe piața spot în 2017.

Pondere de doar 4% a companiilor de stat în totalul cifrei de afaceri din economie arată că statul nu mai poate să aplice politici industriale sau economice în mod direct prin propriile companii ci doar prin intermediul unor pârghii de politică economică prin care să își asume obiectivele stabilite pentru dezvoltarea României.

1.1 Evoluția numărului de companii cu capital privat românesc și a cifrei de afaceri în perioada 2014-2017

Numărul de companii private românești a crescut cu 13% în perioada 2014-2017, în timp ce numărul de firme străine a scăzut cu 5%. **(Grafic 1)**

În valoare absolută numărul de firme private românești a crescut în intervalul analizat cu peste 50.000 ceea ce înseamnă că mediul de business a devenit mai atractiv, iar antreprenorii români și-au diversificat afacerile sau au fost atrași alți mici investitori în zona antreprenoriatului.

De partea cealaltă au dispărut 2.000 de firme străine în intervalul analizat, ceea ce înseamnă că numărul de dizolvări și de radieri de companii cu capital străin de la Registrul Comerțului a fost mai mare decât numărul de companii nou înființate cu capital străin.

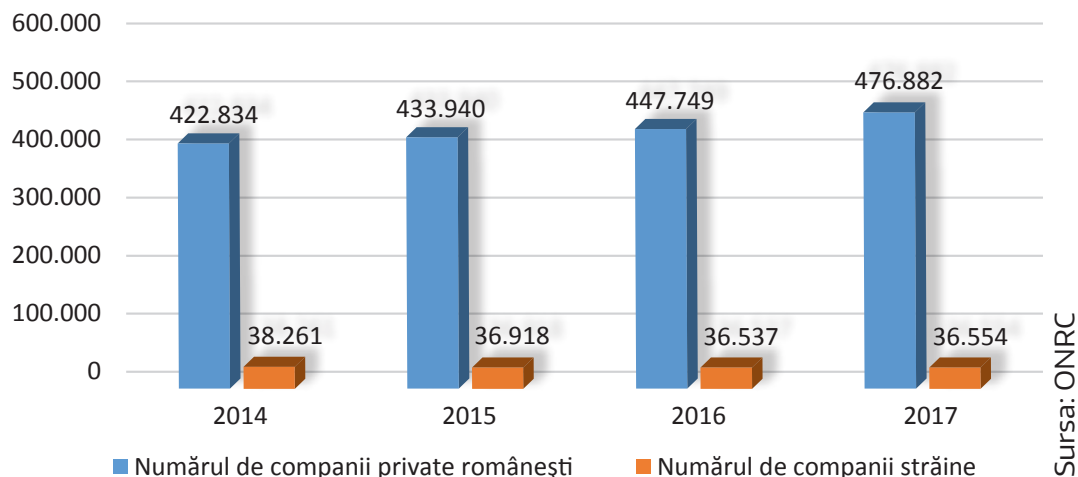
Evoluția indică o concentrare a capitalului străin către un număr mai redus de firme, ceea ce arată că investitorii străini caută să consolideze pozițiile deja obținute și să restructureze firmele pentru eficientizarea activităților.

Pe de altă parte, scăderea numărului de firme cu capital străin poate fi și un semnal îngrijorător, de reducere a atractivității economiei românești pentru investitorii străini.

Într-adevăr, stocul investițiilor străine din țări din zona euro a început să scadă, iar între timp România nu a devenit suficient de atractivă pentru investitorii din afara spațiului Uniunii Europene, precum Japonia, China sau America de Nord, ca să compenseze această stagnare a interesului investitorilor din zona euro.

În aceeași perioadă cifra de afaceri totală per economie a crescut de la 1.088 de miliarde de lei la 1.359 de miliarde de lei, cu 25%. **(Grafic 2)**

Cifra de afaceri a companiilor private românești a crescut cu 20% în intervalul 2014-2017, de la 509 miliarde la 611 miliarde de lei. Viteza de creștere a cifrei de

Grafic 1. Evoluția numărului de companii între 2014 și 2017

afaceri este mai mare decât viteza de creștere a numărului de companii private românești, ceea ce înseamnă că cifra de afaceri medie pentru fiecare întreprindere cu capital privat românesc a fost în creștere în această perioadă.

În aceeași perioadă, cifra de afaceri a companiilor străine a crescut cu 30%, de la 536 de miliarde la 697 de miliarde de lei.

Companiile de stat au avut o creștere a cifrei de afaceri de la 43 de miliarde la 51 de miliarde, cu 18%.

Ca urmare a diferenței de viteză de creștere între cifra de afaceri a companiilor private românești și cea a firmelor străine, firmele străine și-au majorat ponderea în totalul cifrei de afaceri din economie în cei patru ani analizați.

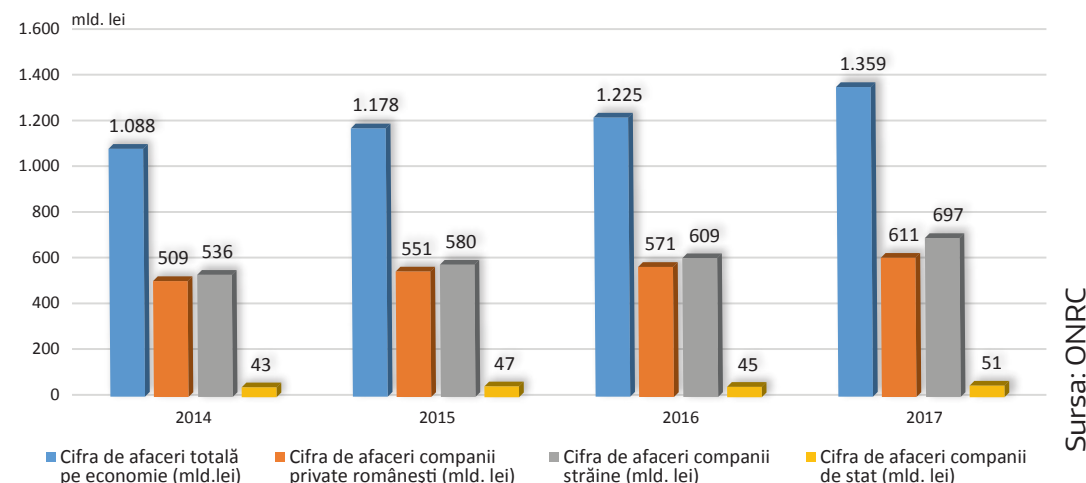
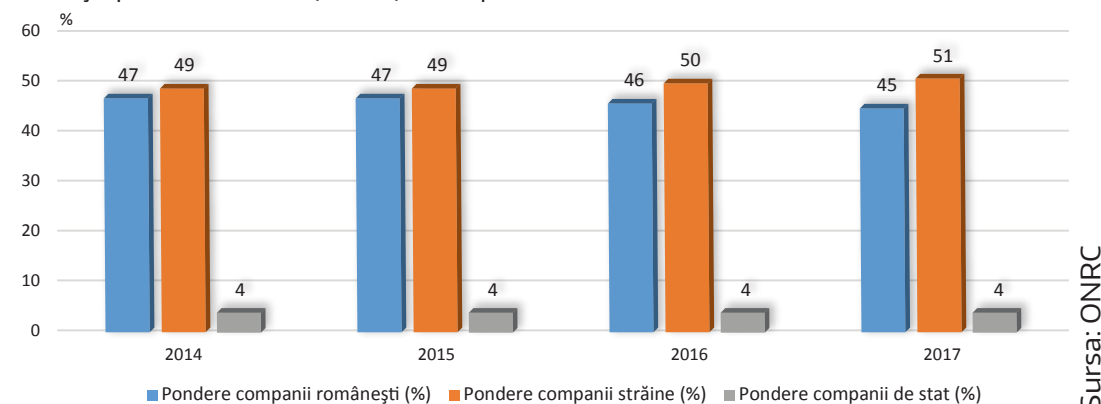
Ponderea capitalului străin în economie a crescut de la 49% în 2014 la 51% în 2017, aproape cu câte un punct procentual în fiecare an.

De partea cealaltă, ponderea capitalului privat românesc a scăzut de la 47% în 2014 la 45% în 2017.

Erodarea ponderii capitalului privat românesc în favoarea firmelor străine este vizibilă analizând toată această perioadă 2014-2017. În pofida creșterii numărului de companii private românești cu 13% între 2014 și 2017, firmele românești pierd cotă de piață în totalul cifrei de afaceri din economie pentru că viteza lor de creștere este mai redusă decât viteza de creștere a cifrei de afaceri a firmelor străine.

În intervalul analizat, 2014-2017, firmele private românești și firmele străine și-au împărțit în general în jumătate-jumătate afacerile din economie, având în vedere că firmele de stat dețin doar 4% din cifra totală de afaceri.

Însă iată că față de 2014, în 2017 diferența între ponderea firmelor străine de 51% și

Grafic 2. Evoluția cifrei de afaceri în perioada 2014-2017**Evoluția ponderilor români/străini/stat în perioada 2014-2017**

cea a firmelor românești de 45% a ajuns la 6 puncte procentuale, față de 2 puncte procentuale în 2014.

Este de prevăzut că, dacă în următorii șase ani firmele românești vor mai pierde câte 0,5 – 1 punct procentual din totalul cifrei de afaceri, vor ajunge la 40% pondere, iar firmele străine la 56%.

Practic, între 2014 și 2017 firmele străine au preluat afaceri în valoare de circa 10 miliarde de euro (4% din cifra totală de afaceri pe economie de 225 de miliarde de euro) de la firmele private românești.

2. Profitabilitatea companiilor cu capital privat românesc

2017 a fost un an excepțional pentru sistemul de companii din România din punct de vedere al profitabilității. Cele 500.000 de companii cu o cifră de afaceri diferită de zero au înregistrat o cifră de afaceri de 1.359 de miliarde de lei și un profit net total de 102 de miliarde de lei. Aceasta înseamnă o marjă de aproape 8% însă pentru a evalua profitabilitatea generală a sistemului de companii din România profitul net total trebuie corectat cu totalitatea pierderilor (**Tabel 1**).

Firmele pe pierderi au înregistrat pierderi nete totale în 2017 de 30 de miliarde de lei, în creștere față de anul anterior cu 1 miliard de lei, deci cu 3%. Profiturile nete au crescut în schimb cu 20%, de la 85 de miliarde de lei în 2016 la 102 de miliarde de lei în 2017. Evoluția în creștere a profitabilității în 2017 se datorează atât consumului în creștere cât și majorării productivității muncii ca urmare a vitezei mai mari de creștere a cifrei de afaceri decât a salariilor.

Businessul românesc a avut un an excepțional în 2017 fiind practic al optilea an consecutiv de creștere economică. Creșterea cu 20% a profitului net total an la an este dublă față de creșterea totală a cifrei de afaceri.

La un profit net total de 102 de miliarde de lei și pierderi nete totale de 30 de miliarde de lei, rezultatul net consolidat al întregului sistem de companii din România a fost de 72 de miliarde de lei, în creștere cu 30% față de cel de 55 de miliarde de lei înregistrat în 2016. Practic atât produce întreg sistemul de companii din România: un rezultat net pozitiv (profit) total de 72 de miliarde de lei (15 miliarde de euro).

Acesta este cel mai mare nivel al profitului net consolidat din istoria României, conform calculelor autorului.

Dacă se privește tot sistemul de companii din România ca o singură companie, această firmă gigant ar avea o cifră de afaceri de 1.359 de miliarde de lei (292 de miliarde de euro) în 2017 și un rezultat net de 72 de miliarde de lei (15 miliarde de euro).

Aceasta înseamnă un nivel real al profitabilității, corectat cu firmele care au declarat pierderi, de 5,3%. În anul anterior, la o cifră de afaceri totală de 1.225 de miliarde de lei s-a obținut un rezultat net consolidat (profituri nete-pierderi nete) de 55 de miliarde de lei, ceea ce înseamnă o marjă a profitului net pe total sistem de 4,5%. Practic companiile românești și-au îmbunătățit profitabilitatea în 2017 per ansamblu de la 4,5% la 5,3%. Un procent de îmbunătățire a profitabilității poate părea puțin, dar când este vorba de afaceri totale de sute de miliarde de lei, impactul în economie, în conturile proprietarilor și în cele ale Fiscului este semnificativ.

Îmbunătățirea profitabilității din ultimii patru ani se datorează atât evoluției pozitive a conjuncturii economice și accelerării creșterii economice cât și recunoașterii de către companii a unor profituri tot mai mari pentru încasarea de dividende. Din 2016, impozitul pe dividende s-a redus la 5% de la 16% anterior ceea ce a determinat pe mulți dintre acționari să recunoască și să încaseze dividende. Încasările din impozitul din dividende au crescut de cinci ori între 2015 și 2017 arată datele Ministerului de Finanțe, până la 1,7 miliarde de lei la sfârșitul perioadei.

Îmbunătățirea rezultatului net total pe care l-a obținut sistemul de companii din România în 2017 s-a datorat în primul rând adăugării la profiturile nete totale a 26 miliarde de lei, acestea crescând de la 85 de miliarde la 102 de miliarde. Pe de altă parte, pierderile au crescut foarte puțin, de la 29 la 30 de miliarde de lei.

Aceasta înseamnă că firmele cu profit au devenit și mai profitabile sau au decis să recunoască profitul de o manieră mult mai vizibilă. Paradoxal, deși firmele din România au devenit tot mai profitabile, impozitul pe profit scade ca pondere în Produsul Intern Brut astfel încât statul se poate baza tot mai puțin în fiecare an pe încasările din impozitul pe profit. Astfel în 2017 deși Ministerul Finanțelor

estimase venituri din impozitul pe profit de 16,6 miliarde de lei, a reușit să încaseze numai 14,7 miliarde de lei.

Practic statul nu reușește să captureze în încasări la bugetul de stat evoluția bună a cifrei de afaceri a companiilor din România.

În 2016 veniturile din impozitul pe profit fuseseră de 15 miliarde de lei, astfel încât în 2017 au scăzut practic cu 7%. Din acest punct de vedere impozitul pe profit a ajuns să fie la jumătate ca încasări la bugetul de stat față de impozitul pe salarii și venit. Încasările din impozitul pe profit au scăzut constant în ultimii cinci ani de creștere economică continuă ca pondere în PIB, determinând Guvernul să introducă impozit pe cifra de afaceri pentru firmele cu venituri de sub 1 milion de euro și chiar să vorbească despre posibila introducere a unui impozit pe cifra de afaceri a companiilor.

La un impozit de 1% pe cifra de afaceri a tuturor companiilor din România în 2017 statul ar fi încasat 13,6 miliarde de lei față de 14,7 miliarde de lei cât a încasat în cele din urmă pe baza impozitării profitului. La un impozit de 1,5% din cifra de afaceri încasările ar fi fost mult mai mari și anume de 20 miliarde de lei, cu 5 miliarde de lei (peste 1 miliard de euro) mai mult decât a încasat statul din impozitul pe profit în 2016.

Un impozit de 1% pe cifra de afaceri echivalează cu un impozit pe profit de 16% în cazul în care marja de profit brut cu care lucrează firma este de 6%. Pentru firmele care lucrează cu o marjă de profit de peste 6% o taxare pe cifra de afaceri cu 1% înseamnă un avantaj. Pentru firmele care au o marjă a profitului de sub 6% înseamnă o pierdere, adică mai mulți bani dați la stat.

De asemenea, pentru firmele care înregistrează pierderi, o posibilă taxare de 1% pe cifra de afaceri înseamnă o încărcare a cheltuielilor, totuși faptul că nivelul pierderilor din economia românească cunoaște o oarecare stagnare sau chiar reducere în ultimii patru ani arată că o eventuală introducere a acestui tip de impozit nu ar fi o povară foarte mare pentru întreprinderile românești.

Este de văzut însă dacă aceste pierderi se datorează ciclului investițional al firmei sau încărcării nejustificate cu cheltuieli a contului de profit și pierderi. Simplificarea taxării prin introducerea unui impozit pe cifra de afaceri ar fi de asemenea un avantaj și ar genera scăderi de cheltuieli administrative cu contabili și consultanți. De asemenea, ar diminua semnificativ numărul de litigii fiscale care generează astăzi zeci de mii de procese.

O analiză aprofundată pe categoriile de companii care obțin profit, pe evoluția rezultatelor acestora pe sectoarele de activitate mai dispuse la pierderi, precum și pe diferențele de profitabilitate între diverse sectoare de business ar fi benefică pentru a formula o strategie. Cert este că datele arată că în ultimii patru ani profitabilitatea netă a companiilor din România calculată ca sumă a profiturilor minus suma a pierderilor s-a dublat, în schimb încasările statului din impozitul pe profit au scăzut ca pondere în PIB de la 2,5% la 1,7%.

Companiile cu capital privat românesc au avut profituri nete totale de 55 de miliarde de lei în 2017 mai mari cu 10 miliarde de lei față de anul anterior, iar pierderile nete au crescut de la 12 miliarde la 14 miliarde de lei. Ca urmare, rezultatul net obținut a fost de 41 de miliarde de lei, cu 8 miliarde de lei mai bun decât în anul anterior.

Este o îmbunătățire semnificativă, cu aproape 20%, a rezultatului net al companiilor private românești, ceea ce arată că evoluția bună a profitabilității firmelor cu capital românesc s-a menținut în toți cei patru ani analizați. Profitul net înregistrat de companiile cu capital privat românesc a crescut semnificativ în ultimii patru ani pe baza unei evoluții economice în creștere substanțială an după an, dar și ca urmare a productivității, adică a cifrei de afaceri pe salariat.

Practic după criza din 2008-2009 când firmele private românești au disponibilizat masiv, în perioada 2014-2017 au încercat să își majoreze afacerile privind cu mult mai multă atenție la cheltuielile de personal și de asemenea administrând mult mai strâns marjele de profitabilitate.

Un rezultat net de 41 de miliarde de lei obținut în 2017 la afaceri de 611 de miliarde înseamnă o marjă netă de 6,7%, mai mare cu 1,4 puncte procentuale decât cea de pe întreaga economie de 5,3%. Profitabilitatea firmelor românești a crescut cu un punct procentual față de anul anterior, când la o cifră de afaceri de 571 de miliarde de lei s-a înregistrat un rezultat net de 33 de miliarde de lei, adică o marjă netă de 5,7%.

Îmbunătățirea profitabilității firmelor românești de la total profituri nete de 45 de miliarde de lei în 2016 la 55 de miliarde de lei în 2017 este cea care a determinat în mod esențial de fapt îmbunătățirea profitabilității generale pentru întregul sistem de companii din România.

Per ansamblu rezultatul net a crescut de la 55 de miliarde la 72 de miliarde, deci cu 17 miliarde de lei, astfel încât îmbunătățirea rezultatului financiar pentru firmele românești de 10 miliarde de lei a contat în proporție de 60% la îmbunătățirea rezultatului net total.

Firmele străine au avut un profit net total de 40 de miliarde de lei în 2017 la o cifră de afaceri de 697 miliarde de lei, iar având în vedere pierderile totale de 14 miliarde de lei reiese un rezultat net de 26 de miliarde de lei. Aceasta înseamnă o marjă netă a profitabilității de 3,7%, adică la jumătate față de marja pe care o declară companiile private românești de 6,7%.

Diferența între marja de profit a companiilor cu capital privat românesc și cea a companiilor cu capital străin s-a păstrat constantă în 2017 față de 2016. În 2016 marja companiilor cu capital privat românesc a fost de 5,8% în timp ce marja netă a companiilor cu capital străin a fost de 3%, deci a fost de asemenea un raport de la simplu la dublu.

Aceasta înseamnă că ambele sectoare – firmele cu capital privat românesc și firmele străine – și-au îmbunătățit profitabilitatea în mod similar anul trecut, astfel încât raportul a rămas constant.

În 2015 profitabilitatea companiilor românești a fost triplă față de cea a companiilor străine, iar în 2014 rezultatul net al companiilor străine a fost negativ, cu alte cuvinte pierderile au fost mai mari decât profiturile în timp ce firmele private românești au declarat un rezultat net în acel an de 14 miliarde de lei.

În toată această perioadă companiile private românești și companiile străine și-au împărțit în general în mod egal cifra de afaceri din economie, însă permanent profitabilitatea companiilor românești a fost mai mare.

Și în valoare absolută, rezultatul net declarat de firmele private românești în 2017 de 41 de miliarde este cu 86% mai mare față de rezultatul net declarat de firmele străine, în valoare de 26 de miliarde de lei.

Studiul „Capitalul Privat Românesc” aflat acum la a patra ediție, a fost prima analiză care a evidențiat această disparitate de pe piața locală: faptul că firmele private românești sunt mai profitabile.

În 2014 rezultatul net al companiilor private românești a fost de 14 mld. lei față de 2 mld. lei pierderi ale firmelor străine, în 2015 raportul era de 27 mld. lei rezultat net români versus 9 mld. lei rezultat net străin pentru ca în 2016 raportul să fie 33 mld. lei români versus 19 mld. lei străini.

Diferența este posibil să fie datorată și dominanței capitalului privat românesc în anumite sectoare de activitate (comerț, agricultură, industrie agro-alimentară, transporturi, construcții) față de firmele străine prezente mai ales în industrie, telecom sau rafinarea țițeiului.

De asemenea s-au formulat diverse explicații precum nivelul mai mare al salariilor plătite de către firmele străine sau volumul de investiții.

Însă nivelul mai mare al salariilor este compensat de numărul mai mic de salariați din firmele cu capital străin, la jumătate față de cele cu capital privat românesc. De asemenea volumul de investiții străine a stagnat în ultimii ani, pentru că valul de investiții străine care a venit în România în anii 2002-2008 este acum la momentul extragerii de profituri mai degrabă decât la cel al unor noi proiecte.

Noile proiecte de investiții care sunt anunțate anual nu compensează în fapt în cazul anumitor țări precum Franța, Italia sau Germania, radiatorii de firme cu capital străin din aceste țări, așa încât fluxul anual al ISD din aceste țări devine negativ.

O altă explicație, mai puțin acceptată însă, este optimizarea fiscală mult mai bună a firmelor străine care apelează la mari companii de profil pentru a micșora masa impozabilă. Dacă firmele străine ar declara aceeași profitabilitate ca și firmele românești având în vedere că își împart în mod egal afacerile din economie rezultatul net per total economie s-ar apropia de 100 de miliarde de lei ceea ce ar însemna o rată a profitului net per sistemul de companii din România de 8%.

2.1 Evoluția profitului și a profitabilităților firmelor în perioada 2014-2017

Profiturile nete ale companiilor românești au crescut între 2014 și 2017 de la 33 de miliarde lei, la 55 de miliarde, adică o creștere de 66%, ceea ce înseamnă, raportat la o creștere de 20% a cifrei de afaceri a companiilor private românești în această perioadă, o îmbunătățire semnificativă a capacității acestor companii de a livra profituri. **(Grafic 3)**

Pierderile nete ale companiilor private românești au scăzut în interval de la 19 miliarde de lei la 14 miliarde de lei, trecând printr-un minim de 12 miliarde de lei în 2016.

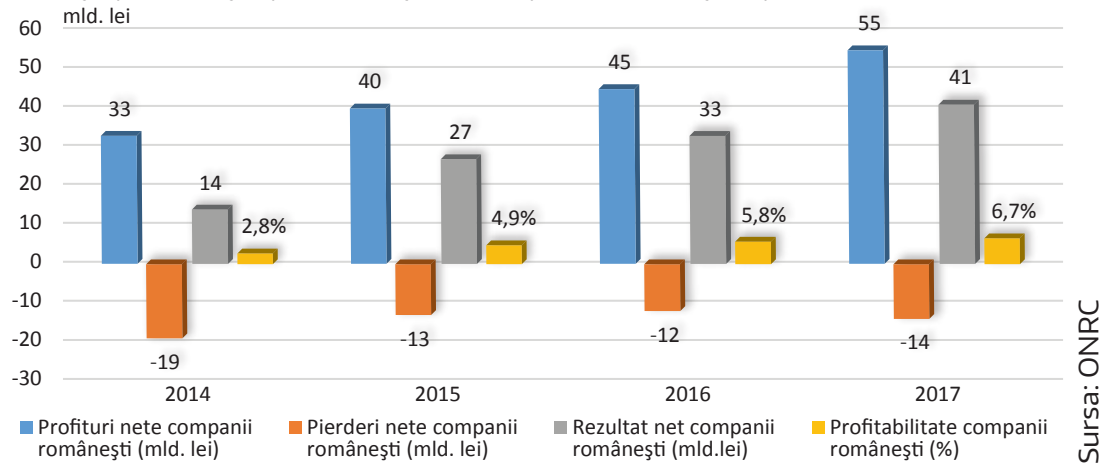
Datele arată că acești patru ani au reprezentat o perioadă fastă pentru capitalul privat românesc, de creștere a cifrei de afaceri dar și de îmbunătățire substanțială a profitabilității.

Capacitatea firmelor private românești de a genera profit mai mare a fost dată de creșterea vânzărilor dar și de reducerea ponderii chetuielilor cu salariile în cifra de afaceri, de scădere a taxelor (TVA și CAS) precum și de relaxarea dobânzilor de pe piața monetară.

În 2018 această perioadă a luat sfârșit, iar datele vor arăta probabil că ritmul de creștere a profitabilității s-a întrerupt.

Grafic 3.

Evoluția profitului și a profitabilității firmelor private românești în perioada 2014-2017

Creșterea cu 66% a profiturilor nete și scăderea pierderilor nete ale companiilor private românești cu 25% au dus la triplarea rezultatului net a firmelor private românești în această perioadă.

Rezultatul net al firmelor private românești a crescut de la 14 miliarde de lei în 2014, la 41 de miliarde de lei în 2017.

Ca urmare, profitabilitatea companiilor românești calculată ca raport între rezultatul net și cifra de afaceri totală a crescut în perioada 2014-2017 de la 2,8% la 6,7%.

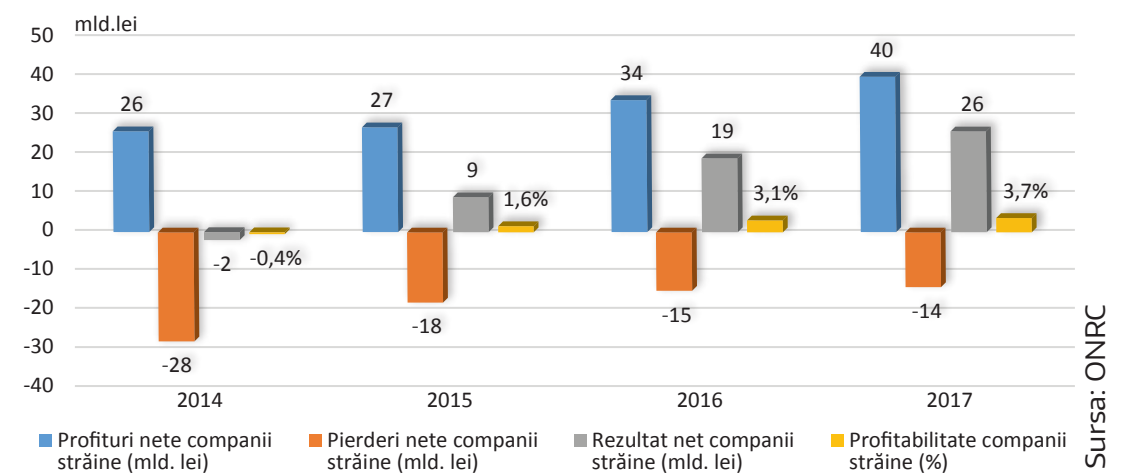
Rezultatul net a fost calculat ca diferență între profiturile nete totale și pierderile nete totale ale companiilor.

Dacă se privește întregul sistem de companii din România ca o singură companie, „profitul net” al acestei companii, adică rezultatul net obținut din adunarea profiturilor și pierderilor nete, a fost de 41 de miliarde de lei în 2017, față de 14 miliarde de lei în 2014, în condițiile în care cifra de afaceri totală a companiilor private românești a crescut în această perioadă de la 509 miliarde de lei, la 611 miliarde de lei.

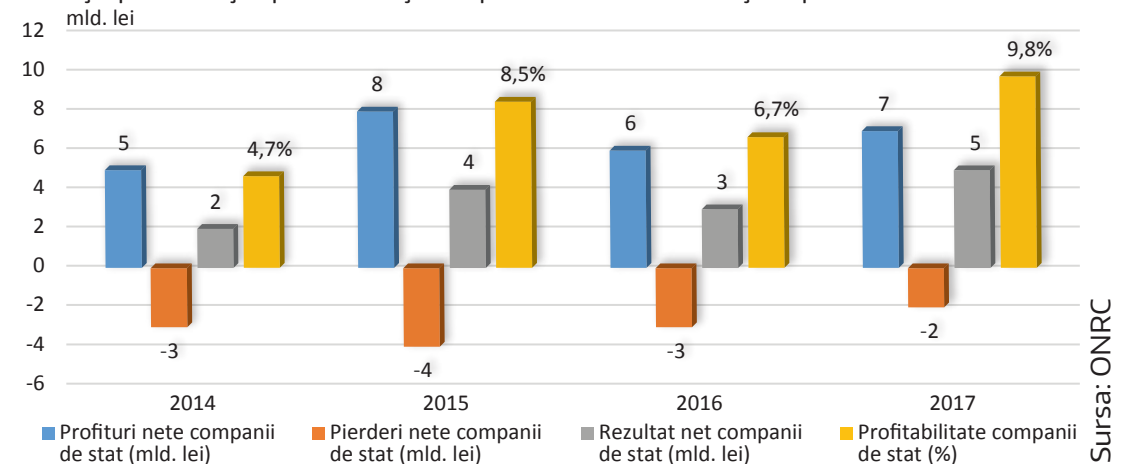
Faptul că rezultatul net a avut o creștere în perioada 2014-2017 de 200%, față de doar 20% creștere a cifrei de afaceri, a dus la triplarea marjei de profitabilitate, de la 2,8% în 2014, la 6,7% în 2017.

În aceeași perioadă, companiile străine au mers de la un rezultat negativ în 2014, la o profitabilitate de 3,7% în 2017.

Evoluția profitului și a profitabilității firmelor străine în perioada 2014-2017

Evoluția profitului și a profitabilității companiilor de stat românești în perioada 2014-2017

Profitabilitatea companiilor străine a fost calculată la fel ca cea a firmelor private românești, prin raportarea rezultatului net la cifra de afaceri totală.

Rezultatul net, la rândul său, al firmelor străine a fost obținut prin scăderea pierderilor nete declarate de companiile străine, din profiturile nete declarate.

În 2014, pierderile nete ale companiilor străine au fost de 28 de miliarde de lei, cu 2 miliarde de lei mai mari decât profiturile nete obținute de companiile străine în acel an.

Ca urmare, în 2014, primul an analizat de studiul Capitalul Privat Românesc, rezultatul net al companiilor private românești a fost de 14 miliarde de lei, în timp ce rezultatul net al firmelor străine a fost de minus 2 miliarde de lei.

În anul următor, în 2015, profitul net total al firmelor străine a rămas aproximativ egal cu cel de anul anterior, însă pierderile nete s-au redus de la 28 la 18 miliarde de lei.

Ca urmare, în 2015 firmele străine au intrat pe profit, raportând un rezultat net de 9 miliarde de lei.

În schimb, în acel an firmele românești și-au îmbunătățit semnificativ profitul net (plus 7 miliarde de lei) și și-au micșorat pierderile nete (cu 6 miliarde de lei). Astfel, rezultatul net a fost de 27 de miliarde de lei. Ca urmare, în 2015, al doilea an pentru care a fost realizat acest studiu, profitabilitatea companiilor românești a fost triplă față de cea a firmelor străine.

Profitabilitatea companiilor românești a fost în acel an de 4,9%, în timp ce profitabilitatea firmelor străine a fost de 1,6%, raportând rezultatul net la cifra de afaceri totală. În anii ulterioari, 2016 și 2017, companiile străine au continuat să își îmbunătățească profiturile nete și să își micșoreze pierderile, astfel încât au produs un rezultat net de 19 miliarde de lei în 2016 și unul de 26 de miliarde de lei în 2017.

Raportat la cifra de afaceri, aceasta a însemnat o creștere a marjei nete de profitabilitate de la 3,1% în 2016, la 3,7% în 2017.

Cu toate acestea, firmele străine au rămas la jumătate din profitabilitatea firmelor private românești, care au declarat o marjă netă de profit de 5,8% în 2016, și 6,7% în 2017.

Concluzia este că în toată perioada 2014 - 2017 firmele străine au fost fie pe pierdere, fie cu o marjă de profitabilitate de 2-3 ori mai redusă decât cea a firmelor românești.

Dacă se consolidează rezultatul net obținut în această perioadă 2014 -2017 de către firmele private românești rezultă un rezultat net total obținut de 115 miliarde de lei. Pentru aceeași perioadă firmele străine au raportat un rezultat net total de 52 de miliarde de lei, deci la jumătate față de firmele private românești.

În perioada 2014-2017 rezultatul net al companiilor de stat a crescut de la 2 la 5 miliarde de lei, iar profitabilitatea calculată ca raport între rezultatul net și cifra de afaceri a crescut de la 4,7% la 9,8%. Paradoxal, tocmai firmele de stat au raportat în această perioadă o marjă netă a profitabilității superioară atât firmelor private românești cât și celor străine.

Explicația este că, în prezent, majoritatea firmelor de stat sunt în zona de energie (Hidroelectrică, Romgaz, Transgaz), iar în această perioadă prețul la energie a avut o creștere semnificativă.

3. Numărul de salariați și productivitatea firmelor cu capital privat românesc

Numărul de salariați din economie a crescut în 2017 până la 4.042.421 persoane, mai mare cu 2% față de anul anterior. Este pentru prima dată când numărul de angajați din companii depășește nivelul de 4 milioane. La acest număr de angajați din companii se adaugă cei 1,2 milioane de angajați din instituțiile bugetare (**Tabelul 2**).

Economia românească este în continuare pe tendința de recuperare a numărului total de angajați față de maximul înregistrat în octombrie 2008.

Companiile cu capital privat românesc au avut o creștere cu 1% a numărului de angajați față de anul anterior, adică circa 31.000 de persoane, până la 2,52 milioane de persoane.

Firmele străine au înregistrat o creștere de personal de 36.000, adică de 3%, până la 1,24 milioane de angajați, pe măsura creșterii mai rapide a afacerilor lor, cu 14%, dublă față de creșterea afacerilor firmelor românești.

Creșterea numărului de angajați atât din firmele românești cât și din cele străine arată că economia a traversat un context foarte favorabil în 2017, de altfel cel mai bun an din punct de vedere al creșterii Produsului Intern Brut din 2008 încoace.

Creșterea numărului de angajați s-a făcut în pofida majorării accentuate al salariului minim în ultimii ani ceea ce arată că efectul de creștere al salariului minim a fost, paradoxal, de creare de locuri de muncă.

Crearea de locuri de muncă mai ales în sectoarele industriale, de export, precum și în sectoarele de înaltă tehnologie poate determina intrarea economiei românești într-un cerc virtuos de începere a echilibrării cererii cu cea a ofertei, astfel încât pe

Tabel 2. Evoluția salariaților, a datorilor, a capitalurilor și salariilor în 2017

	Companii cu capital privat românesc	Evoluție %	Companii străine	Evoluție %	Companii de stat	Evoluție %	Total	Evoluție %
Număr salariați	2.521.282	1	1.242.967	3	278.172	2	4.042.421	2
DTS - Datorii pe termen scurt (mld. lei)	253	5	270	10	32	6	554	7
DTL - Datorii pe termen lung (mld. lei)	99	4	130	4	12	0	242	4
Capitaluri proprii (mld. Lei)	176	16	240	12	67	2	483	12
Grad de îndatorare (%)	67	-3	63	-1	37	-5	62	-2
Active totale (mld. lei)	528	8	640	9	110	2	1.279	8
Cheltuieli cu personalul (mld. lei)	77	18	75	16	16	13	169	17
Salariu mediu net (lei/lună)	1.497	16	2.958	12	2.820	11	2.049	15
Productivitate (lei/salariat/an)	242.337	6	560.755	11	183.340	12	336.432	9
Pondere cheltuieli cu personalul în cifra de afaceri (%)	13	10	11	0	31	-1	12	0

Sursa: ONRC

termen mediu și lung deficitul comercial să se reducă. Deocamdată cea mai mare parte din banii suplimentari obținuți prin salarii majorate și creșterea numărului de angajați merge pe consum din import.

Companiile private românești au în continuarea un număr dublu de salariați față de firmele străine deși își împart în mod aproximativ egal economia ca și pondere a cifrei de afaceri.

Totuși pentru că profitabilitatea firmelor private românești este dublă față de cea a firmelor străine, profitul net per angajat la firmele românești este egal cu cel al firmelor străine. Astfel, firmele private românești au avut în total un rezultat net consolidat de 41 de miliarde de lei în anul 2017 care împărțit la 2,52 milioane de angajați rezultă un profit mediu net anual pe angajat de 16.000 de lei.

Firmele străine cu un rezultat net de 26 de miliarde de lei au înregistrat un profit mediu net pe angajat de 21.000 de lei. Deci profitul pe angajat în firmele private românești este apropiat de profitul pe angajat al firmelor străine, cu toate că

productivitatea angajaților străini este dublă față de cea a angajaților români. Productivitatea este calculată ca raportul între cifra de afaceri și numărul de angajați.

Salariul mediu net pe întreaga economie a înregistrat o creștere de 15%, până la 2.049 de lei, marcând astfel ca și în cazul numărului de salariați trecerea unui prag: de 2.000 de lei.

Cheltuielile cu personalul au fost în total anul trecut la nivelul întregii economii de 169 de miliarde de lei, adică 36 de miliarde de euro. Atât primește forța de muncă din România care nu este angajată în instituții bugetare. Această sumă include taxe și contribuții sociale, suma salariilor nete care se plătesc celor 4 milioane de angajați din companii fie ele private, românești, străine sau de stat, fiind de circa 100 de miliarde de lei (22 de miliarde de euro).

Salariul mediu net a fost calculat prin împărțirea cheltuielilor de personal la numărul de luni dintr-un an și la 1,7, coeficientul de raport între cheltuiela angajatorului dintr-o firmă și salariul mediu net.

Cheltuielile de personal au crescut cu 17%, mai rapid decât salariul mediu net, care a avut o creștere de 15%, în condițiile în care a crescut cu 2% numărul de salariați din economie.

Creșterea cu 15% a salariului mediu net în 2017 este cea mai rapidă din ultimii patru ani, de când se realizează acest top.

Angajații din companiile cu capital privat românesc au câștigat un salariu mediu net în 2017 de 1.497 de lei, adică aproape 1.500 de lei. Aceasta înseamnă o creștere cu 16% față de anul anterior, de asemenea cea mai rapidă creștere din ultimii patru ani. Salariul mediu net din firmele cu capital privat românesc au crescut practic între 2014 și 2017 cu aproape 50%, în 2014 fiind la circa 1.000 de lei pe lună.

Creșterea puternică de 16% din 2017 a salariului mediu net a fost determinată atât de majorarea salariului minim din economie cât și de creșterea cifrei de afaceri a firmelor. Astfel pentru a face față cererii, în condițiile în care cifra de afaceri a companiilor cu capital privat românesc a crescut cu 7% în 2017, companiile au trebuit să mărească numărul de angajați și să mărească salariile pentru a îi reține pe cei din firmă. Ca urmare a creșterii salariului mediu net din companiile cu capital privat românesc și a majorării numărului de salariați ponderea cheltuielilor cu personalul pentru firmele cu capital privat românesc a crescut la 13% față de 11% anul anterior.

Salariul mediu net al angajaților din companiile străine a crescut cu 12% în 2017 până la 2.958 de lei, adică aproape 3.000 de lei net pe lună. Aceasta înseamnă că în continuare salariul mediu net din companiile străine este dublu față de cele din companiile cu capital privat românesc. Companiile străine au înregistrat o creștere

a businessului în 2017 cu 14%, dublu față de firmele românești, astfel încât au avut automat nevoie și de mai mulți oameni, creând încă 36.000 de poziții dar au și majorat substanțial salariile cu 12%.

Creșterea cumulată în întreaga perioadă de patru ani analizată a fost și în cazul companiilor străine de 50%. Astfel, companiile cu capital străin au pornit de la un salariu mediu net de circa 2.000 de lei în 2014 și au ajuns la un salariu mediu net de 3.000 de lei în 2017.

Astfel, în toată această perioadă pe medie s-a menținut raportul de 1 la 2 între salariul mediu net între firmele private românești și firmele străine. Vor mai fi necesari încă doi ani de creștere de cel puțin 14% pentru ca salariul mediu net din firmele private românești să îl ajungă pe cel din firmele străine care era înregistrat în 2014. Deci între salariile înregistrate în România în firmele private românești și cele din firmele străine este un decalaj de șase ani.

Salariul mediu net din firmele de stat a crescut cu 11% anul trecut până la 2.820 de lei, rămânând în urma salariului mediu net din companiile străine.

Productivitatea generală pe economie calculată ca cifră de afaceri pe salariat pe an a crescut în 2017 cu 9%, până la 336.432 de lei per angajat. Este cea mai mare creștere a productivității din ultimii patru ani. În 2016 productivitatea pe toată economia crescuse cu 4%.

Productivitatea firmelor private românești s-a majorat cu 6% până la 242.337 de lei per angajat pe an, în timp ce productivitatea firmelor străine a crescut cu 11%, până la 560.755 de lei pe angajat pe an.

Ritmul de creștere al productivității pentru firmele private românești, de 6%, a fost de trei ori mai mic decât creșterea salariului mediu net, de 16% în 2017.

Aceasta se explică prin presiunea în creștere la nivelul salariilor mici din economie, manifestată atât prin majorarea salariului minim prin lege cât și prin lupta companiilor de a-și menține angajații în condițiile în care au trebuit să facă față unei cereri în creștere.

Companiile străine în schimb, unde salariile sunt duble față de cele românești, nu au o presiune similară astfel încât și-au permis să majoreze salariul mediu net cu un procent (12%) apropiat de cel de creștere a productivității (11%).

Ca urmare per total economie salariul mediu net a avut o creștere de 15%, pe când productivitatea a înregistrat o creștere de doar 9%.

Firmele de stat, unde salariul mediu net a crescut cu 11% , până la 2.820 de lei net pe lună, au avut o creștere a productivității de 12%, până la 183.000 de lei/angajat pe an.

Companiile de stat au un nivel al productivității măsurat ca cifră de afaceri per angajat de doar 180.000 de lei pe an, de trei ori mai mic decât al productivității din firmele străine și cu o treime mai mic decât al productivității din firmele private românești.

Cu toate acestea în companiile de stat salariile sunt aproape la fel ca în firmele străine, adică duble față de salariul mediu net din companiile cu capital privat românesc.

La un număr de angajați de circa 278.000 de persoane în companiile de stat, nivelul cheltuielilor cu personalul în aceste firme este de circa 16 miliarde de lei pe an. Aceasta înseamnă o pondere în totalul cifrei de afaceri a acestor companii de circa 31% în 2017. Practic fiecare al treilea leu din vânzările obținute de companiile de stat merge în salariile pentru angajații din aceste firme.

În ultimii patru ani salariul mediu net din firmele de stat a crescut de asemenea cu 50%.

Productivitatea medie în firmele cu capital privat românesc a fost pe toată perioada analizei între 2014 și 2017 la jumătate față de productivitatea din firmele cu capital străin.

Problema este că în această perioadă gap-ul de productivitate între firmele cu capital privat românesc și cel străin a crescut în loc să se micșoreze.

Astfel, între 2014 și 2017 productivitatea medie a angajaților în firmele cu capital privat românesc a crescut de la 208.491 lei per salariat pe an până la 242.337 de lei pe salariat pe an, adică cu circa 20% în total, ceea ce înseamnă o creștere medie anuală de 6%.

În schimb, productivitatea medie a firmelor cu capital străin a avut o creștere de la 447.700 lei pe angajat pe an în 2014 la 560.755 lei pe angajat pe an în 2017, ceea ce înseamnă o creștere de 25% deci o creștere medie anuală de 8%.

Ca urmare, dacă în 2014 diferența de productivitate între firmele private românești și cele străine era de 1 la 2, în 2017 această diferență a ajuns la 1/2,5. Aceasta înseamnă că preocuparea pentru creșterea productivității este în continuare mult mai mare în firmele străine decât în firmele românești. Productivitatea unei companii crește odată cu investițiile în calificarea personalului, în active corporale, în modernizări, în echipamente și în software.

În ritmul unei creșteri medii anuale de productivitate de 4-5% cum s-a înregistrat în ultimii patru ani de către firmele românești, va fi nevoie de încă cel puțin 15 ani pentru ca firmele private românești să ajungă la productivitatea pe care o înregistrează astăzi firmele străine.

Probabil că în această perioadă salariile vor crește mai repede astfel încât necesarul de investiții în echipamente pentru optimizarea fluxurilor de producție și pentru menținerea sub control al numărului de angajați va crește.

3.1 Evoluția numărului de salariați și a productivității muncii în firmele private românești și în firmele străine în perioada 2014-2017

Numărul de salariați total din economie a crescut în perioada 2014-2017 de la 3,91 milioane de salariați, la 4,04 milioane de salariați, pe fondul creșterii economice neîntrerupte, a evoluției pozitive a exporturilor și a consumului. (Grafic 4)

Toată economia a traversat o perioadă de creștere, iar firmele au căutat să acopere cererea prin creșterea activității, deci au avut nevoie de mai mulți salariați. În total, în cei patru ani analizați, numărul de salariați a crescut cu 130.000, ceea ce înseamnă o medie de 32.000 de salariați pe an. De fapt, economia se află în această perioadă într-un proces de recuperare față de nivelul maxim ca număr de salariați atins în septembrie 2008.

Numărul de salariați analizat îl include doar pe cei din cadrul companiilor private românești, străine sau de stat, fără salariații bugetari, care sunt circa 1,2 milioane. În total numărul de salariați din economie depășește 5 milioane de persoane.

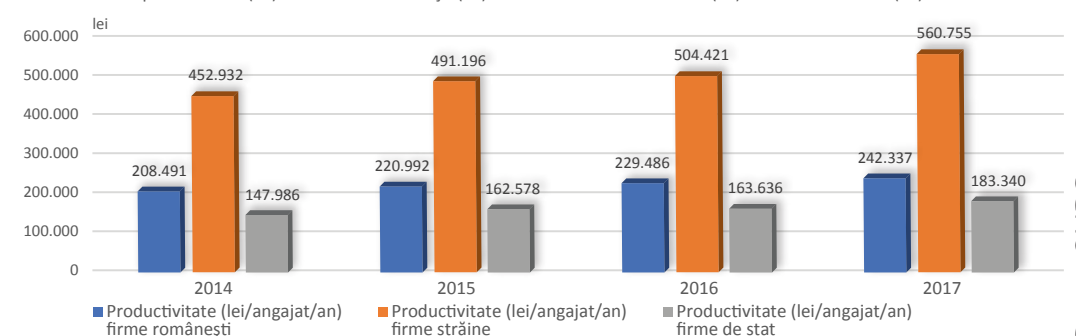
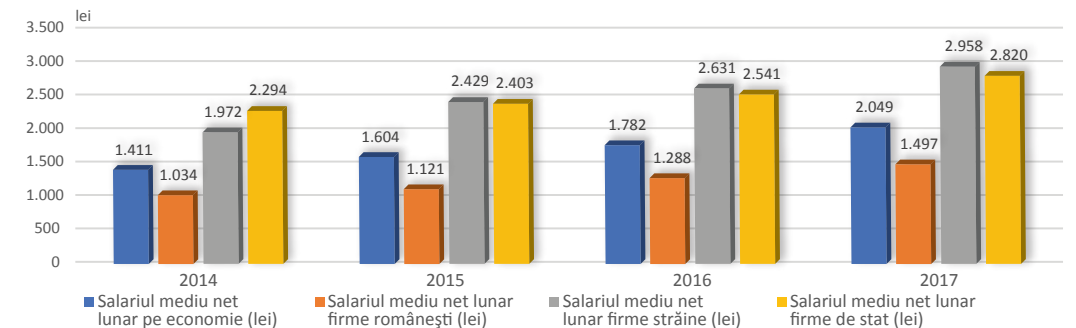
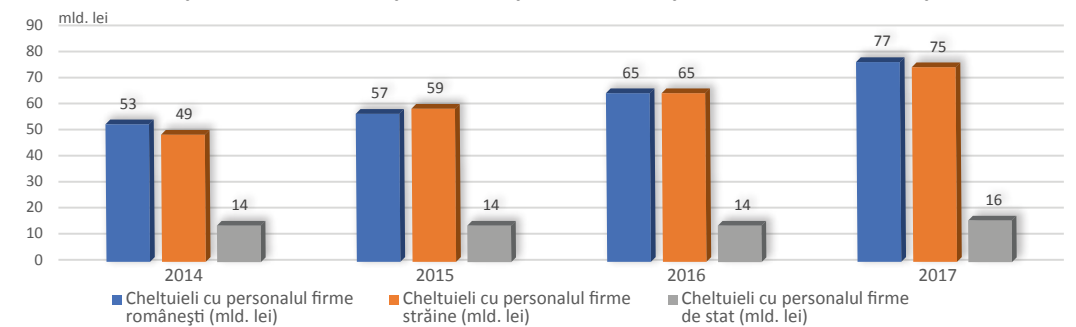
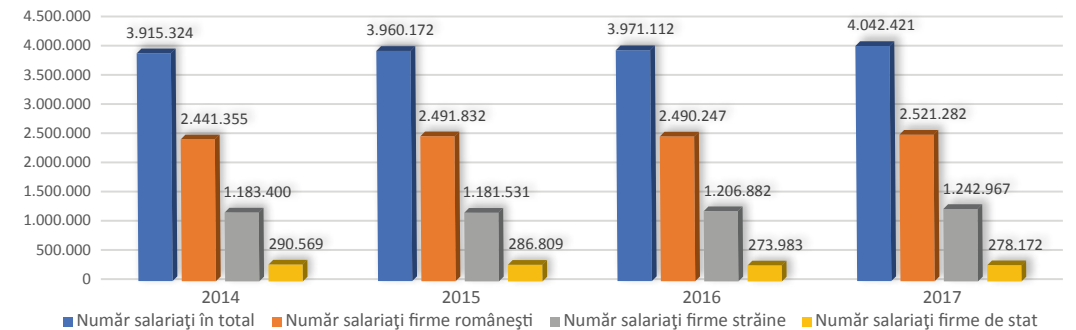
Însă, raportat la numărul total al populației din România de circa 20 milioane, numărul de salariați reprezintă doar 25%, în timp ce în Ungaria sau Cehia există același număr de salariați la o populație de doar 10 milioane de locuitori, deci ponderea este de 50%.

Ca urmare, creșterea prin orice mijloace a numărului de salariați din economie este o misiune atât a mediului de afaceri, cât și a administrației. Cum numărul de salariați din instituțiile bugetare nu mai poate crește fără dezechilibrarea balanței bugetare, fiind deja peste media europeană raportat la veniturile bugetare colectate, doar numărul de salariați din mediul privat poate asigura o evoluție pozitivă a economiei în următorii ani.

Capacitatea firmelor private românești sau a firmelor străine de a majora numărul de salariați din economie va fi decisivă în următorii ani pentru recuperarea decalajelor economiei românești față de cea a Europei de Vest.

Firmele private românești au creat în această perioadă 80.000 de noi locuri de muncă, majorându-și numărul de salariați de la 2,441 milioane de persoane, la 2,521 milioane de persoane. Aceasta înseamnă că au creat în medie circa 20.000 de noi

Grafic 4. Evoluția numărului de salariați și a productivității muncii la firmele românești/străine/de stat

Sursa: ONRC

locuri de muncă pe an. Creșterea de 80.000 de noi locuri de muncă a sectorului privat cu capital autohton, care înseamnă 3%, este mult mai redusă decât creșterea cifrei de afaceri din această perioadă a întreprinderilor cu capital privat românesc, de 20%.

Aceasta înseamnă o creștere a productivității. Practic, firmele românești au răspuns cererii mai mari mai mult prin eficientizarea proceselor interne de business și mai puțin prin creșterea extensivă a numărului de salariați.

Firmele străine și-au majorat numărul de salariați de la 1,183 de milioane, la 1,242 de milioane în această perioadă, cu 60.000 de persoane. Aceasta înseamnă o creștere de 5%, mai mare decât ritmul de creștere a numărului de salariați din întreprinderile private românești, dar mai redusă de 6 ori decât creșterea cifrei de afaceri în această perioadă.

Deși au o pondere aproximativ egală a cifrei de afaceri în totalul economiei, firmele private românești folosesc de două ori mai mulți salariați decât firmele străine. În 2014, raportul între numărul de angajați din firmele românești și numărul de angajați din firmele străine era de 2,06, pentru ca în 2017 acesta să coboare la 2,03. Ca urmare a creșterii mai rapide a cifrei de afaceri decât a numărului de salariați, productivitatea în firmele private românești a crescut de la 208.000 lei la 242.000 de lei/angajat/an, în intervalul 2014-2017.

În schimb, productivitatea firmelor străine a crescut de la 452.000 lei în 2014, la 560.000 de lei în 2017.

Firmele străine și-au păstrat în toată această perioadă o productivitate dublă față de firmele românești.

Salariul mediu net lunar în firmele românești a crescut de la circa 1.000 de lei în 2014, la circa 1.500 de lei în 2017, în timp ce salariul mediu net lunar în firmele străine a crescut de la circa 2.000 de lei în 2014, la aproape 3.000 de lei în 2017.

Ca și în cazul productivității, raportul dintre salariul mediu net lunar din firmele străine și salariul mediu net lunar din firmele private românești s-a păstrat în această perioadă în raportul 1 la 2. Situația se datorează atât eficienței mai mari din firmele străine, cât și faptului că în general firmele străine sunt prezente în sectoare industriale, unde investițiile în mijloace fixe sunt mai mari și productivitatea pe angajat este în medie mai ridicată.

Salariul mediu net lunat din firmele de stat era în 2014 de aproape 2.300 de lei, mai mare chiar și decât cel de circa 2.000 de lei din firmele străine. Cu un ritm de creștere mai redus decât cel de 50% al salariului mediu net din firmele străine, salariul mediu net din firmele de stat a ajuns la 2.800 de lei în 2017, față de 3.000 de lei la firmele străine.

Pe de altă parte, productivitatea în firmele de stat este la o treime față de firmele străine și cu 50% mai redusă decât în firmele private românești.

Productivitatea în firmele de stat a crescut în această perioadă cu doar 24%, mai puțin decât creșterea de productivitate a firmelor străine și a firmelor private românești, astfel încât, raportul între productivitatea angajaților din firmele de stat față de angajații din firmele private românești sau străine s-a înrăutățit. În toată perioada 2014-2017, deși productivitatea din companiile de stat a fost mai redusă cu 50% decât productivitatea din firmele private românești, salariul mediu net din firmele de stat a fost dublu față de salariul mediu net din firmele private românești.

4. Activele, datoriile și capitalul propriu al firmelor cu capital privat românesc

Activele totale ale sistemului local de companii au crescut cu 8% în 2017 până la 1.279 de miliarde de lei, ceea ce înseamnă că firmele au investit pentru a răspunde cererii în creștere (**Tabelul 2**). Cifra de afaceri pe total economie a avut o creștere de 11%, în condițiile în care Produsul Intern Brut a crescut cu 7% în 2017. Activele totale ale companiilor cu capital privat românesc au ajuns la 528 de miliarde de lei anul trecut, în creștere cu 8% față de anul anterior. Raportat la creșterea cifrei de afaceri activele au avut o creștere ușor mai rapidă, ceea ce înseamnă că firmele cu capital privat românesc au investit și au găsit și surse de finanțare pentru aceste investiții.

Cum se va vedea însă, finanțarea creșterii activelor s-a bazat mai mult pe majorarea capitalurilor proprii decât pe creșterea gradului de îndatorare. Raportul între cifra de afaceri și active totale în cazul companiilor cu capital privat românesc a fost în 2017 de 1,1, aproximativ egal cu raportul din anul anterior.

Companiile străine au un raport similar între cifra de afaceri și activele totale, adică la o cifră de afaceri de 697 de miliarde de lei în 2017 activele au fost de 640 de miliarde de lei, în creștere cu 9% față de anul anterior.

Raportul între cifra de afaceri și active este relevant pentru viteza de transformare a activelor în vânzări. Cu cât se poate obține o cifră de afaceri și un profit mai mare pe baza unor active mai reduse, cu atât eficiența folosirii capitalului este mai bună. Subutilizarea cronică a activelor este evidentă în cazul companiilor de stat, unde la o cifră de afaceri înregistrată în 2017 de 51 de miliarde, nivelul activelor se ridică la sfârșitul anului 2017 la 119 miliarde de lei, adică un raport de 0,3. Aceasta înseamnă că activele firmelor de stat stau pur și simplu nefolosite iar vânzările sunt sub potențial.

Dacă raportul între cifra de afaceri și total active ar fi la fel ca în cazul companiilor cu capital privat românesc sau al companiilor străine, cifra de afaceri a companiilor de stat ar trebui să fie de 140 de miliarde de lei și nu de 51 miliarde de lei ca în 2017. Practic din economie lipsesc vânzări de 100 de miliarde de lei pe care companiile de stat nu le fac pentru că nu mobilizează suficient resursele de care dispun, resurse umane și de capital, fie acesta fix sau financiar.

Ca urmare a creșterii vânzărilor și profitabilității din 2017, dar și o dată cu politica accentuată de repartizare a dividendelor și deci de recunoaștere a profitabilității firmelor, toate companiile - și cele cu capital privat românesc și cele străine și cele de stat - și-au majorat capitalurile proprii substanțial anul trecut și și-au redus gradul de îndatorare.

Astfel, datoriile totale pe ansamblul economiei atât către furnizori cât și către bănci au crescut anul trecut cu doar 6%, până la 796 de miliarde de lei. Din aceste datorii totale, doar 150 de miliarde de lei sunt datorii către bănci.

Între 2010 și 2017 datoriile către bănci ale companiilor din România au stagnat, iar datoriile către furnizori s-au dublat.

Firmele din economia românească se bazează din ce în ce mai mult pe capitaluri proprii sau pe împrumuturi direct din străinătate, arată aceste date.

Datoriile totale ale multinaționalelor către băncile străine sau firmele mamă erau de 37 de miliarde de euro la sfârșitul anului 2017, cu 12 miliarde euro peste creditele totale acordate în economie de către băncile locale pentru firmele din România.

Capitalurile proprii totale din economie s-au majorat anul trecut cu 12%, până la 483 de miliarde de lei. Aceasta este suma de care dispun practic companiile din România: circa 110 de miliarde de euro. Capitalurile proprii ale firmelor cu capital privat românesc au crescut cu 16% în 2017, până la 176 de miliarde de lei, cu o viteză dublă față de creșterea cifrei de afaceri, de 7%.

Capitalurile proprii ale companiilor străine au avut o creștere de 12%, până la 240 de miliarde de lei. Raportul între capitalurile proprii ale firmelor străine și ale celor cu capital privat românesc este în continuare în favoarea celor străine. Practic, firmele străine sunt mai bine capitalizate cu 35% față de firmele românești în condițiile în care raportul între cifra de afaceri totală a firmelor străine și cea a firmelor românești este de 114%.

Capitalul propriu al unei companii reprezintă capitalul social plus sumele de bani acumulate de-a lungul timpului de către companie din profituri și nedistribuite ca dividende.

Cu cât capitalul propriu al unei firme este mai mare, cu atât înseamnă că firma este mai credibilă în relația cu băncile, cu furnizorii și cu ceilalți parteneri de afaceri.

Este remarcabil faptul că nivelul capitalurilor proprii a cunoscut o creștere accentuată anul trecut pentru companiile private românești cu toate că s-au plătit și dividende mai mari decât în anii anteriori, acționarii fiind atrași de facilitatea de impozit de doar 5% față de 16% cât era înainte de 2015 impozitul de dividende.

Necesitatea de capitalizare a firmelor private românești este cu atât mai stringentă cu cât nivelul lor de îndatorare este mai mare decât cel al firmelor străine. Astfel, la sfârșitul lui 2017 gradul de îndatorare al firmelor cu capital privat românesc era la 67%, față de 63% gradul de îndatorare al firmelor străine.

Gradul de îndatorare s-a calculat ca raport între datoriile totale (datorii pe termen lung și datorii pe termen scurt) și activele totale.

Gradul de îndatorare a scăzut pentru că viteza de creștere a datoriilor a fost mai mică decât viteza de creștere a activelor totale și a capitalurilor proprii.

Activele se finanțează din capitaluri proprii și datorii, fie acestea pe termen scurt (sub un an), pe termen lung, către furnizori sau către bănci.

Datoriile totale ale firmelor cu capital privat românesc au crescut în 2017 cu 5%, până la 352 de miliarde de lei.

Datoriile pe termen scurt au o pondere de 72% în totalul datoriilor companiilor cu capital privat românesc, în timp ce în cazul companiilor străine datoriile pe termen scurt au o pondere ușor mai redusă, de 67%.

Ca urmare este evident că firmele străine preferă finanțarea pe termen lung.

În cazul unei situații dificile în economie, companiile străine sunt mai bine securizate financiar decât firmele private românești, având de rambursat pe termen scurt sume mai mici.

Totuși este de remarcat că datoriile pe termen scurt ale companiilor străine au crescut cu 10% ceea ce înseamnă că firmele mamă au acordat finanțări într-o măsură mai mare în 2017 filialelor locale pentru a beneficia de oportunitățile creșterii consumului într-o economie care a avut cea mai ridicată rată de creștere din Uniunea Europeană în 2017.

Firmele de stat sunt mult mai puțin îndatorate față de firmele private românești și cele străine. Astfel la active totale de 119 miliarde de lei la sfârșitul anului 2017, acestea aveau datorii totale de 44 miliarde de lei, adică un grad de îndatorare de 37%.

Practic firmele de stat sunt de două ori mai puțin îndatorate decât firmele private românești, ceea ce arată suplimentar că funcționează sub potențial. Cu alte cuvinte așa cum raportul între cifra de afaceri și active este în mod neuzual subunitar, subliniind faptul că rotația acestora este mult mai înceată față de companiile care funcționează într-un mediu competitiv, privat, nivelul capitalurilor proprii este supra dimensionat față de rezultatele financiare ale companiilor de stat.

Astfel, capitalurile proprii de 75 de miliarde sunt mai mari decât cifra de afaceri obținută de companiile de stat în 2017, cu 50%.

Fiecare euro capital propriu al firmelor de stat nu aduce firmei măcar încă un euro cifră de afaceri într-un an, ci doar 0,66 euro.

În cazul capitalului privat românesc, la capitaluri proprii de 176 miliarde de lei se realizează afaceri anuale de 611 miliarde de lei adică o multiplicare a capitalurilor proprii de 3,5 ori. Adică fiecare euro capital propriu aduce la firmele private românești afaceri de 3,5 euro pe an. În cazul companiilor străine multiplicarea capitalului propriu este de 2,9 ori. Simplu vorbind, firmele private românești sunt

nevoite să „rostogolească” de mai multe ori capitalul pentru a ține pasul din punct de vedere al cifrei de afaceri obținute cu firmele străine.

Încă o dată dificultatea obținerii de capitaluri proprii își spune cuvântul.

Totuși în 2017 trebuie subliniată creșterea generalizată a capitalurilor proprii și scăderea gradului de îndatorare.

Gradul de îndatorare per total economie a scăzut de la 64 la 62%, ceea ce înseamnă o înșănătoșire generală a finanțelor sistemului local de companii. În cazul companiilor cu capital privat românesc gradul de îndatorare a scăzut de la 70% la 67%, în timp ce companiile străine și-au redus gradul de îndatorare cu un punct procentual, până la 63%. Firmele de stat și-au redus și mai mult gradul de îndatorare în 2017 cu 5 puncte procentuale, până la 37%.

Nivelul scăzut al îndatorării firmelor de stat și gradul mare de îndatorare al companiilor cu capital privat românesc arată că o eventuală cooperare între cele două grupuri de companii ar putea conduce la atingerea unui obiectiv despre care s-a tot discutat în ultimii ani dar fără pași concreți, și anume crearea de campioni regionali în diverse sectoare din economie.

Profitabilitatea record din economie în 2017 a făcut ca raportul între profiturile nete, calculate ca diferențe între profitul net și pierderi nete per total economie, și capitalurile proprii, adică așa numitul randament al capitalului, să ajungă în 2017 la 15%. Este cel mai bun nivel al ROE (Return On Equity- Randamentul Capitalului) din ultimii patru ani.

Pentru capitalul privat românesc, rezultatul net istoric de 42 de miliarde de lei în 2017 raportat la capitalurile proprii de 176 de miliarde de lei înseamnă un ROE de 24%, adică un nivel excepțional al randamentului capitalului.

Aceasta înseamnă că economia românească este foarte atractivă, pentru că în patru-cinci ani se poate recupera în medie o investiție.

Pe piețele dezvoltate, mature un randament de 25% a capitalului este astăzi greu de realizat. Companiile străine au raportat un rezultat net de 25 de miliarde de lei în 2017 și sunt și mai bine capitalizate decât cele românești astfel încât ROE în cazul acestora este de doar 10%.

Acest randament al capitalului este însă afectat de subraportarea profiturilor nete prin optimizări fiscale.

Este puțin probabil ca firmele străine, care au totuși obstacole de trecut pentru a ajunge pe piața românească să vină pentru un randament al capitalului de doar 10% mai redus decât cel obținut de către firmele românești, aflate într-o etapă de dezvoltare mult mai timpurie. Pe de altă parte, firmele străine sunt prezente mai ales în sectoarele industriale care presupun investiții mari în echipamente și mașini astfel încât capitalurile investite se recuperează pe o perioadă mai mare de timp. Firmele de stat au cel mai prost randament al capitalului de doar 7%, obținând în 2017 un rezultat net de 5 miliarde de lei la capitaluri proprii de 75 de miliarde.

Acesta este încă un indicator care arată subutilizarea capitalului din firmele de stat. Dacă randamentul capitalului propriu din firmele de stat s-ar ridica la cel din firmele private din România, firmele de stat ar trebui să obțină profituri de 18 miliarde de lei pe an, de 3,5 ori mai mari decât cele din prezent.

4.1 Evoluția activelor, datoriilor și a capitalurilor proprii ale firmelor private românești și ale firmelor străine în perioada 2014-2017

Activele totale ale sistemului de companii din România au crescut între 2014 și 2017 cu 16%, mai puțin decât creșterea cu 25% a cifrei de afaceri a tuturor companiilor din economie în această perioadă, de la 1.088 miliarde lei la 1.359 miliarde lei. **(Grafic 5)**

Aceasta înseamnă că tot sistemul de companii din România a devenit mai performant, astfel încât, la un leu active cifra de afaceri obținută a crescut cu 10% în această perioadă.

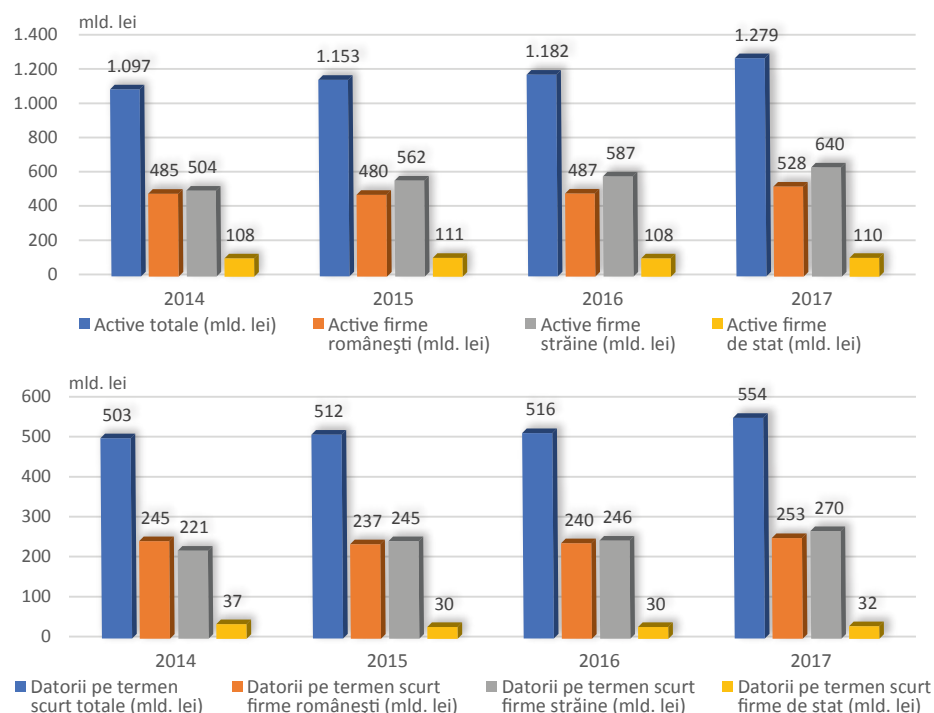
În totalul activelor, ponderea firmelor private românești era în 2014 de 44%, iar cea a firmelor străine de 46%. La finalul perioadei, în 2017, firmele private românești aveau o pondere de doar 41%, în timp ce firmele străine au ajuns la 50%. Aceasta înseamnă că în perioadă ritmul de creștere a activelor din firmele românești a fost mai redus semnificativ decât cel din firmele străine.

Activele firmelor străine au crescut de la 504 miliarde de lei, la 640 de miliarde de lei, adică un ritm de creștere de 27%, aproape de cel al majorării cifrei de afaceri în această perioadă, de 30%.

În perioada 2014-2017, activele firmelor atât private românești cât și străine, au evoluat spre sursă de finanțare proprie, reflectând o tendință de dezîndatorare.

Grafic 5.

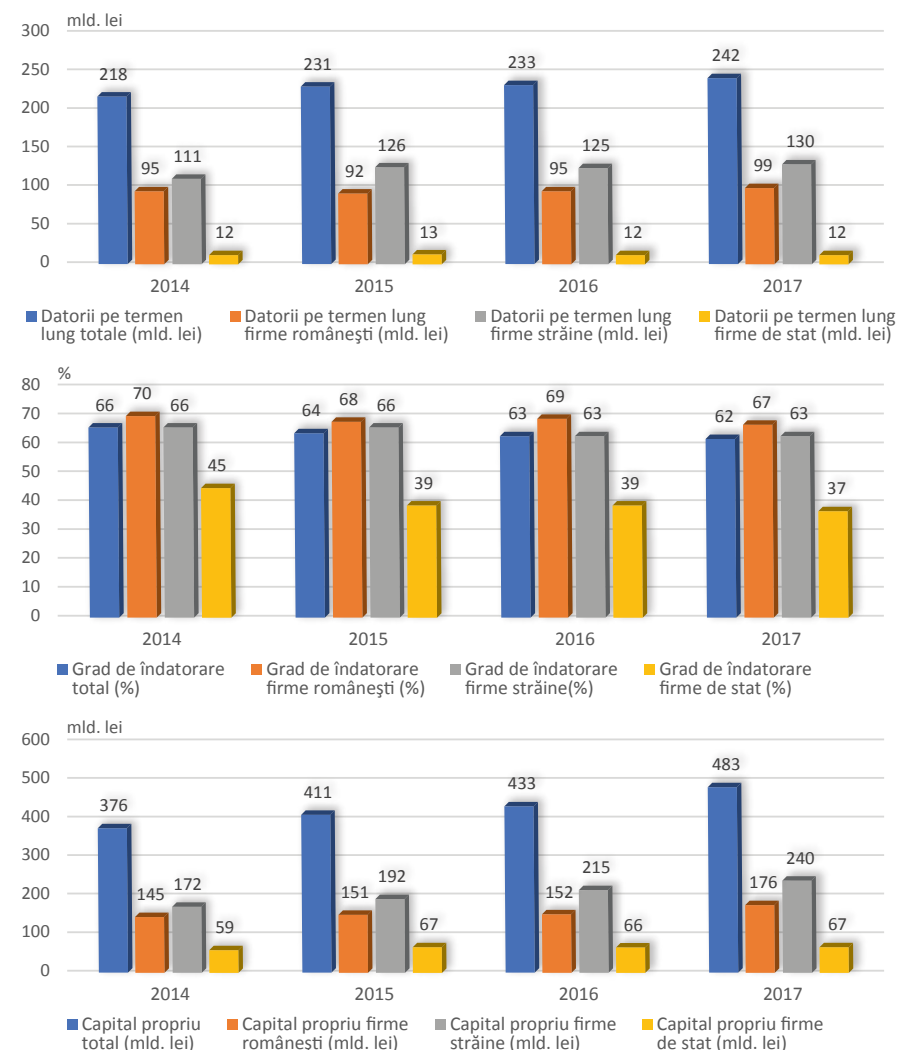
Evoluția activelor, a datoriilor, a gradului de îndatorare și a capitalurilor proprii firmelor românești/străine/de stat

Astfel, datoriile totale pe termen scurt ale întregului sistem de firme din România au crescut cu doar 10%, între 2014 și 2017, de la 503 la 554 de miliarde de lei, în timp ce datoriile pe termen lung au crescut într-un ritm asemănător, cu 11%, de la 218 la 242 de miliarde de lei.

Ca urmare, gradul total de îndatorare al sistemului de companii din România a scăzut de la 66% în 2014, la 62% în 2017. Gradul de îndatorare a fost calculat ca raport între datorii și total active.

Scăderea gradului de îndatorare a fost determinată de creșterea ponderii capitalurilor proprii în totalul finanțării. Astfel, capitalul propriu total al sistemului

de companii din România a crescut de la 376 de miliarde de lei în 2014, la 483 de miliarde de lei în 2017, cu 28%, peste ritmul de creștere al activelor totale din această perioadă, de plus 16%.

Creșterea capitalurilor proprii este mai rapidă și decât creșterea cifrei de afaceri totale din economie din același interval, de 25%.

Capitalul propriu al unei firme constă în capitalul social și rezervele acumulate din profit. Capitalurile proprii cresc prin majorare de capital social dar și atunci când datoriile către acționari se transformă în capital social, ceea ce s-a și întâmplat în această perioadă, de multe ori în cazul companiilor cu capital străin.

Creșterea semnificativă a capitalului propriu total din economie înseamnă că firmele românești – cu capital privat autohton sau cu capital străin – sunt mai puțin vulnerabile în situația unei eventuale crize care se manifestă, de obicei, în primul rând prin reducerea creditării.

În aceeași perioadă capitalul propriu al firmelor românești a crescut cu doar 21%, de la 145 de miliarde la 176 de miliarde de lei, în timp ce capitalul propriu al firmelor străine a crescut de la 172 de miliarde de lei, la 240 de miliarde de lei, adică o majorare de 40%.

Ca urmare, gradul de îndatorare al firmelor străine a scăzut de la 66 la 63% în această perioadă, în timp ce gradul de îndatorare al firmelor românești a scăzut de la 70% la 67%.

De partea cealaltă, gradul de îndatorare al firmelor de stat a scăzut de la 45 la 37%, în aceeași perioadă, în condițiile în care cifra de afaceri a crescut cu circa 25%. Firmele străine și-au majorat mai rapid capitalul propriu prin transformarea datoriilor pe termen lung ale filialelor locale către societățile mamă în capital social.

În structură, datoriile pe termen lung ale firmelor românești au avut un ritm de creștere de doar 4%, de la 95 la 99 de miliarde de lei, în timp ce datoriile pe termen lung ale firmelor străine au crescut de la 111 miliarde de lei la 130 de miliarde de lei, cu 17%. Aceasta înseamnă că firmele românești deși și-au majorat activele în această perioadă cu 41% și cifra de afaceri cu 20%, nu au făcut-o pe seama majorării datoriilor pe termen lung.

Inapetența firmelor private românești de a se împrumuta pe termen lung este cu două tășuri. Pe de o parte, sunt mai bine pregătite în situația în care va fi nevoie de ajustări dacă cererea pentru produsele lor va scădea, dar pe de altă parte, această evoluție arată că nu există suficientă disponibilitate pentru investiții pe termen lung în modernizări, în eficientizarea echipamentelor și deci în creșterea productivității.

În context, este de văzut și disponibilitatea băncilor prezente în România de a finanța investițiile pe termen lung ale companiilor private românești după ce în perioada 2010–2014 au fost nevoite să facă provizioane masive pentru împrumuturi acordate înainte de criză.

Gradul scăzut de intermediere bancară exprimat ca raport între creditele acordate de bănci companiilor nefinanciare și Produs Intern Brut sau cifra de afaceri totală din economie a devenit o sursă importantă de îngrijorare și pentru Banca Națională.

Concluzia este că, în perioada 2014–2017 companiile cu capital privat românesc și-au redus gradul de îndatorare și și-au consolidat capitalul propriu, în condițiile în care creșterea cifrelor de afaceri și a profiturilor le-a permis să aloce o parte mai mare a rezultatului net obținut pentru rambursarea datoriilor și creșterea de capital.

5. Prezența capitalului privat românesc în sectoare economice după CAEN

Cele mai mari sectoare din economia românească au continuat să fie în 2017 comerțul cu ridicata, comerțul cu amănuntul și fabricarea de autovehicule de transport, așa cum a fost cazul de altfel în toată perioada 2014–2017 pentru care s-a făcut această analiză. Top 10 a celor mai mari sectoare de activitate din România definite conform CAEN acoperă 60% din economia românească (**Tabelul 3**).

Comerțul cu ridicata, comerțul cu amănuntul și comerțul de mașini înseamnă în total 430 de miliarde de lei, adică aproape 100 de miliarde de euro, având o pondere de 30% din toată economia românească. În top 10 mai intră trei activități industriale: fabricarea autovehiculelor, industria alimentară și fabricarea produselor din cauciuc. Topul este completat de producția și furnizarea de energie, de transporturi terestre, construcții și agricultură.

Topul celor mai mari zece sectoare din economia românească este reprezentativ pentru structura economiei în general, dominată în proporție de 75% de consum, deci de comerț.

Resursele naturale se regăsesc în producția și furnizarea de energie, precum și prezența în top a agriculturii și industriei alimentare. Nevoia de investiții este certificată de prezența în top 10 a sectorului de construcții de clădiri, cu afaceri de 38 de miliarde de lei în 2017.

Din cele mai mari 10 sectoare de activitate anul trecut cea mai rapidă creștere a avut-o comerțul de autovehicule de 20%, până la 48,7 miliarde de lei. Ca urmare, sectorul de comerț cu autovehicule, majoritatea de import, a devansat industria alimentară, trecând de pe locul șapte pe locul șase în topul celor mai mari sectoare din economie.

Tabel 3. Topul sectoarelor după cifra de afaceri în 2017 și evoluția față de 2016

	Caen2	Sectorul de activitate	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firmelor românești (%)	Pondere firmelor străine (%)	Evoluție cifră de afaceri (%)
1	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	280.485	54	46	8
2	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	199.887	58	42	10
3	29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	72.576	4	96	10
4	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	57.716	12	60	3
5	49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	57.007	67	21	13
6	45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	48.745	47	53	20
7	10	Industria alimentară	44.268	59	40	6
8	41	Construcții de clădiri	38.203	75	24	9
9	01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	35.960	79	21	12
10	22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	24.943	25	75	12
11	28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	23.041	13	87	62
12	25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	20.683	46	50	12
13	24	Industria metalurgică	20.345	15	85	39
14	43	Lucrări speciale de construcții	19.927	87	13	13
15	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	19.823	1	76	21
16	27	Fabricarea echipamentelor electrice	19.345	12	88	11
17	62	Activități de servicii în tehnologia informației	19.136	32	68	16
18	52	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	18.651	36	43	13
19	61	Telecomunicații	17.655	14	84	-4
20	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăiului	16.779	3	97	21
21	42	Lucrări de geniu civil	13.732	67	29	-12

	Caen2	Sectorul de activitate	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firmelor românești (%)	Pondere firmelor străine (%)	Evoluție cifră de afaceri (%)
22	56	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	13.540	89	11	15
23	16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	13.414	42	58	2
24	68	Tranzacții imobiliare	13.336	46	50	14
25	23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	13.125	44	56	3
26	11	Fabricarea băuturilor	11.523	19	81	3
27	71	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	11.283	52	44	8
28	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	11.138	26	65	10
29	38	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	10.661	55	39	26
30	14	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	10.259	48	51	1
31	26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	10.105	17	83	17
32	31	Fabricarea de mobilă	9.973	59	40	6
33	70	Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	9.894	54	46	7
34	86	Activități referitoare la sănătatea umană	9.768	75	25	25
35	82	Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	8.659	47	53	23
36	73	Publicitate și activități de studiere a pieței	8.555	61	39	11
37	92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	8.091	50	39	9
38	30	Fabricarea altor mijloace de transport	6.920	27	69	-11
39	13	Fabricarea produselor textile	6.603	26	74	6
40	02	Silvicultură și exploatare forestieră	6.448	61	4	15
41	55	Hoteluri și alte facilități de cazare	5.815	77	22	10
42	17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	5.738	33	67	24
43	15	Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor	5.610	32	68	6

continuare în pagina 42 >>>

>>> urmare din pagina 41

	Caen2	Sectorul de activitate	Cifra de afaceri (mil. lei)	Ponderea firmelor românești (%)	Ponderea firmelor străine (%)	Evoluție cifră de afaceri (%)
44	80	Activități de investigații și protecție	4.418	84	15	18
45	53	Activități de poștă și de curier	4.087	36	36	10
46	36	Captarea, tratarea și distribuția apei	3.865	14	21	5
47	77	Activități de închiriere și leasing	3.858	34	65	31
48	33	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	3.832	44	49	6
49	58	Activități de editare	3.773	50	49	8
50	78	Activități de servicii privind forța de muncă	3.729	45	55	13
51	21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	3.619	25	65	33
52	79	Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	3.608	70	30	0
53	18	Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	3.565	49	34	3
54	51	Transporturi aeriene	3.484	64	7	124
55	69	Activități juridice și de contabilitate	3.010	55	44	11
56	81	Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	2.634	78	10	14
57	63	Activități de servicii informatice	2.534	36	64	16
58	32	Alte activități industriale n.c.a.	2.377	46	51	12
59	08	Alte activități extractive	2.169	65	17	1
60	74	Alte activități profesionale, științifice și tehnice	2.091	82	15	18
61	09	Activități de servicii anexe extracției	2.036	26	73	29
62	72	Cercetare-dezvoltare	1.919	21	19	13
63	66	Activități auxiliare pentru intermediari financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii	1.862	67	30	10
64	60	Activități de difuzare și transmitere de programe	1.816	41	59	11
65	96	Alte activități de servicii	1.732	92	8	19
66	84	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	1.646	12	4	736
67	59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1.562	56	43	9
68	95	Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	1.511	81	19	-2

Sursa: ONRC

Revenirea economiei și creșterea salariilor i-a făcut pe oameni să aibă curaj și să își cumpere mașini noi, dar cea mai mare parte a noilor comenzi provine de fapt din înnoirea flotelor companiilor.

Comerțul cu amănuntul a avut o creștere de 10% în 2017, în linie cu cea a consumului pe întreaga economie, determinând practic o evoluție pozitivă a produsului intern brut în 2017, de 7%.

Anul foarte bun din agricultură s-a tradus într-o creștere a cifrei de afaceri de 12% care nu s-a transcris însă mai departe în industria alimentară, care a înregistrat o creștere de doar 6% în 2017.

Pe baza exporturilor în creștere, fabricarea autovehiculelor de transport rutier a înregistrat o majorare de 10% a cifrei de afaceri, până la 72,5 miliarde de lei. Din top 20 a celor mai mari sectoare din economie, cea mai bună creștere a avut-o în 2017 fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, de 62%, până la 23 de miliarde de lei cifră de afaceri, ajungând pe locul 11 în topul celor mai mari sectoare din economie, de pe locul 20 anterior.

Aceasta se explică atât prin creșterea afacerilor unor mari companii precum Schaeffler (de rulmenți - Brașov), Bosch sau Cameron, cât mai ales prin creșterea de cinci ori a afacerilor uzinelor de cutii de viteză Mercedes, de la Sebeș.

Astfel, Star Assembly, firma din județul Alba deținută de grupul german, a avut o creștere a cifrei de afaceri de la 1,5 miliarde de lei la 7,3 miliarde de lei în 2017, față de 2016.

Schaeffler și-a majorat afacerile de la 1,7 miliarde de lei la 1,9 miliarde de lei, iar Bosch de la 1 miliard de lei la 1,7 miliarde de lei. Pentru România, o țară care are în mod istoric o industrie metalurgică puternică, creșterea producătorilor de mașini, utilaje și echipamente industriale este calea de a avea activități cu valoare adăugată semnificativă, ceea ce se va regăsi în creșterea productivității generale din economie și implicit a veniturilor salariale.

Și industria metalurgică a avut un parcurs bun în 2017 cu o creștere a cifrei de afaceri de 39%, până la 20,3 miliarde de lei, datorată în primul rând majorării prețului oțelului pe piețele internaționale.

De altfel, afacerilor primilor cinci jucători din acest sector ArcelorMittal Galați, Alro, Silcotub, TMK Artrom și TMK Reșița, au crescut cu circa 20-30%. Cel mai mare jucător, ArcelorMittal Galați a avut o cifră de afaceri de 4,6 miliarde de lei, față de 3,5 miliarde de lei anul anterior, iar Alro de 2,5 miliarde de lei, față de 2,1 miliarde de lei anterior. Silcotub și-a majorat afacerile de la 1,2 la 1,8 miliarde de lei, TMK Artrom de la 0,7 miliarde de lei la 1 miliard de lei, iar TMK Reșița de la 0,4 miliarde de lei la 0,65 miliarde de lei.

Pe următoarele 10 locuri din top 20 sunt alte sectoare industriale precum construcții metalice, fabricarea de echipamente electronice, extracția petrolului brut și fabricarea produselor de cocserie. Toate acestea au raportat o creștere de peste 10% a cifrei de afaceri în 2017. De asemenea, printre sectoarele dominante din economie sunt telecomunicațiile, activitățile de depozitare și lucrările speciale de construcții. Își face loc printre cele mai mari sectoare de activitate din România și tehnologia informației care a ajuns la o cifră de afaceri de 19,1 miliarde de lei anul

trecut, în creștere cu 16% față de anul anterior. Singurele două sectoare pe scădere din cele mai puternice din economie au fost în 2017 telecomunicațiile și lucrările de genul civil (construcții de șosele și poduri).

Sectorul de telecom este supus presiunii tarifelor și nu mai găsește resurse de creștere, având în vedere că majoritatea clienților așteaptă tot mai multe servicii pentru aceeași bani sau mai puțini. Lucrările de genul civil care raportează cea mai mare scădere din toată economia, de 12%, coborând de pe locul 18 pe locul 21, sunt în scădere pentru că investițiile statului, în general în infrastructură, sunt în scădere.

În topul celor mai mari sectoare din economie capitalul românesc domină în comerțul cu ridicata și cu amănuntul, dar nu și în cel de autovehicule, în transporturi, în construcții, în agricultură și în industria alimentară.

La fabricarea de autovehicule de transport străinii au 96%, la fabricarea produselor de cauciuc au 75%, în industria metalurgică 85%, iar în fabricarea echipamentelor electrice 88%.

La o imagine simplificată, economia românească a anului 2017 înseamnă comerț (40%), industrie (20%), construcții, transport, energie, agricultură și industria alimentară.

Agricultura și industria alimentară reprezintă însă numai 6% din toată economia, cu toate că România este în top trei la producția de grâu, floarea soarelui și porumb. În top 10 a celor mai mari creșteri cifre de afaceri pe sectoare în 2017 sunt transporturile aeriene, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, industria metalurgică, fabricarea de medicamente și activități de închiriere și leasing, toate cu peste 30% (Tabelul 4).

Într-adevăr fabricile de medicamente au accelerat vânzările în 2017, cei mai mari jucători, Terapia, Zentiva sau Sandors, raportând o creștere în linie cu tot sectorul. Există însă și jucători precum Fiterman Pharma din Iași care și-au dublat cifra de afaceri de la 75 de milioane de lei, la 140 de milioane de lei în 2017. Aceste evoluții arată că România poate dezvolta o linie puternică în producția de medicamente, având și o calitate ridicată a învățământului și cercetării de profil.

Au crescut puternic anul trecut activitățile sportive și recreative, cu 28%, dar cifra de afaceri de 1,4 miliarde de lei a acestui sector este încă nesemnificativă pentru întreaga economie.

În schimb, activitățile referitoare la sănătatea umană, adică firmele de servicii medicale private au avut o creștere de 25% în 2017, până la o cifră de afaceri de aproape 10 miliarde de lei.

Companiile de outsourcing au raportat o creștere a cifrei de afaceri de 23%, până la 8,6 miliarde de lei. IT-ul, în general reprezentat în sectoarele CAEN cu activități de servicii în tehnologia informației și activități de servicii informatice, au raportat o creștere de 16%, până la 19 miliarde și respectiv 2,5 miliarde de lei cifră de afaceri. Peste 50 din cele 75 de sectoare semnificative din economie au avut în 2017 o creștere de peste 10%. Au scăzut doar lucrările de geniu civil (construcții de poduri și șosele), fabricarea altor mijloace de transport și telecomunicațiile.

Stagnează agenții turistice, ceea ce înseamnă că oamenii preferă să utilizeze noile platforme de închiriere prin internet. De asemenea, industria ușoară este în

Tabel 4. Top creșteri pe sectoare de activitate în 2017 și evoluția față de 2016

	caen2	Sector	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Evoluția cifrei de afaceri (%)	Numar salariați	Evoluție nr salariați (%)	Număr firme românești	Număr firme străine
1	51	Transporturi aeriene	3.484	64	7	124	4.285	48	39	23
2	28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	23.041	13	87	62	52.314	7	883	256
3	24	Industria metalurgică	20.345	15	85	39	29.059	7	231	93
4	21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	3.619	25	65	33	9.450	15	93	28
5	77	Activități de închiriere și leasing	3.858	34	65	31	7.467	6	1.964	244
6	38	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	10.661	55	39	26	46.883	4	1.958	151
7	86	Activități referitoare la sănătatea umană	9.768	75	25	25	66.467	6	13.925	407
8	17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	5.738	33	67	24	14.361	6	606	95
9	82	Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	8.659	47	53	23	63.482	7	6.714	565
10	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	19.823	1	76	21	20.171	-5	6	13
11	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăului	16.779	3	97	21	2.289	0	36	11
12	45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	48.745	47	53	20	92.098	5	17.364	715
13	74	Alte activități profesionale, științifice și tehnice	2.091	82	15	18	15.063	2	8.040	390
14	80	Activități de investigații și protecție	4.418	84	15	18	111.877	2	1.944	50
15	12	Fabricarea produselor din tutun	1.459	0	100	17	1.930	6	2	7
16	26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	10.105	17	83	17	32.876	7	590	179
17	62	Activități de servicii în tehnologia informației	19.136	32	68	16	85.985	14	10.181	1.219
18	63	Activități de servicii informatice	2.534	36	64	16	15.459	3	3.303	301
19	02	Silvicultură și exploatare forestieră	6.448	61	4	15	39.830	0	3.466	100
20	56	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	13.540	89	11	15	119.028	3	17.793	893
21	75	Activități veterinare	1.153	96	4	15	6.663	3	2.399	15
22	68	Tranzacții imobiliare	13.336	46	50	14	40.602	2	11.967	3.457

continuare în pagina 46 >>>

>>> urmare din pagina 45

	caen2	Sector	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Evoluția cifrei de afaceri (%)	Număr salariați	Evoluție nr salariați (%)	Număr firme românești	Număr firme străine
23	81	Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	2.634	78	10	14	38.688	7	3.899	121
24	43	Lucrări speciale de construcții	19.927	87	13	13	110.966	1	19.551	621
25	49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	57.007	67	21	13	253.431	6	39.154	1.175
26	52	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	18.651	36	43	13	67.218	8	2.438	411
27	72	Cercetare-dezvoltare	1.919	21	19	13	12.646	-4	651	91
28	78	Activități de servicii privind forța de muncă	3.729	45	55	13	56.380	-2	1.854	406
29	01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	35.960	79	21	12	86.602	3	12.252	1.550
30	22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	24.943	25	75	12	63.014	7	2.117	374
31	25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	20.683	46	50	12	89.890	0	4.901	740
32	32	Alte activități industriale n.c.a.	2.377	46	52	12	16.837	6	2.246	183
33	27	Fabricarea echipamentelor electrice	19.345	12	88	11	45.536	8	406	173
34	60	Activități de difuzare și transmitere de programe	1.816	41	59	11	5.479	5	336	29
35	69	Activități juridice și de contabilitate	3.010	55	44	11	21.710	5	10.008	125
36	73	Publicitate și activități de studiere a pieței	8.555	61	39	11	26.555	0	7.424	367
37	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	11.138	26	65	10	21.832	1	617	151
38	29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	72.576	4	96	10	163.817	1	237	185
39	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	199.887	58	42	10	446.613	2	93.671	2.563
40	53	Activități de poștă și de curier	4.087	36	36	10	38.402	-2	1.489	36
41	55	Hoteluri și alte facilități de cazare	5.815	77	22	10	47.514	1	5.191	446
42	64	Intermedieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii	1.240	83	17	10	7.513	-2	1.744	89
43	66	Activități auxiliare pentru intermedieri financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii	1.862	67	30	10	13.499	7	5.320	91
44	41	Construcții de clădiri	38.203	75	24	9	161.752	-1	22.009	2.092

	caen2	Sector	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Evoluția cifrei de afaceri (%)	Număr salariați	Evoluție nr salariați (%)	Număr firme românești	Număr firme străine
45	59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1.562	56	43	9	4.042	5	2.183	95
46	92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	8.091	50	39	9	257.84	-8	514	99
47	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	280.485	54	46	8	297.000	1	39.857	7.351
48	58	Activități de editare	3.773	50	49	8	17.374	2	2.479	234
49	71	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	11.283	52	44	8	62.534	3	15.364	1.030
50	70	Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	9.894	54	46	7	40.575	-1	12.299	1.484
51	10	Industria alimentară	44.268	59	40	6	155.264	1	7.055	607
52	13	Fabricarea produselor textile	6.603	26	74	6	33.298	-1	1.110	223
53	15	Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor	5.610	32	68	6	50.760	-3	1.092	275
54	31	Fabricarea de mobilă	9.973	59	41	6	63.468	1	3.167	241
55	33	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	3.832	44	49	6	18.733	-8	2.040	221
56	36	Captarea, tratarea și distribuția apei	3.865	14	21	5	36.059	1	183	12
57	11	Fabricarea băuturilor	11.523	19	81	3	18.875	4	509	100
58	18	Tipărire și reproducerea pe suport a înregistrărilor	3.565	49	34	3	15.485	0	1.853	93
59	23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	13.125	44	56	3	39.205	-1	1.972	226
60	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	57.716	12	60	3	67.594	-4	537	476
61	16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	13.414	42	58	2	46.523	-7	4.085	370
62	08	Alte activități extractive	2.169	65	17	1	9.756	0	627	88
63	14	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	10.259	48	51	1	131.013	-7	3.994	501

continuare în pagina 48 >>>

>>> urmare din pagina 47

caen2	Sector	Cifra de afaceri (mil. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Evoluția cifrei de afaceri (%)	Număr salariați	Evoluție nr salariați (%)	Număr firme românești	Număr firme străine
64 79	Activități ale agenților turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	3.608	70	30	0	9.448	-11	2.442	185
65 95	Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	1.511	81	19	-2	9.651	-5	3.714	77
66 61	Telecomunicații	17.655	14	84	-4	35.096	1	1911	99
67 30	Fabricarea altor mijloace de transport	6.920	27	69	-11	29.863	-4	329	71
68 42	Lucrări de geniu civil	13.732	67	29	-12	59.194	-11	2.706	269

Sursa: ONRC

pierdere de viteză: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte a crescut doar cu 1%, tăbăcirea și finisarea pieilor cu 6%, iar fabricarea produselor textile tot cu 6%. Fabricarea de mobilă a înregistrat o creștere mediocră de doar 6%, iar prelucrarea lemnului de doar 2%, ceea ce arată că este insuficient să ai resurse naturale (păduri) dacă nu ai capacități de prelucrare, branding și piețe de desfacere.

Topul sectoarelor unde domină companiile cu capital privat românesc

Companiile cu capital privat românesc au peste 75% din cifra de afaceri în sectorul de restaurante, învățământ, construcții, activități sportive, investigații și protecție, agricultură, peisagistică, hoteluri, construcții de clădiri și sănătate private (**Tabelul 5**). În restaurante, care au afaceri de 13,5 miliarde de lei, capitalul privat românesc are o pondere de 89%, iar la hoteluri de 77%. Învățământul apare în top după o creștere de 18% anul trecut a cifrei de afaceri totale și este interesant că împreună cu activitățile sportive și activitățile referitoare la sănătatea umană, de asemenea cu creșteri de peste 20% anul trecut, pot constitui o cale de dezvoltare și o sursă de slujbe în anii următori.

Cele mai mari sectoare unde domină capitalul românesc cu peste 50% din cifra de afaceri sunt în ordine comerțul cu ridicata (280 de miliarde de lei afaceri, 54% pondere români), comerțul cu amănuntul (200 de miliarde de lei, 58% pondere români), transporturi terestre (57 de miliarde de lei afaceri totale, 67% ponderea românilor), industria alimentară (44 de miliarde de lei cifră de afaceri, 59% români), construcții (38 de miliarde cifră de afaceri, 75% români) și agricultură (36 miliarde de lei cifră de afaceri, 79% români). Față de anul anterior companiile private românești au pierdut teren în industria alimentară unde ponderea acestora a scăzut de la 60% la 59%, în agricultură unde ponderea a scăzut de la 81% la 79%, precum și în sectorul de lucrări de geniu civil unde ponderea a scăzut de la 70% la 67%.

La hoteluri ponderea companiilor românești a crescut de la 72% la 77%, în transporturi a crescut de la 66 la 67%, iar în fabricarea de mobilă a crescut de la 58% la 59%.

Tabel 5. Topul sectoarelor dominate de companii cu capital privat românesc

	caen2	Sector de activitate	Cifra de afaceri (mil. lei)	Ponderea firmelor românești (%) în 2017	Ponderea firmelor străine (%)	Ponderea firmelor private românești în 2016 (%)
1	56	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	13.540	89	11	83
2	85	Învățământ	1222	89	10	90
3	43	Lucrări speciale de construcții	19.927	87	13	86
4	93	Activități sportive, recreative și distractive	1.391	85	14	85
5	80	Activități de investigații și protecție	4.418	84	15	86
6	74	Alte activități profesionale, științifice și tehnice	2.091	82	15	80
7	01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	35.960	79	21	81
8	81	Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	2.634	78	10	82
9	55	Hoteluri și alte facilități de cazare	5.815	77	22	72
10	41	Construcții de clădiri	38.203	75	24	75
11	86	Activități referitoare la sănătatea umană	9.768	75	25	74
12	79	Activități ale agenților turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	3.608	70	30	70
13	42	Lucrări de geniu civil	13.732	67	29	70
14	49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	57.007	67	21	66
15	66	Activități auxiliare pentru intermediari financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii	1.862	67	30	69
16	08	Alte activități extractive	2.169	65	17	67
17	51	Transporturi aeriene	3.484	64	7	19
18	02	Silvicultură și exploatare forestieră	6.448	61	4	60
19	73	Publicitate și activități de studiere a pieței	8.555	61	39	57
20	10	Industria alimentară	44.268	59	40	60
21	31	Fabricarea de mobilă	9.973	59	41	58
22	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	199.887	58	42	57
23	59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	1.562	56	43	57

continuare în pagina 50 >>>

>>> urmare din pagina 49

	caen2	Sector de activitate	Cifra de afaceri (mil. lei)	Ponderea firmelor românești (%) în 2017	Ponderea firmelor străine (%)	Ponderea firmelor private românești în 2016 (%)
24	38	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	10.661	55	39	52
25	69	Activități juridice și de contabilitate	3.010	55	44	53
26	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	280.485	54	46	55
27	70	Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	9.894	54	46	52
28	71	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	11.283	52	44	47
29	58	Activități de editare	3.773	50	49	51
30	92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	8.091	50	39	46

Sursa: ONRC

În sectorul de comerț cu amănuntul ponderea firmelor românești a crescut cu un punct procentual de la 57 la 58%, ceea ce arată că pe baza creșterii consumului, mai ales în zonele încă neacoperite de mării retaileri, micile magazine au reușit să câștige teren. De asemenea, în fabricarea de mobilă firmele românești au câștigat un punct procentual, ponderea lor crescând de la 58 la 59%.

Firmele românești au 50% și peste din 30 de sectoare din economie.

Alte sectoare unde firmele românești sunt majoritare sunt publicitatea, producția cinematografică, activitățile juridice și de contabilitate, activitățile de arhitectură și inginerie, activitățile de editare și cele de jocuri de noroc.

Topul sectoarelor dominate de firmele străine

Firmele străine dețin 100% din fabricarea produselor de tutun, 97% din fabricarea produselor de cocserie și 96% din fabricarea autovehiculelor de transport (**Tabelul 6**). Acestea sunt cele mai mari trei sectoare dominate de capitalul străin. În top 10 al sectoarelor dominate de capitalul străin se mai află fabricarea de echipamente electrice, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, industria metalurgică, telecomunicații, fabricarea calculatoarelor, fabricarea băuturilor și extracția petrolului brut și a gazelor.

Firmele străine domină majoritatea activităților CAEN de fabricare: cauciuc, textile, hârtie, medicamente, îmbrăcăminte, construcții metalice.

De asemenea, sunt majoritare cu 84% pondere în telecomunicații, servicii în tehnologia informației (68%), servicii informatice (64%), producția și furnizarea de

Tabel 6. Topul sectoarelor de activitate dominate de firmele străine

	caen2	Sectoare de activitate (%)	Cifra de afaceri (mil. lei)	Ponderea firmelor străine în 2017 (%)	Ponderea firmelor românești (%)	Ponderea firmelor străine în 2016 (%)
1	12	Fabricarea produselor din tutun	1.459	100	0	100
2	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului	16.779	97	3	97
3	29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	72.576	96	4	97
4	27	Fabricarea echipamentelor electrice	19.345	88	12	84
5	28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	23.041	87	13	80
6	24	Industria metalurgică	20.345	85	15	82
7	61	Telecomunicații	17.655	84	14	84
8	26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	10.105	83	17	78
9	11	Fabricarea băuturilor	11.523	81	19	81
10	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	19.823	76	1	78
11	22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	24.943	75	25	73
12	13	Fabricarea produselor textile	6.603	74	26	72
13	09	Activități de servicii anexe extracției	2.036	73	26	74
14	30	Fabricarea altor mijloace de transport	6.920	69	27	75
15	15	Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor	5.610	68	32	67
16	62	Activități de servicii în tehnologia informației	19.136	68	32	63
17	17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	5.738	67	33	64
18	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	11.138	65	26	67
19	21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	3.619	65	25	59
20	77	Activități de închiriere și leasing	3.858	65	34	63
21	63	Activități de servicii informatice	2.534	64	36	63
22	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	57.716	60	12	62
23	60	Activități de difuzare și transmitere de programe	1.816	59	41	57
24	16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	13.414	58	42	60

continuare în pagina 52 >>>

>>> urmare din pagina 51

	caen2	Sectoare de activitate (%)	Cifra de afaceri (mil. lei)	Ponderea firmelor străine în 2017 (%)	Ponderea firmelor românești (%)	Ponderea firmelor străine în 2016 (%)
25	23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	13.125	56	44	59
26	78	Activități de servicii privind forța de muncă	3.729	55	45	55
27	45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	48.745	53	47	52
28	82	Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	8.659	53	47	55
29	32	Alte activități industriale n.c.a.	2.377	52	46	50
30	14	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	10.259	51	48	52
31	25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	20.683	50	46	50
32	68	Tranzacții imobiliare	13336	50	46	48

Sursa: ONRC

energie electrică (60%), activități de televiziune (59%) sau activități de secretariat (53%).

Firmele străine și-au majorat poziția în sectorul de fabricare de mașini, utilaje și echipamente de la 80% la 87%, la fabricarea hârtiei de la 64% la 67% și în fabricarea de echipamente electrice de la 84% la 88% a cifrei de afaceri. În general, firmele străine și-au menținut sau și-au majorat ponderile în totalul cifrei de afaceri din sectoarele pe care le domină.

Împărțirea sectoarelor din economia României între firmele românești și firmele străine arată în mod limpede strategia multinaționalelor: preluarea pozițiilor cheie de fabricare din economie.

Acestea sunt capacități industriale care fie au fost preluate prin privatizare de la statul român, fie au fost ridicate de la zero.

Firmele cu capital privat românesc au crescut în jurul firmelor străine oferindu-le servicii sau construind fabrici și birouri pentru ele.

O imagine simplificată a economiei românești ar arăta în felul următor: în mijloc o fabrică- de autovehicule, de electronice, de echipamente electrice, farma sau o rafinărie, iar în jurul ei companiile românești care oferă cateringul (românii au 89% din restaurante), fie facilitățile de cazare pentru șefi (românii au 77% din hoteluri), fie serviciile de sănătate (75% români), fie servicii de transport (67% români), fie training sau activități sportive (85% români), fie servicii de publicitate (61% români). În plus, fabrica a fost construită de firme românești (românii au 75% pondere în CAEN –ul construcții de clădiri). De asemenea, uzina are nevoie și de activități juridice și de contabilitate (55% români), activități de arhitectură și inginerie (52% români).

Singurele sectoare de fabricare unde sunt românii majoritari sunt fabricarea de mobilă și industria alimentară.

5.1 Evoluția sectoarelor din economie după cifra de afaceri între 2014 și 2017

Nouă din primele zece sectoare din economie au rămas aceleași în perioada 2014-2017, și anume comerțul cu ridicata și amănuntul, de automobile, industria auto, producția și furnizarea de energie, transporturile, industria alimentară, construcțiile și agricultura (**Tabel 5.1**).

A ieșit din top 10, fiind chiar pe locul 10 în 2014, extracția petrolului brut și a gazului și a intrat în schimb, pe locul 10, fabricarea produselor din cauciuc.

În interiorul topului industria alimentară a trecut de pe locul 6 pe locul 7, iar agricultura de pe locul 7 pe locul 9. A urcat în schimb cu două locuri, de pe 8 pe 6, comerțul cu automobile și construcțiile de clădiri, de pe locul 9 pe locul 8. Primele cinci locuri din top au rămas identice.

Tabel 5.1 . Topul sectoarelor din economie după cifra de afaceri între 2014 -2017

Top 2014	Top 2017	Sectorul de activitate	Cifra de afaceri în 2014 (mil. lei)	Cifra de afaceri în 2017 (mil. lei)	Evoluție (%)
1	1	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	233.520	280.485	20
2	2	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	146.659	199.887	36
3	3	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	56.665	72.576	28
4	4	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	51.889	57.716	11
5	5	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	43.200	57.007	32
8	6	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	30.936	48.745	58
6	7	Industria alimentară	39.110	44.268	13
9	8	Construcții de clădiri	30.383	38.203	26
7	9	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	31.591	35.960	14
11	10	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	18.902	24.943	32
23	11	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	11.492	23.041	100
14	12	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	16.347	20.683	27
13	13	Industria metalurgică	17.570	20.345	16
15	14	Lucrări speciale de construcții	15.426	19.927	29
10	15	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	21.414	19.823	-7
19	16	Fabricarea echipamentelor electrice	13.945	19.345	39
21	17	Activități de servicii în tehnologia informației	13.098	19.136	46
17	18	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	14.712	18.651	27
18	19	Telecomunicații	14.193	17.655	24
11	20	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigăului	20.921	16.779	-20
		Total economie (mil. lei)	1.088.000	1.359.000	25
		Total Top 10	682.855	859.790	26
		Pondere Top 10 în total economie	62,8%	63,3%	
		Total top 20	841.973	1.055.175	25
		Pondere Top 20 în total economie	77,4%	77,6%	

Sursa: ONRC

Primele zece sectoare din economie aveau o pondere de 62,8% în 2014 în totalul cifrei de afaceri din economie și au ajuns la 63,3% în 2017, ceea ce arată că au crescut ușor mai rapid decât cifra de afaceri per total economie, care a avut un plus de 25% în această perioadă.

Din top 10 a celor mai mari sectoare din economie, cea mai mare creștere a avut-o în această perioadă de patru ani comerțul cu automobile, de la 31 la 49 de miliarde de lei, adică cu 58%, ceea ce înseamnă o creștere dublă față de cea a cifrei de afaceri a economiei în ansamblu.

Evoluția se datorează apetitului în creștere pentru mașini noi, mai întâi a corporațiilor care au început să își reînnoiască după criză flotele auto și apoi al persoanelor fizice. Piața auto încă nu a ajuns la nivelul de 300.000 de unități vândute în 2007, fiind în 2018 estimată la circa 150.000 de mașini noi.

Pe locul doi din punct de vedere a creșterii în top 10 sectoare din economie a fost în perioada analizată comerțul cu amănuntul, care a raportat o creștere de 36%.

Majorarea cifrei de afaceri din retail, de la 147 de miliarde la 200 de miliarde de lei, se datorează creșterii consumului determinat atât de scăderea TVA, cât și de creșterea salariilor.

Cea mai slabă creștere între 2014 și 2017 pentru sectoarele din top 10 a fost a sectorului de producție și furnizare de energie electrică și termică, gaze și apă. Acesta a avut un ritm de creștere de doar 11%, de la 52 la 58 de miliarde de lei, la jumătate față de media pe economie. Acesta înseamnă că la fiecare unitate de PIB obținută sau euro cifră de afaceri a sistemului de companii din România se folosește mai puțină energie.

Un semnal prost este că în aceeași perioadă industria alimentară a crescut cu doar 13%, de la 39 de miliarde la 44 de miliarde, în timp ce agricultura a avut un parcurs similar, de la 31 de miliarde la 36 de miliarde de lei, plus 14%.

Industria alimentară și agricultura, dominate de companii private românești, ar putea constitui o axă de dezvoltare a capitalului privat autohton în următorii ani, însă faptul că nu reușesc să aibă o dinamică suficientă nici măcar raportată la mersul economiei în ansamblu, arată că nu pot constitui încă un motor de creștere cu adevărat.

Comparând creșterea de 36% a retailului, deci a consumului, de trei ori mai mare decât creșterea industriei alimentare de 13%, în perioada 2014-2017, se vede cum s-a majorat în această perioadă dezechilibrul balanței comerciale la capitolul mărfuri alimentare.

Practic, industria alimentară românească nu este capabilă să satisfacă cerințele pieței locale sau înțelegerile comerciale între marii retaileri și furnizorii lor din străinătate sunt de așa natură încât dezavantajează producătorii români. Paralela

Între aceste două evoluții – retail și industria alimentară – arată că producătorii români de alimente au un spațiu local suficient de mare pentru a se extinde și de aceea pentru ei exportul nu este o prioritate.

Problema este cum poate fi capacitatea industria alimentară locală să meargă măcar în ritmul creșterii retailului. Abia când va avea o dinamică mai bună decât retailul înseamnă că va fi capabilă să iasă și la export și să contribuie la diminuarea deficitului comercial al României.

Acesta este un bun indicator pentru necesitatea unor politici care pe termen lung să echilibreze ritmul de creștere al consumului cu cel al producției din industria alimentară.

Dacă se analizează top 20 a celor mai mari sectoare din economie în evoluția dintre anii 2014–2017 se observă că singurele două sectoare pe scădere sunt extracția petrolului brut și a gazelor naturale și rafinarea produselor petroliere.

Extracția petrolului și gazelor a scăzut de la o cifră de afaceri de 21 de miliarde la 19 miliarde de lei în această perioadă, cu 7%, iar rafinarea produselor petroliere de la 21 de miliarde la 17 miliarde de lei, cu 20%.

Sigur că este și o problemă de preț și de fluctuație a prețului petrolului pe piețele internaționale, însă, și la nivelul cantităților extrase și rafinate de produse petroliere și gaz este o evoluție în scădere.

Este remarcabil negativ faptul că România nu își poate folosi de fapt resurse energetice locale pentru ca acestea să contribuie la creșterea economiei. România este pe locul patru la producția de gaz și petrol în Uniunea Europeană, dar iată că între 2014 și 2017 industria extractivă de petrol și gaze și rafinarea petrolului au fost singurele sectoare în scădere din top 20 din economie, care acoperă 77% din cifra de afaceri totală a firmelor locale.

Cea mai rapidă creștere între 2014 și 2017 este a sectorului fabricării de mașini, utilaje și echipamente, de 100%, de la 11 miliarde la 23 de miliarde de lei.

În topul creșterilor mai este, cum era de așteptat, IT-ul cu o majorare de 46% a cifrei de afaceri în perioada analizată, de la 13 la 19 miliarde de lei.

Este bine că aceste sectoare precum fabricarea de mașini și utilaje sau IT-ul cresc, însă, trebuie luat în considerare faptul că sunt volatile, adică nu depind de resursele din economie, ci mai mult de resursa umană. De aceea investitorii în aceste sectoare pot pleca la fel de ușor cum vin. În industria alimentară sau industria petrolieră, care depind de resursele locale, naturale, inerția investițiilor este mult mai mare.

Un mix între dezvoltarea celor două categorii de investiții poate fi un obiectiv de asumat în perioada următoare.

5.2 Evoluția ponderii români – străini în cele mai mari sectoare din economie în perioada 2014–2017

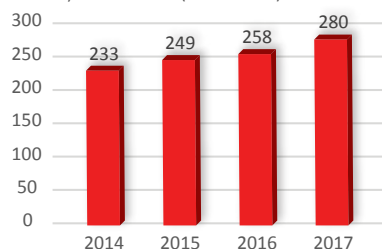

Pentru a evidenția evoluția ponderii companiilor cu capital privat românesc în economie în perioada 2014–2017 este utilă analiza a ceea ce s-a întâmplat în cele mai mari sectoare din economie din punct de vedere a cifrei de afaceri precum comerțul cu ridicata, comerțul cu amănuntul, industria auto, transporturi, industria alimentară, agricultură, construcții de clădiri, rafinare, servicii informatice și fabricarea de mașini, utilaje și echipamente. Împreună, aceste 10 sectoare au circa 60% din totalul cifrei de afaceri din economie, astfel încât, evoluțiile din cadrul acestora sunt determinante pentru schimbările din întregul spectru al businessului desfășurat în România de companii românești, străine sau de stat.

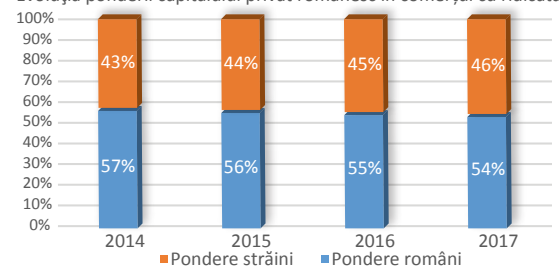
Comerț cu ridicata

În perioada 2014–2017 firmele românești și-au diminuat cota de piață în cadrul celui mai mare sector din economie, comerțul cu ridicata de la 57% la 54%. În aceeași perioadă, firmele străine și-au majorat cota de piață de la 43% la 46%. În intervalul considerat, sectorul comerțului cu ridicata a crescut cu 20%, de la 233 de miliarde de lei, la 280 de miliarde de lei. Creșterea sectorului este ușor mai redusă decât cea a cifrei de afaceri totale din economie în această perioadă, astfel încât ponderea sectorului de comerț cu ridicata în total economie a scăzut de la 21,4% la 20,6%. Având în vedere ponderea comerțului cu ridicata de circa 20% în totalul afacerilor înregistrate de firmele românești, orice punct pierdut de către firmele românești ca pondere în acest sector înseamnă 0,2% (a cincea parte dintr-un punct procentual) din ponderea totală în economie a firmelor românești.

Evoluția cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata (miliarde lei)

Evoluția ponderii capitalului privat românesc în comerțul cu ridicata

Sursa: ONRC

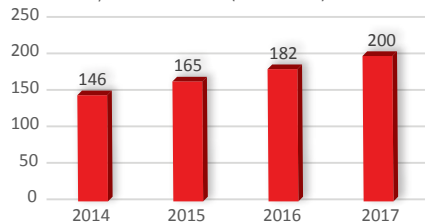
În sectorul comerțului cu ridicata activează marii distribuitori de bunuri de larg consum, de materiale de construcții sau bunuri electrocasnice și de IT. De asemenea, aici sunt reprezentate cele mai mari companii de țigarete precum BAT sau Philip Morris. În top 10 a celor mai mari comercianți cu ridicata din România se mai află distribuitori de produse electro-IT precum Samsung sau Gersim (telefoane mobile). De asemenea, sunt prezenți marii comercianți de cereale (Ameropa, ADM, Cargill), de produse petroliere (OMV Petrom Gaz), dar și de medicamente (Mediplus, Farmexpert, Fildas) - vezi **Anexa 3**.

Comerț cu amănuntul

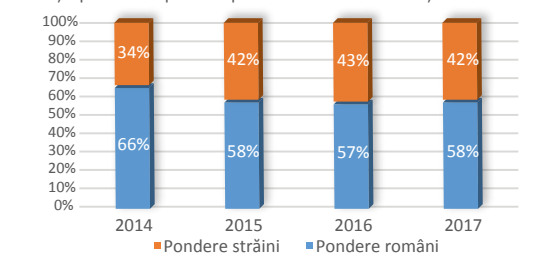
Firmele românești au scăzut de la 66% pondere în totalul sectorului comerț cu amănuntul în 2014, la 58% în 2017. Prima ediție a studiului a arătat că, în mod surprinzător, firmele românești încă dețineau în 2014 66% din comerțul cu amănuntul, adică din retail. Deși percepția generală este că marile companii străine din retail domină sectorul, de fapt magazinele de cartier încă au o pondere importantă în retailul din România, chiar dacă nu există o rețea puternică de magazine de retail alimentar cu capital privat românesc.

Comerțul cu amănuntul a crescut cu 36% în perioada 2014-2017, cu 11% mai mult decât viteza de creștere a cifrei de afaceri totale din economie, astfel încât ponderea sa în total a crescut de la 13,4% la 14,7%. Firmele străine și-au majorat ponderea în totalul comerțului cu amănuntul de la 34% în 2014, la 42% în 2017, adică de la o cifră de afaceri de 50 de miliarde de lei în 2014, la 84 de miliarde de lei în 2017. Aceasta înseamnă o majorare cu 68% în acești patru ani a cifrei de afaceri a retailerilor străini. Între cei mai mari retailerii străini sunt Kaufland, Carrefour, Lidl, Auchan, Mega Image și Profi. În top mai intră și rețele de benzinării precum OMV Petrom, Petrom, Lukoil sau Mol.

Evoluția cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul (miliarde lei)

Evoluția ponderii capitalului privat românesc în comerțul cu amănuntul

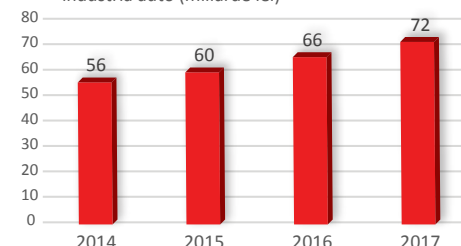

Sursa: ONRC

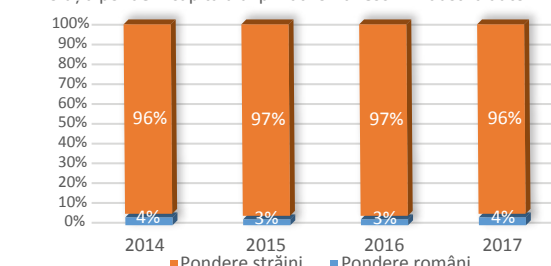
Cel mai mare retailer cu capital românesc este Dedeman, urmat de Altex. Împreună cele două sectoare - comerț cu ridicata și comerț cu amănuntul au o pondere de circa 35% din economie, iar tendința de pierdere anuală a unu-două procente din cota de piață a comercianților și retailerilor cu capital privat românesc este de așteptat că va contribui în continuare la scăderea ponderii capitalului privat românesc în totalul cifrei de afaceri din economie.

Industria auto

Evoluția cifrei de afaceri în industria auto (miliarde lei)

Evoluția ponderii capitalului privat românesc în industria auto

Sursa: ONRC

Industria auto a avut o creștere de 28% în perioada 2014-2017, de la 56 miliarde de lei la 72 de miliarde de lei, în linie cu creșterea cifrei de afaceri totală din economie, ceea ce înseamnă că în această perioadă ponderea în cifra de afaceri totală a industriei auto a rămas la circa 5%.

În toată perioada analizată ponderea companiilor private românești în sectorul fabricării autovehiculelor de transport a fost de 3-4%. Sectorul este dominat cu o pondere de 96% de companiile străine. Cel mai mare jucător din acest sector, Automobile Dacia, și-a majorat constant cifra de afaceri în această perioadă pentru ca în ultimul an analizat, 2017, să ajungă la 23,1 miliarde de lei, care înseamnă 1,7% din totalul cifrei de afaceri din economia românească.

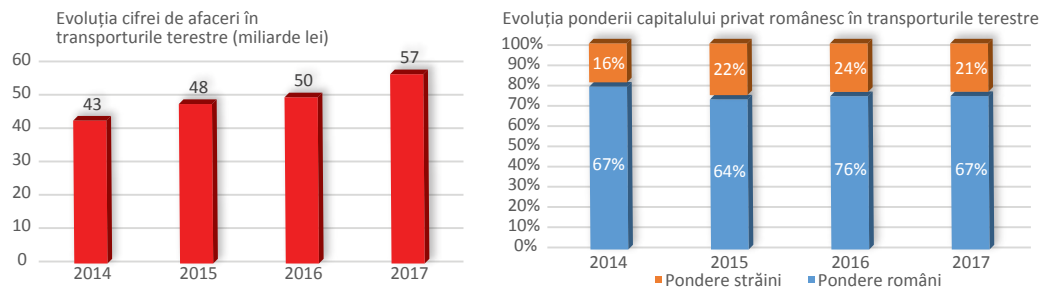
Afacerile Ford, companie aflată pe locul doi, sunt la a patra parte din Dacia. Cele două companii vor constitui și pentru următorii ani principala axă de dezvoltare a industriei auto locale.

Deși, aparent sectorul a fost foarte vizibil în ultimii cinci ani, iată că datele arată că nu a crescut mult mai rapid decât economia în ansamblu. În aceeași perioadă, comerțul cu autovehicule, majoritatea provenite din import, a crescut aproape dublu, cu 58%, de la 31 la 48 de miliarde de lei. De aici și diminuarea excedentului comercial pe care România îl are în industria auto.

Între cei mai mari 10 jucători din sectorul producției de autovehicule și componente auto se mai află Autoliv, Takata, Hella, Robert Bosch, Delphi Diesel și Yazaki. Prima companie cu capital privat românesc în topul celor mai mari jucători din industria auto este Compa Sibiu care, cu 2.000 de angajați și 700 de milioane de lei afaceri în 2017, se află abia pe locul 20.

Transporturi terestre

Companiile cu capital privat românesc și-au menținut ponderea în totalul cifrei de afaceri a sectorului transporturi terestre la 67% de-a lungul perioadei 2014-2017, în condițiile în care cifra de afaceri a acestui sector a crescut de la 43 de miliarde

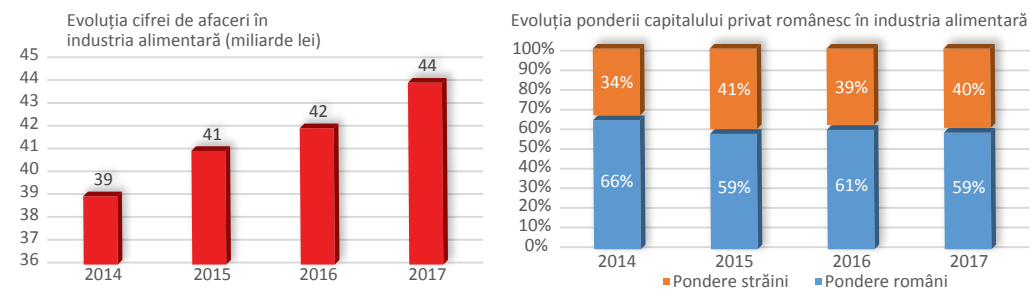
Sursa: ONRC

de lei, la 57 de miliarde de lei. Creșterea sectorului de 32% este ușor peste media de creștere a întregii economii în aceeași perioadă. Sectorul transporturilor este cel mai mare sector din punct de vedere a cifrei de afaceri, după comerțul cu ridicata și amănuntul, unde firmele românești domină. În cadrul acestui sector are și statul o pondere de circa 10% prin prezența marilor companii de transport feroviar. De asemenea, în top sunt firmele de transport petrolier și de gaze naturale. Prezența capitalului privat românesc în sector este însă semnificativă ca urmare a dezvoltării firmelor de camioane care au ajuns să lucreze exclusiv pe piețele europene. În ultimii 20 de ani, întreprinzători români au dezvoltat firme precum Internațional Lazăr, Dunca Expediții sau Romstyl Impex, cu sute sau mii de camioane fiecare. Veniturile obținute de firmele românești care efectuează servicii de transport și expediții pe piețele internaționale au adus pe excedent piața de transport, fiind unul dintre puținele sectoare din economie unde exporturile sunt mai mari decât importurile.

Industria alimentară

Cifra de afaceri a industriei alimentare a crescut cu doar 13% în perioada 2014-2017, la jumătate față de creșterea generală a cifrei de afaceri totală din economie, ceea ce arată că în pofida resurselor naturale- România a ajuns pe locul 1 la producția de porumb și de floarea soarelui în 2017 și pe locul 3 la producția de grâu, în Uniunea Europeană- acestea nu sunt transformate în produse alimentare cu valoarea adăugată, într-un ritm satisfăcător. Situația este cu atât mai dezavantajoasă cu cât companiile private românești au o pondere semnificativă în cadrul acestui sector, de circa 60%.

De fapt, ponderea companiilor private românești în industria alimentară a scăzut de la 66% în 2014, la 59% în 2017, pe când ponderea firmelor străine a crescut în această perioadă de la 34% la 40%. Cifra de afaceri a producătorilor cu capital privat românesc din sectorul industriei alimentare a stagnat practic în această

Sursa: ONRC

perioadă la 26 de miliarde de lei, în timp ce firmele străine din sector și-au majorat cifra de afaceri de la 13 miliarde de lei, la 18 miliarde de lei, adică cu 40%.

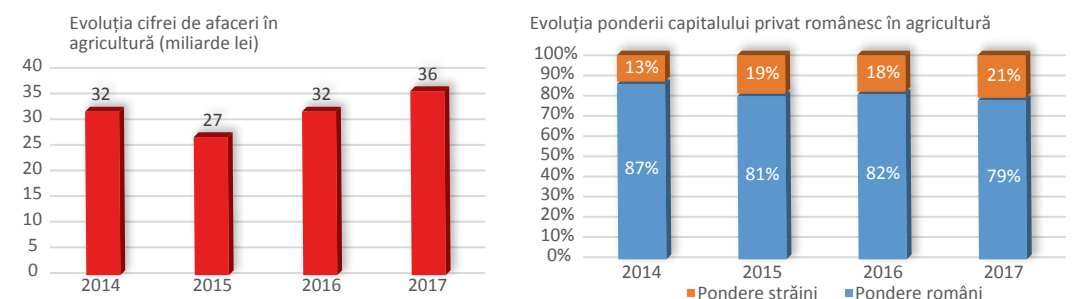
Evoluția a avut loc atât ca urmare a vitezei mai rapide de creștere a producătorilor străini de alimente, cât și ca urmare a tranzacțiilor din acest sector de preluare a firmelor românești de către marile companii străine. Pe primele cinci locuri în sectorul industriei alimentare sunt Bunge (cereale, ulei), Smithfield (carne de porc), Expur (ulei), Agrana (zahăr) și Nestle (dulciuri). Toate acestea sunt companii cu capital străin. Abia pe locul cinci vine prima companie cu capital privat românesc din sector, Unicarm (producător de carne). În top 10 mai sunt Prutul (ulei), Albalact (lactate), Star Foods (chipsuri) și Aaylex Prod (carne de pasăre). Din acestea doar AayLex este cu capital românesc, Albalact trecând în mâinile francezilor de la Lactalis în această perioadă. Din top 10 producători din industria alimentară doar două firme sunt cu capital privat românesc. Cristim, Agricola și Eliț, alte companii mari procesatoare de carne vin pe următoarele locuri, după primele zece.

Transformarea în produse alimentare a producției de cereale, deci aducerea de valoare adăugată peste producția primară de grâu, porumb, floarea-soarelui sau rapiță, va trebui să fie un obiectiv major al administrării economiei în perioada următoare. Faptul că în perioada analizată, 2014-2017, industria alimentară a avut un ritm de creștere de doar 13%, adică o treime din ritmul de creștere al retailerului, de 36%, arată că producătorii locali nu satisfac cererea din comerț.

O verigă esențială este creșterea animalelor și o ulterioară abatorizare și procesare. România continuă să înregistreze deficite de miliarde de euro la produsele agro-alimentare, spre exemplu deficitul comercial la carne de porc este de circa 400 de milioane de euro. În 2017, România a importat carne de porc în valoare de 475 de milioane de euro și a exportat de 56 de milioane de euro.

Agricultură

Sectorul agricol, foarte fluctuant din cauza condițiilor meteo, a crescut cu 14% în perioada 2014-2017, de la 32 de miliarde la 36 de miliarde de lei, dominat puternic de firmele românești. Totuși, și acest sector a înregistrat o creștere a ponderii firmelor străine, de la 13% la 21%. Firmele românești au avut o evoluție de la 88%, la 79% în aceeași perioadă. Prezența României în topul celor mai mari producători de cereale din Europa nu se reflectă în cifra de afaceri a sectorului agricol, unde intră cultivarea cerealelor, a legumelor, a strugurilor, a fructelor precum și creșterea animalelor, din cauza densității mici la hectar a șeptelurilor de vaci, porci și oi. România are o

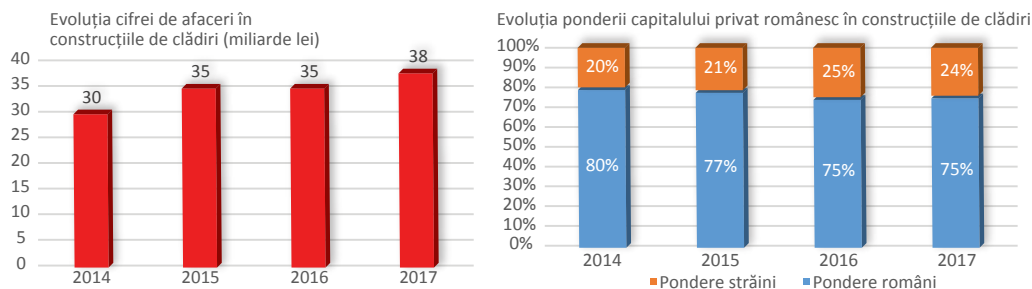

Sursa: ONRC

densitate de 20 ori mai redusă decât Olanda sau Franța la hectarul de teren agricol. România are o densitate de 12 bovine la hectarul de teren agricol, în timp ce Olanda are 240 de bovine la hectar, iar Irlanda 144 de bovine la hectar. Între 2007 și 2017, numărul de bovine din România a scăzut de la 2,9 milioane la 2 milioane. Eventuala dezvoltare a fermelor de bovine și porci se va vedea și în creșterea cifrei de afaceri a sectorului agricol precum și ulterior în majorarea afacerilor din industria alimentară. Cel mai mare producător de cereale din România este Agricost SA, compania care administrează Insula Mare a Brăilei, iar trecerea sa din proprietatea unui om de afaceri român în proprietatea unei firme din Emiratele Arabe Unite va contribui la majorarea poziției firmelor străine în cadrul sectorului. Din top 10 cei mai mari producători de porumb din România, șase sunt cu capital străin, conform datelor de la Ministerul Agriculturii.

Construcțiile de clădiri

În afară de agricultură, unul din cele mai mari sectoare din economie unde firmele private românești au o pondere de peste două treimi este sectorul construcțiilor de clădiri. Capitalul privat românesc a scăzut însă și în acest sector, de la o pondere de 80% în 2014, la 75% în 2017, în timp ce firmele străine au crescut de la o pondere de 20% la 24%.

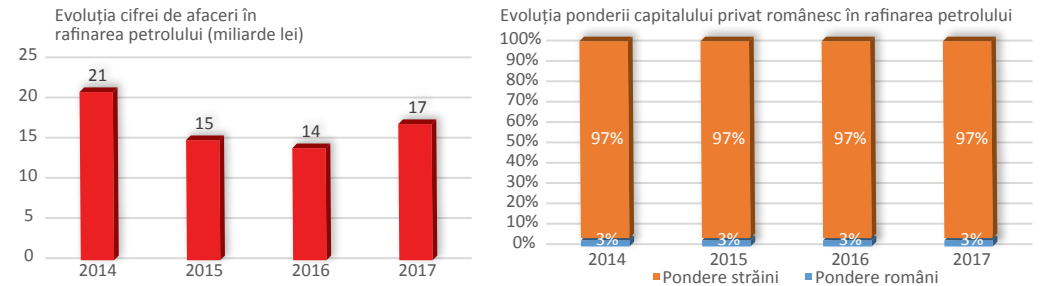

Sursa: ONRC

Sectorul a crescut în linie cu economia, cu 26%, de la 30 de miliarde la 38 de miliarde de lei în cei patru ani. Aceasta înseamnă că în pofida declarațiilor privind necesitatea investițiilor în infrastructură și, de asemenea, necesarul de modernizare a școlilor și spitalelor din România, sectorul construcțiilor a mers în linie cu restul economiei și nu a avut alocări suplimentare care să se vadă în rezultatele companiilor de profil. Liderul sectorului este o companie austriacă, Strabag, iar în top 10 cei mai mari jucători cu capital privat românesc sunt Con-A, Bog'Art, Construcții Erbașu, P.A.B România și Concret Construct AG SRL. Dominarea acestui sector de către jucători cu capital privat românesc este vizibilă. În top 10 mai sunt austriecii de la Porr Construct și italienii de la Astaldi. Companiile locale de construcții se confruntă cu lipsa de forță de muncă, iar inițiativa guvernamentală din decembrie 2018 de a diminua contribuțiile sociale pentru salariații din sector este de așteptat să impulsioneze acest sector în 2019.

Rafinarea petrolului

România este pe locul patru la producția de petrol și gaze din Uniunea Europeană, însă activitatea de rafinare petrolieră, cea care aduce valoare adăugată în acest

Sursa: ONRC

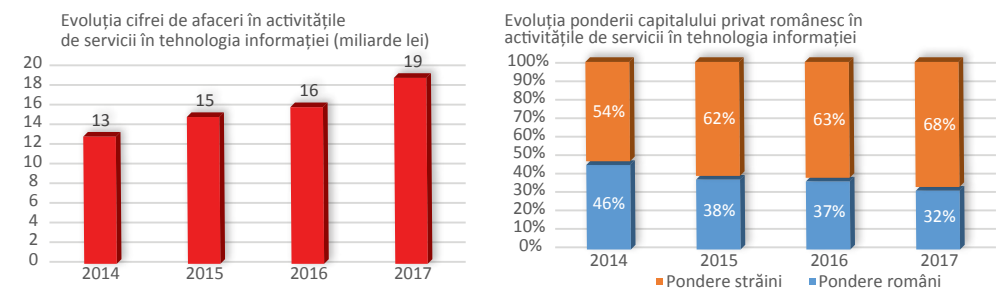
sector, descris în codul CAEN drept „fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului”, este în scădere în perioada 2014-2017. Astfel, sectorul de rafinare scade de la o cifră de afaceri de 21 de miliarde de lei în 2014, la 17 miliarde de lei în 2017. Scăderea se datorează și evoluției prețului petrolului în această perioadă, însă este izbitoare asemănarea cu situația din zona resurselor agricole, unde în pofida abundenței acestora, prelucrarea lor în produse cu valoare adăugată este insuficientă.

Sectorul de rafinare este dominat de OMV Petrom, Rompetrol Rafinare și Petrotel Lukoil, fiecare cu câte o mare rafinărie. În top mai intră un jucător cu capital privat românesc, BulRom, care fabrică și distribuie combustibil auto GPL, o alternativă la combustibilii clasici. 97% din sector este în mâinile capitalului privat străin în toată perioada 2014-2017. Sectorul de rafinare, ca și industria auto, este unul din exemplele prezenței puternice a capitalului străin în economia românească, cu o pondere de peste 95%. În aceste sectoare nu există firme private românești care să echilibreze prezența străină. De altfel, 25 din cele 27 de sectoare industriale din România sunt dominate de investitori străini.

Activități de servicii în tehnologia informațiilor

Una dintre cele mai mari creșteri din perioada 2014-2017, de 46%, dublu față de creșterea totală a cifrei de afaceri din România a fost a sectorului de activități de servicii în tehnologia informațiilor, adică a producției de software, până la afaceri totale de 19 miliarde de lei.

Cu toată dinamica sa accentuată și beneficiile aduse economiei prin salariile mari ale angajaților din sector și prin valoarea adăugată adusă, valoarea absolută a businessului din producția de software rămâne încă redusă, reprezentând abia a patra parte din industria auto. Totuși, este remarcabil că producția de software a

Sursa: ONRC

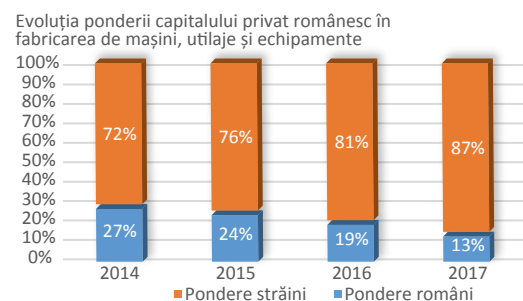
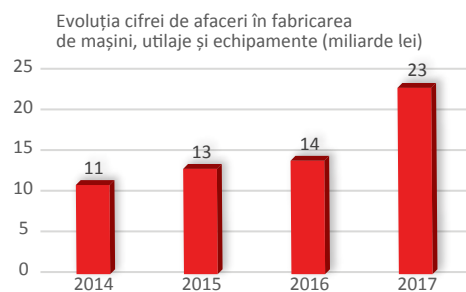
ajuns mai mare decât sectorul de rafinare a petrolului și la jumătate față de toată cifra de afaceri din agricultură.

Deși a început cu o prezență bună în cadrul acestui sector, de 46%, capitalul privat românesc a scăzut în această perioadă până la 32%, în timp ce capitalul străin și-a majorat ponderea de la 54%, la 68% în cei patru ani analizați. În top 10 al celor mai mari jucători din sector sunt Oracle, IBM, Rexon, Microsoft sau NTT, jucătorii români având cifra de afaceri de patru-cinci ori mai mici decât jucătorii din top 10. Cel mai mare jucător local era până în 2018 Softvision, preluat de o firmă americană. Softvision era unul dintre cei mai mari 10 angajatori din industria de software. La rândul lor, Net Brinel și Iquest din Cluj au fost preluate în 2018 de firme străine, astfel încât, cel mai mare jucător de profil cu capital privat românesc a rămas Siveco, firmă aflată însă abia pe locul 23 în topul producătorilor de software.

Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente

Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente a urcat de pe locul 23 pe locul 11 în topul celor mai mari sectoare din economie, fiind la rândul său un sector dominat de firmele străine. Ponderea companiilor străine în sector a urcat de la 72% la 87% în intervalul 2014-2017, în timp ce firmele românești și-au diminuat prezența de la 28% la 13%. Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente este cel mai dinamic sector din economie din ultimii patru ani din cele mai mari 20 sectoare din economie, înregistrând o dublare a cifrei de afaceri de la 11 miliarde de lei la 23 de miliarde de lei în intervalul 2014-2017.

Acest sector este un exemplu despre cum intrarea unui mare jucător pe o anumită piață poate provoca o creștere puternică a sectorului respectiv ca cifră de afaceri și pondere în totalul economiei. În acest caz este vorba de firma Star Assembly din Sebeș (Alba), având ca domeniu de activitate fabricarea cutiilor de viteză. Este de fapt tot o companie aparținând industriei auto care produce cutii de viteză pentru grupul Daimler (Mercedes). În doar patru ani, firma a crescut de la zero la afaceri de 7,3 de miliarde de lei, provocând creșterea generală a întregului sector, de la 11 miliarde la 23 de miliarde de lei, împreună cu alte companii precum Schaeffler din Brașov (rulmenți) sau Bosch din Cluj (componente auto). În top 10 se mai află Cameron România, Makita, FrigoGlass, Timken sau Koyo. Primul jucător cu capital românesc în acest sector este Comelf Bistrița, aflat pe locul 12, care are ca domeniu de activitate fabricarea de motoare și turbine. Comelf, care face parte din grupul Uzinsider, lucrează pentru mari producători de turbine precum General Electric.

Sursa: ONRC

6. Productivitatea companiilor cu capital privat românesc

Productivitatea medie a angajaților din economia românească a crescut cu 9% anul trecut, până la 336.000 de lei (72.000 de euro/angajat/an), firmele străine având o productivitate de 550.000 de lei (118.000 de euro), iar firmele private românești au avut o productivitate medie de 250.000 de lei (53.000 de euro) (Tabelul 7).

Ambele productivități, ale firmelor românești și străine, s-au majorat cu 9% în 2017. 26 de sectoare din economia românească raportează o productivitate peste media de 336.000 de lei pe salariat obținută la nivelul economiei, iar cele mai productive sectoare sunt rafinarea petrolului, extracția petrolului și a gazului și comerțul cu ridicata.

Rafinarea petrolului prezintă o productivitate excepțională pentru mediul de afaceri din România, de 7,3 milioane de lei (1,56 milioane de euro) pe angajat pe an, de 20 de ori mai mare decât productivitatea pe economie determinată de numărul mic de salariați din marile rafinării petroliere care raportează cifre de afaceri de miliarde de euro pe an.

Astfel, Rompetrol Rafinare spre exemplu, desfășoară afaceri anuale de 2,4 miliarde de euro cu 1.000 de angajați. Posibilitatea atingerii acestor productivități înalte se datorează investițiilor masive în rețehnologizare, de care au beneficiat aceste rafinării.

Tabel 7. Topul sectoarelor de activitate după productivitatea totală (lei/angajat/an)

caen2	Sector de activitate	Productivitate totală	Productivitatea firmelor românești	Productivitate firme străine
19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigheului	7.330.102	1.005.527	9.207.766
06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	982.763	652.984	1.087.197
46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motocicletele	944.394	714.564	1.528.381
35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	853.862	609.050	2.316.625
51	Transporturi aeriene	813.137	1.254.609	323.999
12	Fabricarea produselor din tutun	755.761	31.122	756.513
24	Industria metalurgică	700.137	502.171	753.357
11	Fabricarea băuturilor	610.464	307.658	800.201
45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	529.270	303.270	1.582.821
77	Activități de închiriere și leasing	516.645	305.326	811.166
20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	510.156	343.067	656.626
61	Telecomunicații	503.043	230.414	673.514
47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	447.562	339.267	815.621
29	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	443.033	182.066	468.074
28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	440.444	162.465	609.285
27	Fabricarea echipamentelor electrice	424.838	233.825	477.448
50	Transporturi pe apă	419.747	332.428	851.193
01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	415.238	394.275	543.848
17	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	399.534	250.263	567.610
22	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	395.826	237.858	511.803
59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	386.359	284.622	823.901
21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	382.961	266.024	516.996
79	Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	381.880	333.175	587.445

caen2	Sector de activitate	Productivitate totală	Productivitatea firmelor românești	Productivitate firme străine
09	Activități de servicii anexe extracției	343.183	200.372	469.204
23	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	334.766	238.407	486.881
60	Activități de difuzare și transmitere de programe	331.371	205.131	580.299
68	Tranzacții imobiliare	328.453	228.969	752.414
73	Publicitate și activități de studiere a pieței	322.161	253.272	553.405
92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	313.799	368.951	254.773
26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	307.360	269.672	316.537
16	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	288.321	173.580	557.752
10	Industria alimentară	285.116	217.096	532.621
52	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	277.472	324.948	511.171
70	Activități ale direcțiilor (centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management și de consultanță în management	243.841	205.455	310.991
90	Activități de creație și interpretare artistică	240.666	234.394	538.017
41	Construcții de clădiri	236.180	193.549	759.828
42	Lucrări de geniu civil	231.979	198.328	486.334
30	Fabricarea altor mijloace de transport	231.735	129.178	342.868
18	Tipărire și reproducerea pe suport a înregistrărilor	230.216	164.517	335.109
25	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	230.097	183.063	326.309
38	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	227.391	207.326	414.743
49	Transporturi terestre și transporturi prin conducte	224.940	223.557	353.389
62	Activități de servicii în tehnologia informației	222.552	214.499	227.634
08	Alte activități extractive	222.317	203.661	317.724
58	Activități de editare	217.186	179.314	279.907
39	Activități și servicii de decontaminare	212.643	261.583	69.906

continuare în pagina 68 >>>

>>> urmare din pagina 67

caen2	Sector de activitate	Productivitate totală	Productivitatea firmelor românești	Productivitate firme străine
33	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	204.583	147.039	515.009
13	Fabricarea produselor textile	198.292	132.058	241.555
07	Extracția minereurilor metalifere	182.173	207.645	90.309
71	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică	180.436	145.070	249.157
43	Lucrări speciale de construcții	179.580	169.000	314.273
75	Activități veterinare	172.978	168.899	536.627
64	Intermedieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii	165.107	149.193	350.635
63	Activități de servicii informatice	163.925	161.641	165.359
02	Silvicultură și exploatare forestieră	161.879	189.103	435.891
94	Activități asociative diverse	160.552	167.496	204.170
37	Colectarea și epurarea apelor uzate	160.317	156.450	169.926
31	Fabricarea de mobilă	157.132	139.692	192.613
95	Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc	156.605	142.787	274.000
84	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	153.463	78.662	85.539
72	Cercetare-dezvoltare	151.725	160.462	216.424
86	Activități referitoare la sănătatea umană	146.955	133.738	212.648
03	Pescuitul și acvacultura	141.384	145.851	98.743
32	Alte activități industriale n.c.a.	141.185	116.465	173.583
74	Alte activități profesionale, științifice și tehnice	138.817	139.862	205.173
69	Activități juridice și de contabilitate	138.628	97.446	291.787
66	Activități auxiliare pentru intermedieri financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii	137.943	117.334	216.293
82	Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	136.402	141.030	132.324
93	Activități sportive, recreative și distractive	131.249	130.994	134.674
55	Hoteluri și alte facilități de cazare	122.385	113.605	170.418
65	Activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (cu excepția celor din sistemul public de asigurări sociale)	119.727	119.426	120.763
91	Activități ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor și alte activități culturale	119.267	75.744	266.186
56	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație	113.759	111.535	133.447

caen2	Sector de activitate	Productivitate totală	Productivitatea firmelor românești	Productivitate firme străine
15	Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	110.517	76.246	141.095
36	Captarea, tratarea și distribuția apei	107.183	94.034	342.020
53	Activități de poștă și de curier	106.432	130.073	410.257
97	Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic	86.016	85.655	117.778
87	Servicii combinate de îngrijire medicală și asistență socială, cu cazare	81.899	79.856	102.152
99	Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale	80.317	76.853	118.423
85	Învățământ	79.872	74.294	226.508
14	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	78.302	66.515	93.803
05	Extracția cărbunelui superior și inferior	70.297	135.419	694.756
81	Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	68.093	66.638	73.613
78	Activități de servicii privind forța de muncă	66.145	68.963	64.061
96	Alte activități de servicii	50.386	48.157	102.498
88	Activități de asistență socială, fără cazare	45.482	47.230	28.104
80	Activități de investigații și protecție	39.488	38.188	50.081

Sursa: ONRC

Exemplul industriei de rafinare a petrolului unde la un angajat corespunde peste 1 milion de euro cifră de afaceri anuală poate fi o țintă pentru industria românească în general, însă este nevoie de investiții masive, de automatizări și de fluxuri de business administrate prin platforme informatice pentru a realiza afaceri de sute de milioane de euro pe an cu doar câteva sute de angajați.

O productivitate atât de înaltă permite și plata unor salarii mult mai mari decât media pe economie. În general, obiectivele industriale au o productivitate medie pe angajat mai ridicată decât media pe economie pentru că presupun investiții masive în echipamente și utilaje.

Niciun alt sector de activitate nu trece de 1 milion de euro productivitate anuală per angajat.

În topul productivității sectoarelor din economie urmează extracția petrolului brut și a gazelor naturale, un sector „înruit” cu rafinarea petrolului. Extracția petrolului are o productivitate de 980.000 de lei pe angajat pe an. România are doi mari jucători

pe acest segment, OMV Petrom și Romgaz, iar profiturile declarate de aceste două companii în ultimii patru ani sunt relevante pentru nivelul productivității atins în acest sector. OMV Petrom, care are drept exclusiv de exploatare a resurselor petroliere din România și a unei jumătăți din zăcămintele de gaz, este controlată de statul austriac, iar statul român mai deține 20% din companie. Romgaz, care exploatează cealaltă jumătate a resurselor de gaz, este controlat în proporție de 80% de către statul român.

Sectorul de extracție a petrolului și gazelor naturale se va îmbogăți în anii următori cu firmele de profil care vor exploata gazul din Marea Neagră, iar productivitatea acestei activități va fi și mai mare având în vedere că aceste companii vor obține miliarde de euro din vânzarea gazului din Marea Neagră cu un număr de câteva sute de angajați.

În top 10 a celor mai productive sectoare din economie se mai află și fabricarea produselor din tutun, a băuturilor și industria metalurgică, dintre activitățile industriale, cu peste 600.000 de lei productivitate medie anuală pe angajat. Practic, din cele mai productive 10 sectoare din economie șase sunt sectoare industriale și din energie: rafinarea petrolului, extracția petrolului și gazelor, producția și furnizarea de energie electrică, fabricarea de țigarete, industria metalurgică și fabricarea băuturilor.

Este astfel explicabilă productivitatea medie a companiilor străine dublă față de a firmelor românești, având în vedere că investitorii străini sunt prezenți mai ales în sectoarele industriale.

În top 10 a celor mai productive sectoare din economie se mai află comerțul cu ridicata, transporturile aeriene, comerțul cu automobile și activitățile de închiriere și leasing.

Comerțul cu ridicata are o productivitate medie anuală pe angajat de 944.000 de lei, dublă față de comerțul cu amănuntul, care raportează productivitate medie de 450.000 de lei pe angajat pe an.

Însă diferența de productivitate dintre firmele străine și cele românești nu se datorează numai prezenței primelor mai ales în sectoarele industriale, ci și unei mai bune administrări a afacerilor, a automatizărilor, a soft-urilor și a modelelor de business mai bine puse la punct.

Astfel, companiile străine au o productivitate medie anuală de 1,5 milioane de lei, dublă în sectorul de comerț cu ridicata față de firmele românești, care afișează o productivitate în acest sector de 700.000 de lei pe angajat pe an. Practic, firmele românești au nevoie de un număr dublu de angajați pentru a achiziționa, manipula și revinde aceleași cantități de marfă ca și firmele străine, ceea ce arată că au o organizare mai bună.

Situația este valabilă și în comerțul de automobile, unde diferența de productivitate este și mai mare: firmele românești au 300.000 de lei pe an pe angajat, în timp ce firmele străine afișează 1,6 milioane de lei pe angajat pe an productivitate.

Tabel 8.
Top 20 al celor mai productive sectoare pentru firmele cu capital privat românesc (lei/angajat/an)

	caen2	Sector de activitate	Productivitate firme românești	Productivitate firme străine	Productivitate totală
1	51	Transporturi aeriene	1.254.609	323.999	813.137
2	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	1.005.527	9.207.766	7.330.102
3	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	714.564	1.528.381	944.394
4	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	652.984	1.087.197	982.763
5	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	609.050	2.316.625	853.862
6	24	Industria metalurgică	502.171	753.357	700.137
7	01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	394.275	543.848	415.238
8	92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	368.951	254.773	313.799
9	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	343.067	656.626	510.156
10	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	339.267	815.621	447.562
11	79	Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	333.175	587.445	381.880
12	50	Transporturi pe apă	332.428	851.193	419.747
13	52	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	324.948	511.171	277.472
14	11	Fabricarea băuturilor	307.658	800.201	610.464
15	77	Activități de închiriere și leasing	305.326	811.166	516.645
16	45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	303.270	1.582.821	529.270
17	59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	284.622	823.901	386.359
18	26	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	269.672	316.537	307.360
19	21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	266.024	516.996	382.961
20	39	Activități și servicii de decontaminare	261.583	69.906	212.643

Sursa: ONRC

Aici poate fi o explicație și faptul că, în general, firmele străine din comerțul cu automobile sunt importatori care dau mai departe mașinile pentru a fi distribuite către persoane fizice sau juridice de către dealeri români.

Diferența de productivitate de la simplu la dublu se păstrează și în cazul comerțului cu amănuntul, adică al magazinelor, de oricare format ar fi acestea: mici magazine, supermarketuri, hipermarketuri sau cash & carry. Astfel, firmele românești de retail au avut o productivitate de 340.000 de lei pe angajat pe an în 2017, pe când cele cu capital străin- adică rețelele moderne de comerț- au avut o productivitate de 815.000 de lei pe angajat pe an. Cu alte cuvinte, un angajat dintr-un mic magazin de cartier vinde mărfuri de circa 1.000 de lei pe zi, în timp ce unui angajat dintr-o rețea modernă de retail îi revin vânzări de 2.500 de lei pe zi. Acestea nu sunt practic vânzări pe casier, având în vedere că magazinele au și alt tip de personal decât cel aflat la casele de marcat.

Diferența de productivitate în retail între firmele românești și cele străine este importantă pentru că firmele românești încă au 58% ca pondere din totalul sectorului de activitate și pe măsură ce ponderea acestora se va diminua, numărul de angajați din acest sector nu va crește corespunzător. Diferența de productivitate în retail este cel mai bun indicator pentru nevoia presantă a firmelor românești din comerț de a se consolida și de a investi în automatizare și în eficientizarea proceselor.

An după an, presiunea asupra magazinelor românești care încă domină sectorul de retail va crește. Comerțul cu amănuntul, cu afaceri de 200 miliarde de lei, reprezintă un sector important din economie, o oglindă a „curselor” între capitalul privat românesc și cel străin și a absorbției modernizării de către firmele private românești.

În top 10 a celor mai productive sectoare din economie mai intră și activitățile de închiriere și leasing, unde lider este o companie românească, Autonom Rent A Car. Prezența comerțului cu ridicata, a comerțului cu autovehicule și a activităților de închiriere și leasing în top 10 cele mai productive activități din România arată că există oportunități de dezvoltare și de obținere de profituri și în sectorul de servicii, nu numai în cel industrial.

Cele mai slab productive sectoare sunt fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (78.000 de lei pe an), restaurante (113.000 de lei pe an), hoteluri (122.000 de lei pe an), activități juridice și de contabilitate (138.000 de lei pe an). În pofida aparențelor, agricultura este în top 20 activități productive cu o productivitate medie pe angajat de 415.000 de lei pe an, aproape dublu față de industria alimentară, cu 285.000 de lei pe an. Explicația este faptul că în acest sector intră mari producători sau mari firme de comerț cu cereale și de creștere de animale, iar automatizarea fermelor din România a luat un avânt deosebit în ultimii 10 ani, de la aderarea României la UE încoace. De atunci au intrat în agricultura românească 20 de miliarde de euro plăți directe și bani atrași pe proiecte pentru agricultură, majoritatea mergând în echipamente, silozuri și mașini agricole.

Tabel 9. Topul celor mai productive 20 sectoare cu capital străin (lei/angajat/an)

	caen2	Sector de activitate	Productivitate firme străine	Productivitate firme românești	Productivitate totală
1	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului	9.207.766	1.005.527	7.330.102
2	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	2.316.625	609.050	853.862
3	45	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor	1.582.821	303.270	529.270
4	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	1.528.381	714.564	944.394
5	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	1.087.197	652.984	982.763
6	50	Transporturi pe apa	851.193	332.428	419.747
7	59	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	823.901	284.622	386.359
8	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	815.621	339.267	447.562
9	77	Activități de închiriere și leasing	811.166	305.326	516.645
10	11	Fabricarea băuturilor	800.201	307.658	610.464
11	41	Construcții de clădiri	759.828	193.549	236.180
12	12	Fabricarea produselor din tutun	756.513	311.22	755.761
13	24	Industria metalurgică	753.357	502.171	700.137
14	68	Tranzacții imobiliare	752.414	228.969	328.453
15	05	Extracția cărbunelui superior și inferior	694.756	135.419	70.297
16	61	Telecomunicații	673.514	230.414	503.043
17	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	656.626	343.067	510.156
18	28	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	609.285	162.465	440.444
19	79	Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică	587.445	333.175	381.880
20	60	Activități de difuzare și transmitere de programe	580.299	205.131	331.371

Sursa: ONRC

Cele mai productive sectoare pentru firmele românești sunt transporturile aeriene, rafinarea petrolului, extracția petrolului și gazelor, producția de energie electrică și industria metalurgică (Tabelul 8).

Doar 10 sectoare din economie au o productivitate a companiilor private românești peste productivitatea medie din economie, de 336.000 de lei, printre acestea fiind, în afară de cele din top 5, industria metalurgică, agricultura, activitățile de jocuri de noroc, fabricarea produselor chimice și comerțul cu amănuntul. Dintre acestea este remarcabil faptul că în activitățile de jocuri de noroc firmele românești sunt mai productive decât cele străine, cu o productivitate de 368.000 de lei pe angajat pe an, față de 255.000 de lei pe angajat pe an firmele străine.

Cele mai mici diferențe de productivitate dintre firmele românești și cele străine se înregistrează la activitățile de servicii informatice, activitățile de servicii din tehnologia informației și în activitățile de servicii privind forța de muncă, unde diferența de productivitate este doar de câteva mii de lei pe angajat pe an. Cele mai productive sectoare controlate de firmele străine sunt rafinarea petrolului, producția și furnizarea de energie electrică, comerțul cu autovehicule și comerțul cu ridicata (Tabelul 9).

Firmele străine au 45 de sectoare cu o productivitate medie peste productivitatea medie pe economie, de 336.000 de lei pe angajat pe an. Dintre acestea o mare parte sunt din zona de fabricare: fabricare de băuturi, de produse din tutun, de substanțe și produse chimice, de mașini, utilaje și echipamente, de hârtie și de medicamente. La fabricarea autovehiculelor de transport firmele străine au o productivitate medie de 468.000 de lei pe angajat pe an, mai mică decât la fabricarea produselor din cauciuc (511.000 de lei pe angajat pe an), fabricarea hârtiei (567.000 de lei), industria metalurgică (753.000 de lei) sau fabricarea de mașini (609.000 de lei).

Cum pentru România industria de autovehicule și componente auto reprezintă al treilea sector de activitate din economie, cu afaceri de 72 miliarde de lei pe an, este necesar de evidențiat faptul că industria de automobile și componente auto nu este printre cele mai productive din economie. În fața acesteia se află numeroase alte industrii, inclusiv fabricarea băuturilor (productivitate de 800.000 de lei pe an pe angajat) sau industria alimentară (532.000 de lei pe angajat pe an), care pot folosi resursele locale într-un mod cât mai eficient și cu o producție de valoare adăugată chiar mai mare decât în ceea ce privește industria de automobile.

Cele mai mari diferențe de productivitate în valoare absolută dintre firmele românești și cele străine sunt la rafinării- unde românii mai sunt prezenți doar cu două rafinării foarte mici, în producție și furnizarea de energie electrică, în comerțul cu ridicata și în construcția de clădiri. Este de subliniat că există diferențe mari de productivitate în sectoarele unde companiile românești au încă o poziție bună: construcții, industria alimentară, transport sau agricultură, iar investițiile în noi echipamente, software, training și în îmbunătățirea proceselor de business sunt necesare în anii următori pentru a recupera din decalaj.

6.1 Evoluția celor mai productive sectoare cu capital privat românesc în perioada 2014-2017

Transporturile aeriene, rafinarea petrolului și comerțul cu ridicata au rămas cele mai productive sectoare cu capital privat românesc în perioada 2014-2017, în condițiile în care productivitatea medie a firmelor private din România a crescut cu 16% în această perioadă, de la 208.000 de lei pe angajat pe an, la 242.000 de lei pe angajat pe an. (Tabel 6.1)

Productivitatea în transporturile aeriene s-a majorat cu 21% în pentru companiile private românești, în linie cu creșterea productivității pe toată economia. În schimb, productivitatea în sectorul rafinării petrolului a scăzut cu 6% în această perioadă, evoluția fiind influențată și de reducerea prețului la țiței și combustibil.

De asemenea, alte sectoare din top 10 productivitate înregistrată de companiile românești precum extracția petrolului brut și producția și furnizarea de energie electrică au fost în această perioadă în scădere, cu 2% și respectiv 9%. Capitalul privat românesc este însă puțin reprezentat, cu ponderi de sub 10% în cele trei sectoare.

Pe de altă parte, faptul că productivitatea companiilor private românești din sectorul comerțului cu ridicata, unde sunt bine reprezentate cu o pondere de 55%, a înregistrat un ritm de creștere de doar 14% în această perioadă, sub media creșterii productivității firmelor românești, de 16%, și sub media creșterii productivității pe

toată economia, de 21%, arată că eficiența utilizării activelor fixe, financiare și a resurselor umane nu a devenit încă o preocupare importantă pentru proprietarii și administratorii firmelor cu capital privat românesc.

De remarcat că sectorul comerțului cu ridicata, aflat pe locul trei în 2017 printre cele mai productive sectoare din economie pentru firmele private românești, este sectorul unde se înregistra în 2014 a doua mare diferență între români și străini. În 2014 productivitatea firmelor străine era de 1,2 milioane de lei pe angajat/an, dublă față de cea a firmelor românești, de 0,6 milioane de lei pe angajat. În aceeași perioadă, 2014-2017, productivitatea firmelor străine a crescut de la 1,2 milioane de lei, la 1,5 milioane de lei pe angajat, deci cu 25%.

Ca urmare, iată că în intervalul 2014-2017, firmele străine din comerțul cu ridicata și-au majorat productivitatea cu 25%, în timp ce firmele românești și-au majorat-o doar cu 14%. Aceasta arată că tendința de recuperare a decalajelor de eficiență între firmele private românești și cele străine nu este obligatorie.

Astfel, dacă în sectorul comerțului cu ridicata, practic cel mai mare din economie, cu o pondere de 20% din cifra de afaceri a firmelor din România, diferența de productivitate crește în loc să scadă între firmele private românești și cele străine, se poate preconiza că pe termen lung această tendință va continua în defavoarea companiilor private românești.

La nivelul întregii economii raportul între productivitatea firmelor private românești și a celor străine a fost de 1 la 2 sau mai mare în tot intervalul 2014-2017 analizat.

Astfel, s-a pornit de la un raport de 2,17 între productivitatea firmelor străine și cea a firmelor românești în 2014 și s-a ajuns la un raport de 2,31. Aceasta arată că, la fel ca în cazul productivității în sectorul de comerț cu ridicata, care e evoluat defavorabil pentru companiile private românești, presiunea pentru eficiență se manifestă în general mai puternic în cazul firmelor străine decât în cazul firmelor private românești.

Aceasta cu amendamentul că diferența de productivitate la nivelul întregii economii între firmele private românești și cele străine este dată și de faptul că firmele străine sunt prezente cu preponderență în sectoare industriale, care presupun un număr mic de personal și un volum mare de active fixe.

În top 10 a celor mai productive sectoare din economie pentru firmele cu capital privat românesc, cea mai mare creștere a productivității în această perioadă au avut-o activitățile de jocuri de noroc și pariuri, unde companiile private românești au avut o pondere de 50% în 2017.

Un semnal negativ în ceea ce privește eficiența firmelor private românești este dat de evoluția productivității în agricultură, un sector aflat în top 10 ca cifră de afaceri pe întreaga economie. Astfel, productivitatea firmelor private românești

Tabel 6.1
Evoluție Top 20 al celor mai productive sectoare pentru firmele cu capital privat românesc (lei/angajat/an)

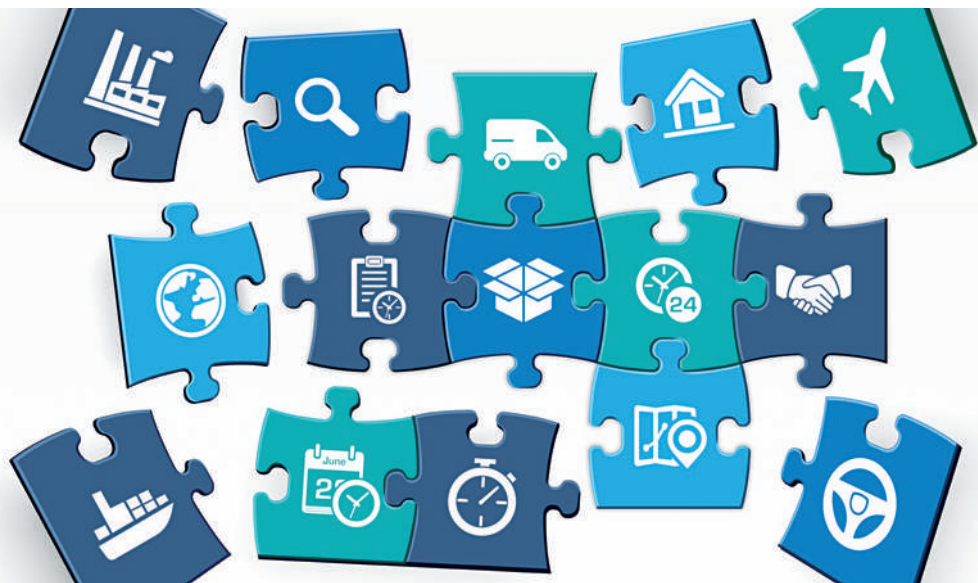
			2014	2017	
	caen2	Sector de activitate	Productivitate firme românești în 2017 (lei)	Productivitate în 2014 (lei)	Evoluție (%)
1	51	Transporturi aeriene	1.254.609	1.033.964	21
2	19	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țigheului	1.005.527	1.072.746	-6
3	46	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	714.564	629.195	14
4	06	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	652.984	663.807	-2
5	35	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	609.050	668.512	-9
6	24	Industria metalurgică	502.171	398.601	26
7	01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	394.275	391.297	1
8	92	Activități de jocuri de noroc și pariuri	368.951	178.981	106
9	20	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	343.067	320.953	7
#	47	Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor și motocicletelor	339.267	271.413	25
		Total firme românești	242.337	208.491	16
		Total economie	336.386	278.260	21

Sursa: ONRC

din agricultură a crescut cu doar 1% în perioada analizată, de la 391.000 de lei la 394.000 de lei pe an pe angajat. De fapt, productivitatea din acest sector este mult mai mică, dar cifra de afaceri din sector se raportează la numărul de salariați și nu la numărul de persoane ocupate cu agricultura din economia românească, raportate de Institutul Național de Statistică la peste 2 milioane.

În general, comparația productivității din firmele private românești între anii 2014 și 2017 arată că evoluția a fost pozitivă, însă sub creșterea media a productivității economiei. Astfel, productivitatea pe totalul economiei a crescut cu 21% în această perioadă, în timp ce productivitatea firmelor private românești a crescut cu doar 16%.

7. Distribuția capitalului privat românesc în județele României

Capitalul privat românesc este minoritar în cele mai mari județe din punct de vedere al cifrei de afaceri din România: Timiș, Argeș, Brașov, Prahova, cu excepția Clujului, unde ponderea capitalului privat românesc a coborât la 50%, față de 52% în anul anterior (**Tabelul 10**).

În București, care are o pondere în totalul cifrei de afaceri a companiilor din România de o treime, capitalul privat românesc deține 32%, cea mai mică pondere la nivelul țării. Este o situație explicabilă având în vedere că Bucureștiul este sediul celor mai multe companii multinaționale de pe piață. În Ilfov, care derulează afaceri de 94 miliarde de euro, adică 7% din totalul cifrei de afaceri din România, capitalul privat românesc are o pondere de 40%. De asemenea, în Ilfov au sediul multe companii străine extinse în toată România.

Cea mai slabă pondere a capitalului privat românesc, în afara Bucureștiului, este în județul Argeș și în județul Alba. În județul Argeș este vorba de poziția Automobile Dacia, care deține aproape jumătate din cifra de afaceri totală a județului, de 59 miliarde de lei. În județul Alba însă, ponderea capitalului privat românesc era de 51% în 2016, iar scăderea la 38% se datorează creșterii accentuate a afacerilor companiei de cutii de viteză Mercedes, Star Assembly, din Sebeș, ale cărei afaceri au crescut de la 1,5 miliarde de lei în 2016, la 7,5 miliarde de lei, în 2017.

Ca urmare, cifra de afaceri totală a județului Alba a crescut cu 37%, de la 16,5 miliarde de lei, la 23 de miliarde de lei. Poziția județului Alba în clasamentul județelor

Tabel 10. Topul județelor după cifra de afaceri a companiilor rezidente și ponderea firmelor românești în 2017

Județ	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Pondere firme de stat (%)	Creșterea C.A. totale față de 2016 (%)
Municipiul București	472	32	62	6	10
Ilfov	94	40	58	3	11
Timiș	62	43	56	1	14
Argeș	59	38	62	1	13
Cluj	56	50	49	1	17
Brașov	47	44	55	1	10
Prahova	46	45	54	2	13
Constanța	44	49	48	3	6
Sibiu	32	41	39	21	14
Arad	31	42	57	1	4
Mureș	29	48	52	0	5
Bihor	29	63	36	1	7
Dolj	24	61	38	1	11
Iași	24	69	28	3	13
Galați	23	66	32	2	10
Alba	23	38	60	2	37
Bacău	22	87	12	1	14
Suceava	18	81	18	1	13
Maramureș	17	71	28	1	11
Satu Mare	17	63	36	1	7
Buzău	16	70	29	1	11
Olt	14	43	57	0	16
Dâmbovița	13	56	43	1	21
Vâlcea	12	66	21	13	14
Neamț	11	80	19	1	12
Hunedoara	11	66	28	6	11
Harghita	10	75	25	0	10
Bistrița-Năsăud	10	83	16	1	-8
Călărași	8	71	28	1	6
Brăila	8	85	13	2	8
Vrancea	8	85	14	1	11
Ialomița	8	70	29	1	7
Gorj	8	57	2	41	6
Tulcea	7	86	13	1	15

continuare în pagina 80 >>>

>>> urmare din pagina 79

Județ	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Pondere firme de stat (%)	Creșterea C.A. totale față de 2016 (%)
Sălaj	7	62	37	1	14
Botoșani	7	81	17	2	12
Caraș-Severin	6	60	39	1	18
Vaslui	6	91	8	2	11
Giurgiu	6	62	37	1	10
Covasna	6	65	34	1	8
Teleorman	6	87	12	1	8
Mehedinți	3	87	12	2	7

Sursa: ONRC

din punct de vedere a cifrei de afaceri totale a crescut cu un loc, trecând în fața județului Bacău. Cu toată creșterea cifrei de afaceri a județului Alba, de 37%, acest județ nu a reușit să treacă în fața județelor Galați, Iași sau Dolj, care au înregistrat la rândul lor o creștere a cifrei de afaceri de peste 10%.

Județul Alba a avut totuși cea mai bună creștere a cifrei de afaceri dintre toate județele, de 37%, fiind urmat la creștere de județul Dâmbovița cu 21% și județul Cluj cu 17%. Cele mai proaste creșteri le-au avut Bistrița-Năsăud (care a scăzut cu 8%, până la 10 miliarde de lei), județul Arad unde companiile și-au majorat în total cifra de afaceri cu doar 4% în 2017, până la 31 miliarde de lei, și județul Mureș care a raportat o creștere de 5%, până la 29 de miliarde de lei.

Disparitățile din economia românească sunt evidențiate de diferențele de 1 la 10 între puterea economică a unor județe precum Caraș-Severin, Vaslui sau Teleorman, care au afaceri de 6 miliarde de lei pe an, și Timiș, Argeș sau Cluj cu afaceri de circa 60 de miliarde de lei pe an.

Situația va deveni și mai tensionată în viitor, de vreme ce viteza de creștere a acestor județe a fost în 2017 de 13-17%. Practic, un județ precum Timiș sau Cluj își adaugă la cifra de afaceri într-un an cât business are în total un județ precum Vaslui, Giurgiu sau Covasna.

Dezechilibrul geografic din economia românească va deveni în acest context tot mai mare, iar o strategie de dezvoltare inclusivă pentru economia românească în următorii ani va trebui să ia în considerare o direcționare a investițiilor către județele din ultima treime a clasamentului, cele unde cifra de afaceri totală este sub 10 miliarde de lei: Călărași, Brăila, Vrancea, Ialomița, Gorj, Tulcea, Sălaj, Botoșani, Caraș-Severin, Vaslui, Giurgiu, Covasna, Teleorman și Mehedinți.

Cea mai puternică poziție a capitalului privat românesc este în județul Vaslui, cu o pondere de 99%, urmat de Vrancea și Brăila cu ponderi de 85%, însă toate aceste județe au business anual sub 10 miliarde de lei.

Acest clasament ia în considerare cifra de afaceri a companiilor care au sediul în județul respectiv. În fapt, cifra de afaceri totală din județul respectiv este mai mare dacă se iau în considerare și punctele de lucru ale diverselor firme străine sau românești care nu sunt înregistrate ca persoană juridică în aceste județe.

Pentru a pune la punct strategii de dezvoltare ale economiei românești, inclusiv în ceea ce privește răspândirea în teritoriu a investițiilor, ar fi necesare date care să arate situația exactă pe fiecare județ a cifrei de afaceri sau a vânzărilor pe diverse sectoare din economie.

Astfel, ar fi de dorit ca firmele cu mai multe puncte de lucru să raporteze cifra de afaceri pe fiecare dintre acestea, pentru a vedea exact puterea economică a unui județ. De altfel, pentru că firmele nu raportează cifrele separat, pe puncte de lucru, ci numai numărul de angajați, Institutul Național de Statistică nu poate calcula Produsul Intern Brut pe județe pornind de la cifra de afaceri pe fiecare județ, ci utilizează ponderea salariaților pe fiecare județ, în cadrul unei ramuri economice, pentru a ajunge la valoarea adăugată brută pe fiecare județ.

În mod normal, reprezentanții județelor din România ar trebui să își asume ca obiectiv creșterea numărului de angajați, atragerea de investitori pentru creșterea cifrei de afaceri a tuturor companiilor din județ. Cu cât afacerile firmelor dintr-un județ vor fi mai mari, cu atât numărul de angajați va crește, taxele plătite din impozitul pe venit, din TVA sau impozitul pe profit vor fi mai mari și județul respectiv va putea oferi condiții mai bune de viață locuitorilor săi.

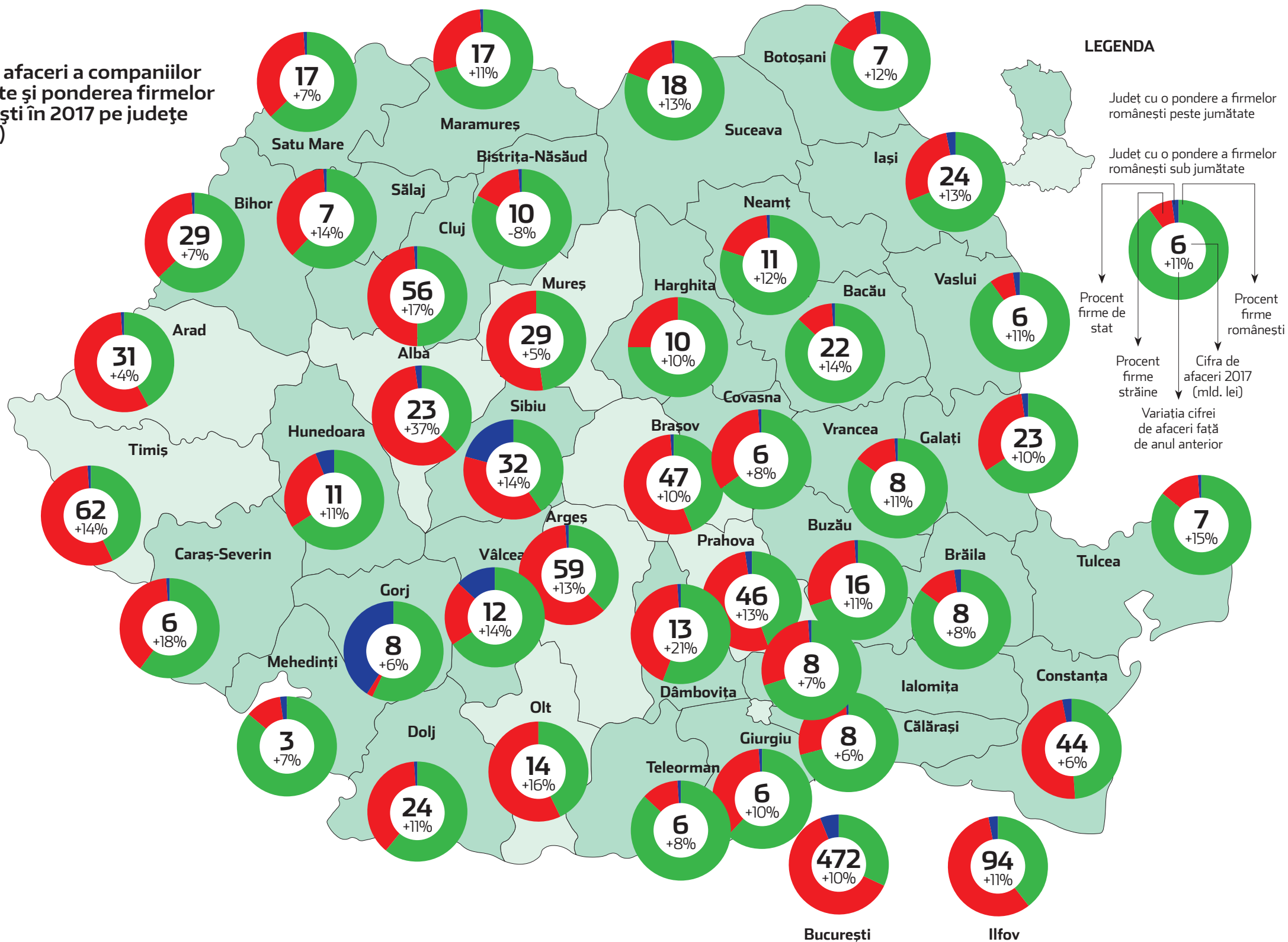
Însă, statisticile actuale nu oferă acces decât la cifra de afaceri totală a companiilor înregistrate în județele respective, de unde și disparitatea atât de mare, de 1 la 10, între unele județe și altele, precum și între București, Ilfov și restul țării.

Deși capitalul privat românesc este majoritar în județe precum Brăila, Vrancea, Tulcea sau Vaslui, cu peste 80%, „puterea” sa este mai mare în județe precum Cluj, Brașov sau Prahova, unde are 45-50%, dar dintr-o cifră de afaceri de 45-55 de miliarde de lei. Din acest punct de vedere, companiile private românești derulează afaceri de 28 miliarde de lei în județul Cluj (50% din cele 56 de miliarde de lei afaceri ale județului), afaceri de 27 de miliarde de lei în județul Timiș (43% din cele 62 de miliarde de lei cifră de afaceri a județului) și 21 de miliarde de lei în județul Brașov (44% din cele 47 de miliarde de lei afaceri ale județului).

Județe de „mijloc”, cu circa 20 de miliarde de lei cifră de afaceri, unde capitalul privat românesc are o prezență puternică sunt Bacău, cu 22 de miliarde de lei cifră de afaceri și 87% pondere, Iași, cu 24 de miliarde de lei cifră de afaceri și 69% pondere români, Galați, cu 23 de miliarde de lei și 66% pondere români.

Se poate spune că aceste județe din Moldova constituie un pol al capitalului privat românesc, iar faptul că întreprinderi precum Dedeman (bricolaj), Altex (rețea de electro-IT) sau Kober (vopsea) provin din această zonă, certifică indicatorii de la Registrul Comerțului.

Cifra de afaceri a companiilor rezidente și ponderea firmelor românești în 2017 pe județe (mld. lei)

7.1 Evoluția poziției companiilor cu capital privat românesc în județe în perioada 2014-2017

Cea mai mare creștere a cifrei de afaceri a unui județ în perioada 2014-2017 a fost pentru județul Alba, unde companiile rezidente și-au majorat cifra de afaceri de la 14 miliarde de lei la 23 de miliarde de lei în cei patru ani, cu 62%, mai mult decât dublu decât creșterea generală a cifrei de afaceri din economie în această perioadă, de 24%. **(Tabel 7.1)**

Creșterea cifrei de afaceri din județul Alba s-a datorat atragerii investiției într-o fabrică de cutii de viteze, Daimler de la Sebeș, care în patru ani a ajuns de la zero la afaceri de 7,3 miliarde de lei pe an.

În județul Alba însă, sunt și multe investiții cu capital românesc precum Albalact (lactate), Transavia (carne de pui) sau Elit (pavaje), care în această perioadă au avut creșteri semnificative ale cifrei de afaceri, de peste 30-50%. Ca urmare a creșterii rapide a cifrei de afaceri a Star Assembly (investiția Daimler), capitalul privat românesc a pierdut poziția majoritară de 60% pe care o deținea în 2017 din totalul cifrei de afaceri din județ.

La aceasta s-a adăugat vânzarea Albalact de către familia Ciurtin către francezii de la Lactalis. Ca urmare, s-a produs o inversare a ponderii români – străini în județul Alba în cei patru ani. Firmele românești și-au micșorat ponderea de la 60% la 38% din totalul firmelor din județ, în timp ce firmele străine și-au majorat ponderea de la 37% la 60%. Aceasta este cea mai mare schimbare care s-a produs în această perioadă în județe din punct de vedere al ponderii capitalului privat românesc.

Pe locurile următoare în ceea ce privește creșterea cifrei de afaceri a județelor în perioada 2014-2017 se află județul Cluj cu o cifră de afaceri de 56 de miliarde de lei în 2017, față de 38 de miliarde de lei în 2014, deci în creștere cu 47%. În aceeași perioadă ponderea firmelor private românești s-a redus de la 58% la 50%, pe când cea a firmelor străine a crescut de la 41 la 49%.

Spre deosebire de celălalt județ dezvoltat din vestul României, Timiș, județul Cluj avea o bună reprezentare a capitalului privat românesc în 2014, de 58%, dar iată că tranzacțiile care au avut loc în intervalul considerat precum și noile investiții străine atrase în zonă au balansat în favoarea companiilor străine evoluția structurii capitalului în județ. Cea mai mare companie înregistrată în județul Cluj acționează la nivel național pe piața produselor petroliere. Este vorba de grupul maghiar Mol, cu afaceri de 5,4 miliarde de lei în 2017. Din primele 10 companii din județ, Pehart Tec Dej, producător de carton, a trecut în această perioadă în mâinile unui fond de investiții străin, de la un întreprinzător autohton. Cu toată această scădere a ponderii firmelor private românești, Clujul rămâne un pol al firmelor private românești, acestea desfășurând aici afaceri de 28 de miliarde de lei, pe locul doi după zona București- Ilfov în ceea ce privește cifra de afaceri totală a întreprinzătorilor locali.

A treia creștere în intervalul analizat în afară de zona București-Ilfov este a județului Suceava, cu 38%, de la 13 miliarde de lei afaceri în 2014, la 18 miliarde de lei afaceri în 2017. De altfel, Suceava, Bacău, Iași și Botoșani au înregistrat o creștere a cifrei de afaceri în intervalul analizat de peste 35%. Ținând cont că în aceste județe capitalul românesc are o pondere de peste 70%, rezultă că în nordul Moldovei începe să se formeze o clasă antreprenorială din ce în ce mai puternică, care reușește să își păstreze o dinamică susținută a afacerilor de aproape 10% pe an. Este cu atât mai interesant faptul că ponderea firmelor private românești s-a majorat în județul Suceava, de la 79% la 81%, în această perioadă. Unul din jucătorii mari din acest județ, producătorul de înghețată Betty Ice, a trecut în mâinile unei firme multinaționale în această perioadă. În celelalte județe din nordul Moldovei

Tabel 7.1 Topul județelor după cifra de afaceri a companiilor rezidente și ponderea firmelor românești în 2017 și 2014

Județ	2017	2017	2017	2014	2014	2014	Evoluție C.A. județ (%)
	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere români (%)	Pondere străini (%)	
Municipiul București	472	32	62	389	44	50	21
Ilfov	94	40	58	65	41	55	45
Timiș	62	43	56	46	45	54	34
Argeș	59	38	62	45	37	62	31
Cluj	56	50	49	38	58	41	47
Brașov	47	44	55	37	49	50	28
Prahova	46	45	54	36	70	28	28
Constanța	44	49	48	45	86	11	-2
Sibiu	32	41	39	29	41	38	9
Arad	31	42	57	24	41	59	28
Mureș	29	48	52	24	74	25	21
Bihor	29	63	36	25	61	38	16
Dolj	24	61	38	19	61	38	28
Iași	24	69	28	18	74	22	33
Galați	23	66	32	20	67	30	15
Alba	23	38	60	14	60	37	62
Bacău	22	87	12	16	92	7	37
Suceava	18	81	18	13	79	21	38
Maramureș	17	71	28	13	74	24	28
Satu Mare	17	63	36	13	65	34	27
Buzău	16	70	29	14	67	32	13
Olt	14	43	57	11	46	54	27
Dâmbovița	13	56	43	11	63	36	18
Vâlcea	12	66	21	9	69	18	34
Neamț	11	80	19	9	79	20	25
Hunedoara	11	66	28	9	59	32	17
Harghita	10	75	25	8	73	26	28

Județ	2017	2017	2017	2014	2014	2014	Evoluție C.A. județ (%)
	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere firme românești (%)	Pondere firme străine (%)	Cifra de afaceri (mld. lei)	Pondere români (%)	Pondere străini (%)	
Bistrița-Năsăud	10	83	16	9	77	22	8
Călărași	8	71	28	8	71	28	5
Brăila	8	85	13	7	91	8	18
Vrancea	8	85	14	6	88	10	34
Ialomița	8	70	29	7	69	30	11
Gorj	8	57	2	7	61	1	8
Tulcea	7	86	13	6	89	10	22
Sălaj	7	62	37	7	55	45	2
Botoșani	7	81	17	5	84	14	36
Caraș-Severin	6	60	39	5	62	38	28
Vaslui	6	91	8	5	91	7	25
Giurgiu	6	62	37	5	76	24	22
Covasna	6	65	34	5	65	34	21
Teleorman	6	87	12	7	92	7	-14
Mehedinți	3	87	12	3	84	6	-8

Sursa: ONRC

precum Iași, cu o cifră de afaceri de 24 de miliarde de lei, ponderea românilor a scăzut de la 74% la 69%, în Bacău (afaceri de 22 de miliarde de lei în 2017) ponderea românilor a scăzut de la 92 la 87%, iar în Botoșani (7 miliarde de lei afaceri în 2017) ponderea firmelor românești a scăzut de la 84% la 81%.

În județul Neamț (afaceri de 11 miliarde de lei în 2017, creștere de 25% în patru ani) ponderea firmelor românești a crescut de la 79% la 80%.

Din topul celor mai mari 10 județe din punct de vedere a cifrei de afaceri, cel mai prost parcurs l-a avut în această perioadă Constanța, unde cifra de afaceri a scăzut în cei patru ani de la 45 de miliarde de lei la 44 de miliarde de lei. Ca urmare, acest județ aflat pe locul trei în topul județelor după cifra de afaceri în 2014 dacă nu se ia în considerare Municipiul București și Ilfov, a căzut în 2017 pe locul șase, în

afară de București și Ilfov. În aceeași perioadă, au trecut în fața acestuia județele Prahova, Brașov și Cluj.

În pofida percepției că județul Sibiu beneficiază de investiții străine masive și este foarte dinamic din punct de vedere economic, cifrele arată o creștere de doar 9% între 2014 și 2017 a cifrei de afaceri a companiilor din județ, la mai puțin de jumătate față de creșterea medie pe economie, de 24%.

Cea mai proastă evoluție în intervalul analizat este a cifrei de afaceri totale a companiilor din județul Teleorman, care a scăzut de la 7 la 6 miliarde de lei, urmat de Mehedinți, unde cifra de afaceri totală din economie a scăzut cu 8%, până la doar 3 miliarde de lei. Evoluția proastă a afacerilor din aceste județe precum și din Sălaj (plus 2%), Gorj (plus 8%), Călărași (plus 5%) sau Bistrița Năsăud (plus 8%) face ca disparitățile dintre județele puternice ale țării și cele mai slabe să se accentueze.

Un singur județ precum Timiș cu 62 de miliarde de lei cifra de afaceri în 2017 are business cât toate companiile rezidente din județele Mehedinți, Teleorman, Covasna, Giurgiu, Vaslui, Caraș Severin, Botoșani, Sălaj și Tulcea la un loc, deci cât nouă județe unde cifra de afaceri este sub 7 miliarde de lei.

Dintre județele cu cifra de afaceri sub 10 miliarde de lei, care ar trebui să recupereze decalajul față de județele mai puternice în business se desprind județele Vrancea (8 miliarde de lei cifra de afaceri în 2017, plus 34%) și Botoșani (7 miliarde de lei cifră de afaceri în 2017, plus 36%).

În aceste județe capitalul privat românesc și-a menținut poziția la peste 80%, dar a scăzut cu două-trei procente în intervalul analizat.

O evoluție bună, de plus 45%, a avut-o între 2014 și 2017 cifra de afaceri a companiilor înregistrate în Ilfov, de la 65 de miliarde de lei la 94 de miliarde de lei. În municipiul București în schimb cifra de afaceri a crescut în intervalul considerat cu 21%, sub creșterea medie din toată economia de 24% în aceeași perioadă. Este posibil ca tot mai multe firme din București să își mute sediul social în Ilfov. În aceeași perioadă ponderea firmelor private românești din municipiul București a scăzut de la 44% la 32%. Având în vedere magnitudinea municipiului București în businessul din România, o pondere de circa 33%, pierderea capitalului privat românesc din această perioadă este semnificativă. Astfel, cifra de afaceri a firmelor private românești din municipiul București a scăzut de la 171 miliarde de lei, la 151 de miliarde de lei. Aceasta se datorează în primul rând tranzacțiilor care au avut loc în această perioadă, precum și vitezei mai mari de creștere a firmelor cu capital străin.

Cea mai mare firmă înregistrată în București cu capital majoritar privat românesc este Tinmar Energy (comerț cu energie) cu afaceri de 1,8 miliarde de lei în 2017, urmată de Țiriac Auto (comerț de automobile) și Gersim Impex (comerț cu telefoane mobile).

8. Capitalul privat românesc și valoarea adăugată a sectoarelor economiei

În topul sectoarelor din economie care lasă cea mai mare valoare adăugată pe piața locală sunt serviciile IT, sectorul de informații și comunicații și editarea de publicații, televiziune și radio (**Tabelul 11**).

Serviciile IT au o pondere a valorii adăugate în cifra de afaceri de 63%. Aceasta înseamnă că la fiecare euro de producție suplimentară în IT rămân în România ca valoare adăugată 0,63 de euro.

Ponderea în valoarea adăugată în totalul producției totale este importantă pentru că degeaba ai cifră de afaceri și producție de miliarde de euro, dacă valoarea adăugată reprezintă doar 10-20% din totalul producției.

În România se discută prea puțin despre ponderea valorii adăugate în volumul producției, dar în realitate doar acest indicator al valorii adăugate brute are semnificație pentru produsul intern brut.

La nivelul întregii economii valoarea adăugată are o pondere de 45% în totalul producției, conform ultimelor date disponibile, valabile pentru anul 2015.

În acel an s-a înregistrat un volum al producției totale de 1.395 de miliarde de lei, iar valoarea adăugată s-a ridicat la 696 de miliarde de lei.

În 2015, Produsul Intern Brut a fost de 713 miliarde de lei, la valoarea adăugată calculată pe baza producției adăugându-se așa numitele impozite pe produs.

Valoarea adăugată se obține ca diferență între producție și consum intermediar. Cu cât consumul intermediar este mai mare, cu atât valoarea adăugată rămasă pe piața locală este mai redusă.

Valoarea adăugată reprezintă de fapt salariile și profiturile, adică tot ceea ce o companie adaugă la materia primă și consumabile (consum intermediar) pentru a realiza produsul finit. Când valoarea adăugată are pondere redusă în totalul producției înseamnă că partea de consum intermediar este disproporționată.

Cu cât într-o economie lanțurile de valoare sunt mai integrate, adică tot procesul de transformare a materiei prime într-un bun finit, cu branding local este asimilat în economia respectivă, cu atât valoarea adăugată în acel sector este mai mare.

De asemenea, activitățile de servicii au în general o valoare adăugată mai mare decât cele de producție, pentru că au un consum intermediar redus.

De aceea este explicabil că pe primele trei locuri, din punct de vedere al ponderii de valoare adăugate în economie, se află serviciile IT, informațiile și comunicațiile și editarea/radio,TV.

Pe ultimele locuri în topul ponderii valorii adăugate în economie sunt fabricarea de produse de cauciuc și mase plastice, industria metalurgică, industria de mijloace de transport.

Deși industria de mijloace de transport, adică industria auto, are o producție totală de 70 de miliarde de lei în 2015, care este apropiată de nivelul cifrei de afaceri al acestui sector din anul respectiv, faptul că ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri este de doar 23% înseamnă o valoare adăugată absolută de doar 16 miliarde de lei, în 2015.

Contribuția la PIB a industriei de mijloace de transport, de 16 miliarde de lei, este mai redusă decât contribuția serviciilor IT, care la afaceri de 32 de miliarde de lei, au o pondere în valoare adăugată de 63%, deci o valoare adăugată ca sumă absolută de 20 de miliarde de lei.

Iată că, deși serviciile de IT sunt la jumătate față de industria auto ca și cifră de afaceri, valoarea lor adăugată în economie este mai mare cu 25% decât cea a industriei auto.

Dacă ponderea valorii adăugate brute din economia românească ar fi de 60% și nu de 45%, PIB-ul ar fi mai mare cu 15%, deci în loc de un Produs Intern Brut de 200 de miliarde de euro, cât este estimat pentru 2018, PIB-ul României s-ar ridica la 230 de miliarde de euro.

Ponderea de valoare adăugată brută în industria de mijloace de transport de doar 23% se explică prin faptul că firmele de profil sunt în principal firme de ansamblare a unor componente realizate în străinătate, iar activitățile prestate în România presupun o valoare adăugată redusă prin operații simple. Spre exemplu, sunt realizate seturi de cablaje, huse pentru scaune de mașini sau volane.

Doar activitățile de design și de proiectare precum și realizarea de echipamente de software pentru industria auto presupun o valoare adăugată mai ridicată.

În plus, majoritatea componentelor care sunt utilizate ca materie primă în fabricile

Tabel 11. Topul sectoarelor din economie în funcție de ponderea valorii adăugate în producție

Sector de activitate	Producție (mld. lei)	Valoare adăugată brută (mld. lei)	Ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri (%)
Servicii IT și servicii informatice	32	20	63
Informații și comunicații	65	36	55
Publicații, TV și radio	10	5	50
Sănătate	38	19	50
Hoteluri și restaurante	25	12	48
Telecomunicații	23	11	48
Activități profesionale științifice și tehnice	74	35	47
Publicitate	17	8	47
Fabricare textile și îmbrăcăminte	28	13	46
Agricultură	65	30	46
Fabricarea mobilei	24	11	46
Comerț cu amănuntul	62	27	44
Transport și depozitare	108	46	43
Fabricare de mașini și utilaje	15	6	40
Fabricare echipamente electrice	23	9	39
Rafinare petrol	32	12	38
Industria construcțiilor metalice	19	7	37
Industria alimentară, fabricare băuturi și tutun	87	32	37
Fabricare produse chimice	14	5	36
Construcții	122	42	34
Comerț cu ridicata	79	27	34
Fabricare medicamente	3	1	33
Producția și furnizarea de energie și gaze	63	20	32
Fabricare lemn și hârtie	23	7	30
Fabricare produse din cauciuc și mase plastice	19	5	26
Industria metalurgică	21	5	24
Industria de mijloace de transport	70	16	23
TOTAL	1.395	626	45

Notă: Date valabile pentru 2015

Sursa: INS

auto din România sunt importate, fiind apoi reexportate, de aceea amprenta economică locală este redusă.

Există însă și activități industriale care nu au o pondere a valorii adăugate brute atât de reduse precum industria de mijloace de transport.

Spre exemplu, fabricarea mobilei are o pondere de 46% a valorii adăugate în cifra

de afaceri, adică la 24 de miliarde de lei producție în 2015, valoarea adăugată se ridică la 11 miliarde de lei.

Astfel, deși fabricarea mobilei este ca producție totală de trei ori mai redusă decât industria auto, valoarea adăugată brută din mobilă este apropiată de cea din industria de mijloace de transport. Explicația este faptul că la mobilă materia primă este produsă local și nu ies din țară nici drepturi de licență sau cheltuieli de management exagerate, așa cum se întâmplă în industria auto.

În acest context, este remarcabil faptul că industriile cu cea mai mică pondere a valorii adăugate în producția totală sunt dominate, cu o proporție de peste 85% de companii străine. În sectoarele unde valoarea adăugată este de peste 50% din producție, precum IT-ul, informații și comunicații sau sănătate, capitalul privat românesc are o poziție mult mai solidă, de peste 50%.

Aceasta înseamnă că firmele private românești creează în economie valoare adăugată mult mai mare ca medie decât firmele străine, care își bazează mai mare parte a operațiunilor prin importuri și reexporturi.

Industria alimentară la rândul său, unde capitalul privat românesc are peste 60%, raportează o pondere a valorii adăugate brute în cifra de afaceri de 37%, cu 50% mai mare decât în industria de mijloace de transport.

Astfel, industria alimentară a avut în 2015 o valoare adăugată brută de 32 de miliarde de lei, dublă față de cea a industriei de mijloace de transport.

Percepția publică este însă că economia românească se bazează mult mai mult pe industria auto decât pe industria alimentară, când de fapt lucrurile stau invers.

Agricultura, la rândul său, are una dintre cele mai ridicate ponderi ale valorii adăugate brute în cifra de afaceri, de 46%, astfel încât, la afaceri de 65 de miliarde de lei în 2015, valoarea adăugată este de 30 de miliarde de lei.

De asemenea, în hoteluri și restaurante ponderea valorii adăugate este de 48%, numai că cifra de afaceri a sectorului, de doar 25 de miliarde de lei, este la un nivel mediu raportat la întreaga economie.

România atrage prea puțini turiști și potențialul de dezvoltare în această direcție este ilustrat de creșterea accentuată a acestui sector, cu 15-20% pe an, în ultimii cinci ani.

Pe axa agricultură-industrie alimentară-hoteluri și restaurante, România își poate dezvolta o strategie de creștere bazată atât pe resursele naturale agricole, cât și pe atractivitatea brandurilor locale din producția de alimente și băuturi.

În valoare absolută, cea mai mare valoare adăugată este adusă de activitatea de transport și depozitare, de 46 de miliarde de lei, urmată de cea de construcții, cu 42 de miliarde de lei, și de cea de informații și comunicații, cu 36 de miliarde de lei. Urmărirea ponderii valorii adăugate în totalul producției, și nu numai a creșterii producției cu orice preț sau a atragerii de investiții de orice tip, este o cale pentru a duce economia românească de la un PIB per capital de 10.000 de euro, cât este în prezent, către 15.000 sau chiar 20.000 de euro per capital, în următorii 10 ani.

8.1 Evoluția ponderii valorii adăugate în producție

Serviciile IT au rămas pe locul 1 în ceea ce privește ponderea valorii adăugate în producția totală, în perioada 2012-2015, pentru indicatorul de valoare adăugată aceasta fiind ultima perioadă de patru ani care poate fi analizată.

Institutul Național de Statistică publică valoarea adăugată pe sectoare de activitate și producție aferentă cu întârziere de doi ani față de celelalte date, din rațiuni de proceduri de calcul.

Astfel, serviciile IT au ajuns în 2015 la 63% pondere a valorii adăugate în producția totală, față de 62% în 2012. În același interval producția totală a acestui sector a crescut de la 21 de miliarde de lei, la 32 de miliarde de lei, adică plus 52%. **(Tabel 8.1)**

Creșterea producției în IT și servicii informatice este de trei ori mai mare față de creșterea totală a producției din economie în această perioadă, acesta fiind unul din sectoarele din economie cu cea mai rapidă viteză de creștere a producției în perioada analizată. Evoluția este relevantă pentru analiza capitalului privat românesc pentru că orice câștig de poziție al firmelor private românești în sectoarele cu valoare adăugată mare cum este cel al serviciilor IT se transpune într-o situație mai bună a capitalului privat românesc în întreaga economie.

Tabel 8.1. Topul sectoarelor din economie în funcție de ponderea valorii adăugate în producție

Sector de activitate	Producție (mld. lei)	Valoare adăugată brută (mld. lei)	Ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri (%)	Producție (mld. lei)	Valoare adăugată brută (mld. lei)	Ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri (%)	Creșterea producție (%)
	2015	2015	2015	2012	2012	2012	
Servicii IT și servicii informatice	32	20	63	21	13	62	52
Informații și comunicații	65	36	55	46	23	50	41
Publicații, TV și radio	10	5	50	7	3	43	43
Sănătate	38	19	50	28	14	50	36
Hoteluri și restaurante	25	12	48	16	8	50	56
Telecomunicații	23	11	48	18	8	44	28
Activități profesionale științifice și tehnice	74	35	47	52	21	40	42
Publicitate și cercetare de piață	17	8	47	13	4	31	31
Fabricare textile și îmbrăcăminte	28	13	46	27	13	48	4
Agricultură	65	30	46	60	28	47	8
Fabricarea mobilei	24	11	46	19	9	47	26
Comerț cu amănuntul	62	27	44	50	19	38	24
Transport și depozitare	108	46	43	98	44	45	10
Fabricare de mașini și utilaje	15	6	40	14	5	36	7
Fabricare echipamente electrice	23	9	39	20	9	45	15
Rafinare petrol	32	12	38	23	3	13	39
Industria construcțiilor metalice	19	7	37	18	6	33	6
Industria alimentară, fabricare băuturi și tutun	87	32	37	80	31	39	9

Sector de activitate	Producție (mld. lei)	Valoare adăugată brută (mld. lei)	Ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri (%)	Producție (mld. lei)	Valoare adăugată brută (mld. lei)	Ponderea valorii adăugate în cifra de afaceri (%)	Creșterea producție (%)
	2015	2015	2015	2012	2012	2012	
Fabricare produse chimice	14	5	36	13	4	31	8
Construcții	122	42	34	135	44	33	-10
Comerț cu ridicata	79	27	34	75	25	33	5
Fabricare medicamente	3	1	33	3	1	33	0
Producția și furnizarea de energie și gaze	63	20	32	68	17	25	-7
Fabricare lemn și hârtie	23	7	30	21	7	33	10
Fabricare produse din cauciuc și mase plastice	19	5	26	15	3	20	27
Industria metalurgică	21	5	24	25	7	28	-16
Industria de mijloace de transport	70	16	23	47	11	23	49
TOTAL	1.395	626	45	1.221	522	43	14

Sursa: INS

Cea mai mare creștere a producției în perioada 2012-2015 a fost în sectorul de hoteluri și restaurante, care au crescut de la 16 mld. lei la 25 de miliarde de lei. Ponderea valorii adăugate a scăzut însă în totalul producției în această perioadă de la 50% la 48%. Cu toate acestea, hotelurile și restaurantele rămân în topul sectoarelor din economie cu o pondere a valorii adăugate în producție de peste 45%, cât este media pe economie.

Cu cât ponderea valorii adăugate în cadrul producției unui sector de activitate este mai mare, cu atât amprenta sectorului respectiv în economia locală este mai mare, adică firmele din sectorul respectiv „lasă” în economie mai multe salarii și profituri.

Produsul Intern Brut este alcătuit din valoare adăugată brută, pe baza acestuia constituindu-se veniturile persoanelor, firmelor și bugetului de stat. Astfel, există sectoare din economie unde raportul între valoarea adăugată și producție este sub 25%, precum industria metalurgică și a mijloacelor de transport.

În schimb, serviciile IT, telecomul, sănătatea, hotelurile și restaurantele și chiar agricultura au o pondere a valorii adăugate brute de peste 45%, cât este media pe economie.

În intervalul considerat media valorii brute raportate la producție a crescut de la 43% la 45%. Pe locul trei în topul creșterilor producției în perioada 2012-2015 este industria mijloacelor de transport, de la 47 de miliarde de lei la 70 de miliarde de lei, în creștere cu 49%. Având în vedere însă că ponderea valorii adăugate în totalul producției acestui sector a rămas în această perioadă la 23%, valoarea adăugată în mărime absolută a crescut de la 11 la 16 miliarde de lei.

Cu toată vizibilitatea sa din economie, industria producătoare de mijloace de transport declară o valoare adăugată la jumătate față de industria alimentară sau agricultura și sub sectorul de sănătate sau de servicii IT.

Ponderea redusă a industriei auto ca valoare adăugată în producție face ca în pofida unei producții substanțiale, de 70 de miliarde de lei în 2015, mai mare decât în agricultură și dublu față de sănătate, valoarea adăugată din acest sector să fie mai redusă.

Au mai avut o creștere substanțială în intervalul considerat sectorul de sănătate (36%), activități profesionale (42%), publicitate și cercetări de piață (31%). În aceeași perioadă și-au îmbunătățit ponderea valorii adăugate brute sectorul de telecom, de la 44% la 48%, activitățile profesionale, de la 40% la 47%, și publicitatea și cercetarea de piață, de la 31% la 47%.

Comerțul cu amănuntul la rândul său și-a majorat ponderea valorii adăugate brute în totalul producției de la 38% la 44%, în timp ce producția totală a crescut de la 50 de miliarde de lei la 62 de miliarde de lei, cu 24%. În cazul comerțului, producția totală este calculată diferit față de cifra de afaceri totală a companiilor din sector de către Institutul Național de Statistică, pe baza unei diferențe între prețul de vânzare și prețul de achiziție al produselor comercializate. În cazul producției auto sau de fabricare a mobilei, producția aproximează mai bine cifra de afaceri a sectorului.

Creșterea valorii adăugate brute în comerțul cu amănuntul arată că în intervalul considerat productivitatea companiilor din sector a cunoscut o creștere, explicabilă prin majorarea ponderii investitorilor străini în această zonă de activitate. S-au mai majorat substanțial ponderile valorii adăugate brute în totalul producției pentru sectorul de activități profesionale, de la 40% la 47%, pentru publicitate și cercetare de piață, de la 31% la 47%. În schimb, pentru fabricarea textilelor ponderea valorii adăugate în totalul producției a scăzut de la 47% la 46%.

De asemenea, raportul între valoare adăugată și producție s-a înrăutățit în această perioadă și în cazul fabricării de mobilă, tot de la 47% la 46%. Și industria alimentară și-a micșorat ponderea valorii adăugate în totalul producției în intervalul analizat, de la 39% la 37%. Mai îngrijorător este că și producția totală din industria alimentară a avut o creștere de doar 9% între 2012 și 2015, sub creșterea totală a producției, ceea ce arată că potențialul agricol al României întârzie să fie transformat în produse alimentare.

9. Evoluția ponderii companiilor cu capital privat românesc în exporturi în perioada 2014-2017

Companiile private românești și-au micșorat cota de piață în exporturile românești de la 30% la 27% între 2014 și 2017, în condițiile în care în aceeași perioadă valoarea exporturilor a crescut în euro cu 15%, de la 52 la 60 de miliarde de euro. (Tabel 12)

Aceasta înseamnă că valoarea exporturilor companiilor private românești în intervalul analizat a crescut de la 15,6 miliarde de euro la doar 16,2 miliarde de euro, cu doar 3%, pierzând astfel din ponderea pe care o dețineau la începutul perioadei.

Viteza mult mai redusă de creștere a exporturilor companiilor private românești este în concordanță cu pierderea de cotă de piață a companiilor private românești la nivelul întregii economii, de la 48% la 45% în interval.

Tabel 12

Evoluția ponderii firmelor românești la export

Sector	Valoare totală exporturi FOB în 2014 (mld. Euro)	Pondere români 2014	Valoare totală exporturi FOB în 2017 (mld. Euro)	Pondere români 2017
Alimente, băuturi și tutun	1,3	38%	1,6	44%
Textile, confecții și pielărie	5,1	34%	4,9	35%
Prelucrarea țicleiului, produse chimice, cauciuc și mase plastice	5,6	11%	5,5	15%
Produse ale industriei metalurgice	3,6	15%	4,5	15%
Fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	2,7	30%	5,8	20%
Mijloace de transport	14	17%	18,9	17%
Fabricarea produselor din lemn, inclusiv mobilă	2,7	30%	2,8	35%
Ciment, sticlă, ceramică	0,33	50%	0,4	37%
Total economie (mld. euro)	52	30%	60,0	27%

Sursa: BNR

Însă evoluția aproape stagnantă a exporturilor companiilor private românești arată că nu există politici de promovare eficace pentru companiile cu capital românesc, iar exporturile României devin pe an ce trece o afacere exclusivă a multinaționalelor.

Singurul sector în care ponderea companiilor private românești în totalul exporturilor s-a îmbunătățit substanțial a fost în alimente, băuturi și tutun, unde ponderea românilor a crescut de la 38% în 2014, la 44% în 2017. Cum exporturile de alimente, băuturi și tutun au crescut cu 24% în perioada respectivă, viteza de creștere a exporturilor firmelor cu capital privat românesc de alimente, băuturi și tutun a fost de 40%, de la 500 de milioane de euro la 700 de milioane de euro.

Cea mai mare creștere a exporturilor în perioada 2014-2017 a fost a sectorului de fabricare calculatoare și componente electronice, de la 2,7 miliarde de euro la 5,8 miliarde de euro, de 113%. Ponderea firmelor românești în sector s-a diminuat însă în acest interval de la 30% la 20%.

Evoluția ponderii firmelor românești la import

Sector	Valoare totală importuri CIF în 2014 (mld. Euro)	Pondere români 2014	Valoare totală importuri CIF în 2017 (mld. Euro)	Pondere români 2017
Alimente, băuturi și tutun	1,8	40%	2,5	37%
Textile, confecții și pielărie	3,7	35%	3,5	34%
Prelucrarea țicleiului, produse chimice, cauciuc și mase plastice	7,1	13%	6,8	15%
Produse ale industriei metalurgice	2,2	19%	2,9	20%
Fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	0,9	35%	5,1	20%
Mijloace de transport	9,5	16%	12,9	13%
Fabricarea produselor din lemn, inclusiv mobilă	0,9	35%	1,0	30%
Ciment, sticlă, ceramică	0,5	32%	0,5	36%
Total economie (mld. euro)	58	30%	71,2	34%

Sursa: BNR

Cel mai mare sector la export a fost și în 2014 și în 2017 mijloacele de transport și componente auto. Exporturile de automobile și componente auto au crescut între 2014 și 2017 de la 14 la 19 miliarde de lei, cu 35%, mai mult decât dublu față de creșterea exporturilor din toată economia în același interval, de 15%.

Exporturile din textile, confecții și pielărie au scăzut în intervalul considerat de la 5,1 miliarde de euro la 4,9 miliarde de euro, ceea ce arată că România își pierde competitivitatea în acest sector bazat în primul rând pe producție fără brand. De asemenea, a scăzut cu 1% exportul de produse rafinate, până la 5,5 miliarde de euro, și a stagnat exportul de produse de lemn și hârtie la 2,8 miliarde de euro.

Cea mai bună poziție a companiilor private românești la export este în continuare în sectorul de alimente, băuturi și tutun, de 44%, urmată de ciment, sticlă, ceramică, cu 37%. Românii au pierdut în sectorul "ciment, sticlă, ceramică" cotă de piață. În 2014 aveau 50%, iar în 2017 au rămas la 37%.

În cel mai puternic sector de export, mijloace de transport și componente auto, ponderea companiilor românești a rămas aceeași, la 17%. Urmează ca poziția a

producătorilor români fabricarea produselor de lemn și hârtie, cu o pondere de 35% în total exporturi de 2,8 miliarde de euro în 2017, și textile, confecții, pielărie cu o pondere de 35% la exporturi totale de 4,9 miliarde de euro.

Datele arată că resursele naturale ale României sunt greu de transformat în produse care să iasă pe piețele externe, astfel încât, economia românească exportă alimente, băuturi și tutun de doar 1,6 miliarde de euro, iar produse din lemn și hârtie de doar 2,8 miliarde de euro pe an. Împreună, cele două sectoare au doar 7% din totalul exporturilor României în 2017, cu toate că România are una dintre cele mai mari suprafețe agricole la nivel European, cu 10 milioane de hectare de teren agricol, și una dintre cele mai mari suprafețe forestiere, cu 7 milioane de hectare. Este remarcabil faptul că ponderea companiilor private românești în exporturile de alimente, băuturi și tutun au crescut în această perioadă, de la 38% la 44%, însă valoarea redusă a volumului de exporturi arată că industria agroalimentară are nevoie de investiții masive pentru a deveni competitivă pe piețele internaționale.

Direcționarea ajutoarelor de stat și promovarea unor politici de sprijinire a producătorilor și exportatorilor români de alimente ar putea dubla ritmul de creștere la export acestui sector în următorii ani. La capacitatea sa agricolă (locul 1 la producția de porumb și de floarea soarelui în 2018 și locul trei la producția de grâu în 2018 în Uniunea Europeană), exporturile românești de produse alimentare, băuturi și tutun ar trebui să crească până la 5 miliarde de euro în următorii 10 ani.

Nefiind mari exportatori, întreprinzătorii români nu sunt nici mari importatori. Dar ponderea românilor în valoarea totală a importurilor în 2017 a fost de 34%, față de 30% în 2014.

Firmele private românești au avut importuri de 24 de miliarde de euro în 2017 și exporturi de 16 miliarde de euro, având un deficit total de 8 miliarde de euro. Firmele străine au avut importuri de 47 de miliarde de euro și exporturi de 44 de miliarde de euro, astfel încât au creat un deficit al balanței comerciale de doar 3 miliarde de euro în 2017.

Ca urmare, trebuie admis faptul că firmele private românești au ajuns să creeze în 2017 un deficit comercial triplu față de firmele străine. În 2014 firmele private românești exportau de 16 miliarde de euro și importau de 17 miliarde de euro, deci creau un deficit de 1 miliard de euro, în timp ce firmele străine exportau de 36 de miliarde de euro și importau de 39 de miliarde de euro, deci creau un deficit de 3 miliarde de euro.

Ca urmare a scăderii ponderii firmelor românești în exporturi de la 30% la 27% și a creșterii ponderii firmelor românești în importuri de la 30% la 34%, firmele românești au ajuns să creeze un deficit comercial triplu față de firmele străine în 2017, în timp ce condițiile în 2014 era invers.

10. Concluzii pentru patru ediții Capitalul privat românesc 2014-2017

- 1. Firmele private românești au scăzut de la 47% la 45% în cifra de afaceri între 2014-2017, firmele străine au crescut de la 49% la 51%.**
- 2. Profitabilitatea firmelor private românești a fost în toată perioada dublă sau triplă față de cea a firmelor străine; în 2017 a ajuns la 6,7%.**
- 3. Gradul de îndatorare al firmelor românești a scăzut de la 70% la 67%; datoriile pe termen lung stagnează deși este nevoie de investiții.**
- 4. Productivitatea firmelor străine, dublă în 2014 față de cea a firmelor românești, a crescut cu 24%, în timp ce pentru români cu 16%.**
- 5. Deși retailul a crescut cu 36% în perioadă, industria alimentară a crescut cu doar 13%, deci cererea suplimentară s-a dus în import.**
- 6. Sectorul de fabricare de mașini, utilaje și echipamente a crescut cu 100% după investiția Daimler în fabrica de cutii de viteză de la Sebeș.**
- 7. Românii rămân lideri în comerț en-gros și retail, transporturi, sănătate, restaurante, publicitate, agricultură și construcții, dar scad.**
- 8. Firmele străine domină 25 din 27 sectoare industriale; doar industria alimentară și de mobilă sunt majoritare românești, dar în scădere.**
- 9. Inegalități accentuate: Județele puternice Timiș, Argeș, Cluj: plus 30%, iar județele slabe Teleorman, Mehedinți, Călărași: minus 5-8%**
- 10. Firmele românești au scăzut ca pondere în exporturi de la 30% la 27% și au crescut la importuri de la 30% la 35%, generând deficit.**

Anexa 1

Paradoxul „Argeș vs Iași”. PIB-ul Iașului, mai mare decât cel al județului Argeș

In ediția a doua a studiului „Capitalul Privat Românesc” a fost evidențiat faptul că impactul în economia unui județ a unei mari întreprinderi cu capital străin poate fi supra-evaluat. Există situații când valoarea adăugată brută nu se corelează cu cifra de afaceri a județului, iar cea mai izbitoare este diferența dintre valoarea adăugată brută (VAB) dintre județele Argeș și Iași. Deși s-ar presupune că VAB din Argeș ar trebuie să fie mai mare decât VAB din Iași pentru că prezența Automobile Dacia în Argeș îi conferă județului din Muntenia o cifră de afaceri dublă față de Iași, valoarea adăugată este mai mare în Iași (Tabelele 13 și 14).

Valoarea adăugată brută din județul Iași este estimată de Comisia Națională de Prognoză la 22 miliarde de lei în 2015, peste cea a județului Argeș, de 18 mld. lei, deși cifra de afaceri este per total județ în Argeș a fost de 47 mld. lei în 2015, mai mult decât dublă față de cea din Iași, de 20 mld. lei

Per ansamblul economiei, VAB reprezintă circa 60% din cifra de afaceri totală a anului 2015, însă în interiorul județelor, raportul poate varia de la 27%, în cazul Ilfovului, la 190%, în cazul județului Mehedinți.

Cum se explică și ce consecințe are acest fapt asupra subiectului lucrării noastre – rolul capitalului privat românesc în economie?

Valoarea adăugată brută se calculează scăzând din producția totală consumul intermediar. Producția totală este corelată strâns, cu mici variații, cu cifra de afaceri totală a sistemului de companii din România.

INS spune: valoarea adăugată brută (VAB) este soldul contului de producție și se măsoară ca diferența între valoarea bunurilor și serviciilor produse (evaluate la prețuri de bază) și consumul intermediar (evaluat la prețul cumpărătorului), reprezentând, deci, valoarea nou creată în procesul de producție.

VAB = Producție – Consum Intermediar

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor (excluzând consumul de capital fix) care sunt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Institutul Național de Statistică strânge date din bilanțurile tuturor operatorilor economici semnificativi, pe CAEN-uri, și apoi calculează producția în lei pe ramuri ale economiei: industrie, agricultură, comerț, IT&C etc. Din producție se scade consumul intermediar, adică apa, energia, materiile prime, materialele, consumabilele.

Datele se agregă apoi la nivel de economie și se obține valoarea adăugată brută totală, la care se adaugă impozitele pe produs pentru a obține PIB-ul. Aceasta la nivel național. Ce se întâmplă însă la nivel județean, cum se obține VAB-ul pe fiecare județ?

„Elaborarea conturilor regionale în România se realizează în funcție de datele disponibile în principal în baza metodei descendente («de sus în jos»), care presupune

Tabel 13. Comparație între valoarea adăugată brută și cifra de afaceri între județele Iași și Argeș

	Cifra de afaceri 2015 (mld. lei)	Valoarea adăugată brută 2015 (mld. lei)	Raport VAB/Cifra de afaceri
Județul Iași	20	22	110%
Județul Argeș	47	18	38%
Total economie	1.177	712	60%

Tabel 14. Comparație dintre cifra de afaceri a sectorului și valoarea adăugată brută

	Cifra de afaceri 2015 (mld. lei)	Valoarea adăugată brută (mld. lei)	Pondere valoarea adăugată în cifra de afaceri
Industria alimentară	88	33	38%
Software	30	17	57%
Producție auto	48	10	21%
Mobilă	11	6	55%

calcularea agregatelor la nivel regional între diferitele regiuni, cu ajutorul unor chei de repartiție”, arată Institutul Național de Statistică.

Cheia de repartiție folosită este suma salariilor pe fiecare ramură și în județe. Dacă, spre exemplu, Carrefour are puncte de lucru în 10 județe, deși cifra sa de afaceri este înregistrată pe București, valoarea adăugată brută adusă în interiorul codului CAEN 47 Comerț cu amănuntul este distribuită în cele 10 județe conform cu ponderea producției sale (care, în cazul comerțanților, reprezintă diferența între prețul de vânzare și cel de achiziție) în cele 10 județe. Repartiția este dată de fapt de ponderea salariilor plătite, în ramura comerț, în județul Iași.

Este de înțeles, așadar, cum județul Iași are un VAB mai mare decât al județului Ilfov (cifră de afaceri de 74 mld. lei, VAB de 20 mld. lei), unde au sediul social multe multinaționale, dar consumul este bineînțeles mai redus decât în Iași, județ cu circa 912.000 de locuitori, față de Ilfov, cu circa 380.000 de rezidenți.

Însă ce se întâmplă cu Argeșul (650.000 locuitori), unde Automobile Dacia reprezintă, practic, jumătate din cifra de afaceri a județului de 47 mld. lei, dar VAB-ul județului este la 18 mld. lei, față de Iași, cu un VAB de 22 mld. lei în 2015?

Aici nu mai este vorba distribuția VAB-ului între sediul social/puncte de lucru, pentru că 90% din producția Automobile Dacia este exportată.

Pentru explicație trebuie să ne întoarcem din nou la modul de calcul al VAB-ului. Din producția totală se scade consumul intermediar. Deci VAB-ul ramurii producție de automobile în Argeș este mai redus decât ne-am așteptat pornind de la cifra de afaceri atât de mare a județului, din care 60% provine din CAEN-ul 29, producția de mijloace de transport.

Într-adevăr, și la nivel național, raportul între VAB-ul ramurii producție mijloace de transport și producția totală este de doar 40%.

Raportul între VAB-ul creat și producția totală (care urmărește îndeaproape, cum s-a arătat, cifra de afaceri) are importanța sa pentru că iată poți produce, practic, „în gol” dacă o anumită industrie nu lasă suficientă amprentă ca PIB.

Cu alte cuvinte, poți să ai o activitate economică de dimensiuni mari, dar amprenta locală în economie să fie redusă. Consumul intermediar mare, practic, subminează amprenta locală. Dacă materia primă și materialele consumate în amonte în industria auto ar fi produse într-o mai mare măsură în România, atunci valoarea adăugată brută locală ar fi mai mare. Însă pe măsura exporturilor mari, Automobile Dacia este și un mare importator, fiind pe locul doi, spre exemplu, în topul importatorilor în 2014, după Rompetrol.

Integrarea în lanțurile mondiale de producție este o soluție pentru dezvoltare economică, dar aceste date arată cât de importantă este crearea locală de valoare adăugată.

Dacă se importă materii prime de 1 mld. euro pentru o producție de 1,2 miliarde de euro, o producție locală de 500 milioane de euro unde consumul intermediar este de doar 100 milioane de euro lasă o amprentă dublă față de primul caz, care raportează o cifră de afaceri de peste două ori mai mare.

Este de înțeles atunci de ce în județele în care capitalul străin este preponderent, unde sunt prezente multinaționale de producție mari exportatoare, dar și mari importatoare, acolo raportul între VAB și cifra de afaceri totală este mai redus decât în județele unde investițiile străine au întârziat.

Astfel, spre exemplu, județul Argeș are o pondere a VAB, în total, cifră de afaceri de 38%, iar ponderea capitalului privat românesc este exact 38%. În Bihor, ponderea VAB în cifra de afaceri este 59%, iar firmele private românești au 60% pondere în județ. În Galați, un alt județ „distorsionat” de prezența unei multinaționale care îi dă județului un sfert din cifra de afaceri, ponderea VAB în cifra de afaceri este de 66%, iar a capitalului privat românesc, de 69%.

În județele unde firmele românești sunt covârșitoare precum Brăila, Botoșani sau Vrancea, VAB-ul județului ajunge să fie mai mare decât cifra de afaceri a companiilor cu rezidența fiscală în județele respective.

De altfel, evoluția între anii 2009 și 2013 a PIB-ului județului Argeș a fost, surprinzător, de scădere cu 5%, de la 17,8 miliarde de lei în 2009 la 16,9 miliarde de lei în 2013, conform ultimelor date de la Institutul Național de Statistică, în contextul în care, în aceeași perioadă, PIB-ul țării a crescut de la 510 mld. lei la 637 mld. lei, cu 25%.

Și mai interesant este că, între 2009 și 2013, cifra de afaceri a Automobile Dacia a crescut de la 9 miliarde de lei la 18 miliarde de lei, adică s-a dublat. Cu alte cuvinte, se ridică întrebarea: cum de dublarea cifrei de afaceri a unei mari întreprinderi nu lasă „urme” la nivelul PIB-ului județean? O explicație poate fi închiderea altor capacități industriale din județ în aceeași perioadă, dar distorsiunile există.

Exemplul Automobile Dacia este dat pentru că reprezintă o mare parte din cifra de afaceri raportată de județul Argeș, ca model pentru un mare exportator industrial.

În aceeași perioadă, între 2009 și 2013, PIB-ul județului Iași (de unde a plecat analiza) a crescut de la 15 mld. lei la 20 mld. lei, adică cu 33%.

Este evident că merită analizată în continuare relația între investițiile străine, cu companii mari exportatoare, dar care sunt și mari importatoare și creșterea de PIB locală, adică amprenta în economie a acestor investiții. Pentru că, dacă dublarea afacerilor Automobile Dacia nu „lasă” suficient PIB în județul respectiv, atunci unde lasă?

Se observă empiric faptul că există o relație direct proporțională între șirul ponderilor VAB în cifra de afaceri în județe și șirul ponderilor capitalului privat în total cifră de afaceri în județe.

Astfel, cu cât este mai mare ponderea capitalului privat românesc în județe, cu atât este mai mare ponderea VAB în total cifră de afaceri în județul respectiv, adică se poate presupune că amprenta economică a companiilor cu capital privat românesc este mai mare decât a celor cu capital străin.

La o analiză statistică, coeficientul de corelație între cele două șiruri de ponderi este 0,6, ceea ce indică o corelație moderat pozitivă, direct proporțională, sugerată și de datele empirice. Pe o scară de la -1 la 1, coeficientul de corelație arată o relație de inversă proporționalitate perfectă la -1, iar la 1, o relație de proporționalitate perfectă. Un alt unghi pentru a desluși relația între valoarea adăugată brută (VAB) și naționalitatea capitalului este analiza din punct de vedere a ponderii VAB în producția totală.

Cifră de afaceri, deci vânzări, nu înseamnă imediat valoare adăugată lăsată în economie, adică PIB, ci disparitățile sunt mari de la sector la sector. Astfel, după cum se observă în tabelul 14 care descrie raportul între VAB și producție pentru marile sectoare din economie, cu producții mai mari de 10 miliarde de lei, „amprenta” lăsată în economie de diverse sectoare variază de la simplu la triplu.

Astfel, fabricarea autovehiculelor, cu o producție de 48 miliarde de lei în 2013 (de când sunt ultimele date statistice pentru acest indicator), „lasă” un VAB de doar 10 miliarde de lei, sub hoteluri, care la o producție de 21 miliarde de lei „lasă” un VAB de 11 miliarde de lei.

Evident, cel mai bun raport între VAB și producție este în cazul activităților de servicii în IT, care la o producție de 30 mld. lei lasă un VAB de 17 mld. lei, adică un raport VAB/producție de 57%.

Fabricarea mobilei are un raport VAB/producție de 55%, pe când fabricarea de mijloace de transport un raport VAB/producție de 21%. Diferența între raportul VAB/producție la fabricarea de mobilă față de mașini este dată, practic, de nivelul consumului intermediar.

Aparent împotriva bunului simț economic, care spune că producția de mașini presupune valoare adăugată mai mare pentru că nivelul tehnologic este mult mai ridicat decât în industria mobilei, orice euro creștere de producție în industria de mijloace de transport în România „lasă” VAB local de doar 0,21 euro, în timp ce orice euro creștere de producție în mobilă „lasă” VAB de 0,55 euro.

Aceasta este posibil să fie efectul profilului industriei auto în România, pentru că se face în principal asamblare a unor componente importate.

Anexa 2 Influența multinaționalelor în impulsionearea companiilor cu capital privat românesc. Cazurile industriei auto, bere și răcoritoare, software

În ediția a III-a a lucrării „Capitalul Privat Românesc” a fost tratată influența pe care companiile multinaționale au avut-o de-a lungul timpului în dezvoltarea capitalului autohton, cu exemple în trei sectoare: construcția de automobile, producția de bere, apă minerală și sucuri și producția de software.

Pentru a evidenția rolul companiilor cu capital majoritar străin în impulsionearea firmelor cu capital privat românesc au fost selectate trei sectoare reprezentative pentru economie: industria auto, distribuția de băuturi, inclusă în comerțul cu ridicata și serviciile software.

Scopul analizei a fost de a stabili evoluția firmelor cu capital privat românesc în colaborare cu multinaționalele și modul cum au evoluat acestea pe baza comenzilor sau, în cazul industriei software, pe baza platformelor puse la dispoziție de acestea.

Furnizorii Automobile Dacia cu capital privat românesc din județul Argeș

Cea mai mare parte a furnizorilor de componente auto pentru Automobile Dacia din județul Argeș sunt firme cu capital majoritar străin.

Prima companie cu capital românesc pe codul CAEN 29 “Fabricarea autovehiculelor de transport rutier” este abia pe locul 13 din punct de vedere al cifrei de afaceri printre firmele de profil din Argeș.

Tabel 15 a. Evoluția cifrei de afaceri a principalilor cinci furnizori de componente auto cu capital autohton din județul Argeș în paralel cu cea a Automobile Dacia

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Automobile Dacia	Cifra de afaceri (mld lei)	11	13	13	18	19	19	20
	Numărul de angajați	13.800	13.600	13.600	14.000	14.000	13.800	13.800
Subansamble Auto GIC	Cifra de afaceri (mil. lei)	25	33	42	54	61	67	77
	Numărul de angajați	225	225	234	242	240	251	291
SILDVB COM	Cifra de afaceri (mil. lei)	35	48	57	70	61	61	72
	Numărul de angajați	198	220	229	237	237	234	250
Componente Auto SA Topoloveni	Cifra de afaceri (mil. lei)	28	33	41	55	62	58	68
	Numărul de angajați	226	301	320	348	362	369	388
Comefin Costești	Cifra de afaceri (mil. lei)	25	30	40	54	64	50	58
	Numărul de angajați	214	242	273	265	318	304	327
LAVMI-Perla Dărmănești	Cifra de afaceri (mil. lei)	11	13	16	18	15	16	20
	Numărul de angajați	24	24	27	28	36	36	51

Sursa: ONRC

Subansamble Auto GIC, cu venituri de 77 milioane de lei (17 mil. euro) în 2016, face parte din grupul de companii Grup Industrial Componente, controlat de familia Badea, profilat pe producția de componente auto, în relație strânsă cu Automobile Dacia.

Grup Industrial Componente este unul dintre cele mai mari businessuri antreprenoriale din domeniul producției de componente auto, având afaceri de 90 milioane de euro anual și circa 2.500 de angajați, conform informațiilor furnizate de companie.

Firmele din grup au centre de producție în Pitești, Câmpulung, Costești și Curtea de Argeș. Printre clienții companiei se numără Dacia, Continental, Faurecia sau Draxlmaier.

Subansamble Auto GIC și-a dublat cifra de afaceri între 2010 și 2016, după cum se vede în tabelul alăturat, având practic exact aceeași evoluție a veniturilor precum principalul său client, Dacia. (Tabel 15 a)

Automobile Dacia și-a majorat cifra de afaceri de la 11 miliarde de lei la 20 de miliarde de lei între 2010 și 2016, pe baza exporturilor.

În aceeași perioadă compania și-a menținut însă numărul de salariați la circa 13.800 de persoane, ceea ce înseamnă că productivitatea acestora s-a dublat.

În schimb numărul de angajați de la Subansamble Auto GIC a crescut în aceeași perioadă cu 30%, de la 225 la 291. Aceasta înseamnă că productivitatea unui angajat de la Subansamble Auto GIC este de 264.000 de lei pe an, pe când productivitatea unui angajat de la Dacia este de 1,5 milioane de lei pe an.

Corelația între cele două evoluții ale cifrelor de afaceri, în condițiile în care Automobile Dacia este principalul client al Subansamble Auto GIC, este evidentă.

Fiecare euro de vânzări suplimentare pe care Dacia îl are pe piețele externe înseamnă comenzi suplimentare pentru Subansamble Auto GIC, sau pentru furnizori de componente și echipamente de pe platforma de la Pitești, care la rândul lor au ca furnizor Subansamble Auto GIC.

Însă disproporția anvergurii businessului între cele două companii este uriașă. Afacerile Dacia sunt de 69 de ori mai mari decât afacerile celui mai mare furnizor al său cu capital privat autohton din județul Argeș.

Următoarele companii cu capital privat românesc care au ca și CAEN principal producția de componente auto și-au dublat la rândul lor cifra de afaceri între 2010 și 2016, iar numărul de angajați a avut un ritm de creștere între 30% și 100% în aceeași perioadă.

Disproporția de business între liderul pieței auto din România și companiile cu capital privat românesc care activează în sectorul auto arată că deocamdată în acest sector capitalul autohton trebuie să se mulțumească cu comenzi de subansamble cu VAB redus.

Asimilarea de know-how și noi tehnici de lucru în colaborare cu companiile străine pot conduce aceste firme la câștigarea de contracte în afara piețelor de referință. Mai mult, liniile de producție instalate pot fi folosite și în alte activități. Un exemplu este compania LAVMI Perla din comuna Dărmănești, județul Argeș, producător de garnituri de etanșare pentru industria auto, care a intrat și în producția de apă minerală îmbuteliată, cu marca Izvorul Rece.

În jurul Automobile Dacia cresc nu numai firme cu capital românesc furnizoare de componente auto, cât și transportatori sau furnizori de diverse servicii pe platforma Dacia.

Tabel 15 b. Evoluția cifrei de afaceri a principalilor patru distribuitori de bere, sucuri și apă minerală cu capital privat românesc în paralel cu cea a Heineken și Coca Cola

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Heineken	Cifra de afaceri (mil. lei)	935	1.042	1.181	1.120	1.085	1.206	1.214
	Numărul de angajați	1.233	1.198	1.222	1.233	1.147	1.102	1.123
Coca-Cola	Cifra de afaceri (mil. lei)	1.747	1.739	1.939	1.811	1.832	2.113	2.224
	Numărul de angajați	1.814	1.744	1.642	1.617	1.546	1.511	1.427
Nitela Craiova	Cifra de afaceri (mil. lei)	114	138	179	169	152	180	201
	Numărul de angajați	202	215	265	302	292	297	317
Farel Mureș	Cifra de afaceri (mil. lei)	101	116	131	129	142	155	165
	Numărul de angajați	115	135	215	227	245	252	262
Miruna International Reșița	Cifra de afaceri (mil. lei)	110	117	139	135	132	148	156
	Numărul de angajați	269	300	339	308	302	293	310

Sursa: ONRC

O strategie de mobilizare a capitalului autohton pentru investiții în producția de componente și echipamente care să intre în lanțul de producție la Automobile Dacia ar putea majora potențialul de producție al firmelor românești și ar putea asigura un transfer de know-how de la firmele străine.

Un sprijin coerent al unei astfel de politici, chiar cu caracter general, este politica ajutoarelor de stat.

Paradoxal, o firmă turcă, producătorul de scaune și sisteme pentru scaune auto Martur, parte din grupul Ustunberk, a primit ajutor de stat de 8 milioane de lei de la statul român pentru a dezvolta o fabrică cu 400 de angajați lângă centrul de piese de schimb Dacia de la Oarja, județul Argeș.

Relația între companiile producătoare de bere și sucuri și distribuitori cu capital privat românesc

Companiile cu capital privat autohton dețin 55% din comerțul cu ridicata. Acesta este cel mai mare sector din economie, cu o cifră de afaceri totală de 259 de miliarde de lei în 2016, adică 21% din total.

Dacă fabricarea băuturilor este o "afacere" aproape exclusiv străină, companiile străine având o pondere de 81%, distribuția este dominată de firmele autohtone.

Comerțul cu ridicata "lasă" o valoare adăugată brută de 25% din cifra de afaceri, adică la afaceri de 259 de miliarde de lei, valoarea adăugată brută corespundentă este de aproape 65 de miliarde de lei. Aceasta înseamnă circa 8% dintr-un PIB de 760 de miliarde de lei aferent anului 2016.

Economii întregi precum cea a Olandei sau Dubai se bazează pe mișcarea mărfurilor și produc valoarea adăugată prin distribuție și transport. De aceea modul prin care au creat producătorii de bere și băuturi răcoritoare un "ecosistem" în jurul lor prin relația cu firmele de distribuție naționale și regionale arată că există posibilitatea de dezvoltare economică în jurul multinaționalelor.

Firme precum Nitela Impex Craiova, care distribuie Heineken și Coca-Cola, Farel Mureș (Heineken, RedBull) sau Miruna Internațional Reșița (Ursus, Coca-Cola, Pepsi) sunt exemple de afaceri care au crescut odată cu vânzările furnizorilor lor, companii multinaționale.

Cele trei companii regionale de distribuție sunt cele mai mari firme cu capital privat românesc după cifra de afaceri 2016 cu codul CAEN, profilate pe distribuția de băuturi – bere, apă minerală, răcoritoare, vinuri (**Tabel 15 b**).

Aceste companii arată cum mediul local s-a adaptat destrămării economiei socialiste după '90.

Fondatorii Nitela Impex Craiova, spre exemplu, sunt doi foști angajați ai Electroputere Craiova care au început din 1994 să distribuie, cu o mașină, bere și apă minerală. Astăzi compania are afaceri de 201 de milioane de lei și 317 de angajați.

Miruna Internațional Reșița a început tot în 1994 cu distribuția berii Timișoreana în Caraș Severin și astăzi are afaceri de 156 de milioane de lei și 310 angajați. Compania distribuie produsele Ursus, Romaqua, Coca-Cola, Pepsi.

Farel Mureș, care acoperă județele Alba și Sibiu cu distribuția de bere și apă, are afaceri de 165 milioane de lei în 2016 și 262 de angajați. Compania a decis să intre în producția de băuturi energizante, cu brandul FarelEnergy.

Heineken și Coca-Cola și-au majorat cifra de afaceri pe piața locală cu circa 30% între 2010-2016, până la 1,2 miliarde de lei și respectiv 2,2 miliarde de lei, în timp ce Nitela Craiova, Farel Mureș și Miruna Internațional Reșița au crescut cu 50-100% în aceeași perioadă.

De remarcat este nivelul înalt al productivității în distribuția de băuturi, de circa 500.000 lei-700.000 de lei/an pentru cele trei firme cu capital privat românesc, lideri în distribuția de băuturi.

Producția de bere sau răcoritoare este însă și mai rentabilă. Heineken are o productivitate de 1 milion de lei/angajat pe an, în timp ce Coca-Cola are 1,5 milioane de lei/angajat.

Tabel 15c. Evoluția cifrei de afaceri a SAP România

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Cifra de afaceri (mil. lei)	73	67	103	120	174	184	256
Numărul de angajați	87	91	171	209	308	371	401

Sursa: ONRC

Tabel 15d.

Firmele cu capital privat românesc cu care lucrează SAP

Companie	Cifra de afaceri (mil. euro) în 2016	Număr de salariați
Fair Value	1,7	23
Advanced Software	0,5	4
Lasting Software plus Sphinx IT	2,6	62
IBC – Information Business Consulting	3	43
Computer Sharing	3,5	31
EastSoft IT	1,5	10
Evozon	4,3	437
Jpard	2,5	48
Red Point Software Solutions	1,3	15
Sky Consult	2,2	47
System Innovation	0,5	11
Total	23,6	731

Sursa: ONRC

Eco-sistemul creat în jurul SAP, Microsoft și Oracle

Sute de companii de software cu capital privat românesc folosesc platformele SAP, Microsoft și Oracle, cele mai mari companii la nivel internațional de software de business, pentru a furniza soluții pentru clienții lor.

"Partenerii SAP pot revinde licențe și/sau realiza implementări (configurări, dezvoltări, integrari) și/sau presta servicii de menținere și dezvoltare ale sistemelor SAP. Suplimentar, prin platforma SCP (SAP Cloud Platform) facilităm posibilitatea partenerilor SAP de a scrie și dezvolta aplicații proprii (IP), integrate cu sistemele SAP", spune Cristian Popescu, director general SAP România, despre modul cum funcționează colaborarea între multinaționalele de software și partenerilor locali.

SAP și-a majorat afacerile în România de la 73 milioane de lei în 2010 la 256 milioane de lei în 2016 iar numărul de angajați a crescut în aceeași perioadă de la 87 la 401 (**Tabel 15 c**).

Tabel 15 e.

Evoluția cifrei de afaceri a Oracle în paralel cu doi dintre partenerii săi cu capital privat românesc

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Oracle	Cifra de afaceri (mil. lei)	318	427	469	539	703	784	908
	Numărul de angajați	1.396	1.715	2.194	2.276	2.470	3.000	3.600
Eta 2U Timișoara	Cifra de afaceri (mil. lei)	75	80	99	102	112	153	165
	Numărul de angajați	198	203	197	229	240	240	235
Bit Soft București	Cifra de afaceri (mil. lei)	7	9	11	8	11	12	13
	Numărul de angajați	29	29	30	33	44	49	54

Sursa: ONRC

Tabel 15 f. Evoluția cifrei de afaceri a Microsoft în paralel cu doi dintre partenerii săi principali cu capital privat românesc

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Microsoft România	Cifra de afaceri (mil. lei)	63	79	91	72	106	134	149
	Numărul de angajați	271	243	251	271	362	430	470
Net Brinel Cluj	Cifra de afaceri (mil. lei)	66	56	68	72	79	107	122
	Numărul de angajați	55	69	79	85	82	90	101
Arobs Cluj	Cifra de afaceri (mil. lei)	31	34	39	45	52	71	86
	Numărul de angajați	49	219	277	307	319	388	457

Sursa: ONRC

Printre partenerii SAP sunt firme mari cu capital străin, dar tot mai multe firme cu capital privat românesc devin parteneri.

“Valoarea adăugată de partenerii noștri este mai pregnantă în implementari și servicii – în aceste zone este necesară o resursă umană specializată”, a mai explicat Cristian Popescu.

Conform datelor publice, în 2016, primii 11 parteneri cu capital privat românesc pentru SAP România au generat o cifră de afaceri de 23,6 mil euro (**Tabel 15d**).

“Estimarea noastră ar fi ca cel puțin 18-20 mil. euro ar putea reprezenta partea din

businessul acestor companii românești în legătură cu soluțiile SAP. Tot după datele publice, aceste companii au în total 731 de angajați – credem că circa 300 lucrează direct în proiectele SAP”, a spus Cristian Popescu.

Strategia marilor producători mondiali de software este să încurajeze adopția programelor de către inginerii software încă de pe băncile facultății. Compania a explicat că în partea de educație și specializare este activă direct și prin intermediul universităților, cu care are programe comune.

SAP România are astăzi programe cu șase universități: Sibiu, Timișoara, București (Universitatea București și ASE), Galați, Cluj și Craiova.

O perspectivă comparativă a evoluției cifrei de afaceri Microsoft și a principalilor săi parteneri locali cu capital privat românesc, Net Brinel Cluj și Arobs Cluj, arată că în intervalul 2010-2016 și furnizorii de platforme și partenerii au avut o evoluție aproximativ similară, de dublare cel puțin a cifrelor de afaceri.

De asemenea, Oracle “și-a crescut” parteneri precum Eta 2U Timișoara, principalul integrator de sisteme și soluții IT complexe din vestul României sau Bit Soft București, liderul soluțiilor software pentru restaurante și hoteluri de pe piața locală (**Tabel 15e**).

Microsoft România a ajuns la 149 milioane de lei afaceri în 2016, față de 63 milioane de lei în 2010, în timp ce Net Brinel Cluj a crescut de la 55 mil. lei la 101 mil. lei în aceeași perioadă. Arobs Cluj a crescut de la 31 mil. lei la 86 mil. lei cifră de afaceri între 2010 și 2016 (**Tabel 15 f**).

Oracle a ajuns la afaceri de 908 mil. lei în 2016, față de 318 mil. lei în 2010, în timp ce Eta 2U Timișoara și-a majorat business-ul de la 75 mil. lei la 165 mil. lei în aceeași perioadă. Bit Soft București a crescut de la 7 mil. lei la 13 mil. lei afaceri în ultimii șapte ani.

Este interesant că firme românești precum Net Brinel au o productivitate per angajat în 2016 de 1,2 milioane de lei, față de 317.000 de lei cât are Microsoft România.

La fel, în cazul Oracle/Eta 2U Timișoara, productivitatea din România a firmei americane a fost în 2016 de 252.000 de lei/angajat, față de 700.000 de lei/angajat productivitatea firmei românești.

Iată că peste o licență SAP, Microsoft sau Oracle se poate pune destulă valoare adăugată de către companii românești pentru a furniza o soluție completă de business clienților, astfel încât în jurul “axei” formate de mari producători mondiali de software s-a construit de-a lungul timpului un sistem local care devine din ce în ce mai competitiv, inclusiv pe plan internațional, unde companiile românești au început să vândă soluții.

Anexa 3 Prezența companiilor cu capital privat românesc

Top 10 comerț cu ridicata (CAEN 46), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	BAT Trading (București)	8.870	364	679	tutun	Marea Britanie
2	Metro (București)	4.729	139	3.908	en-gros	Germania
3	Samsung (București)	4.227	80	190	electronice	Coreea de Sud
4	Mediplus Exim (București)	3.888	57	1.002	farma	Cehia
5	Selgros (Brașov)	3.645	59	4.341	cash and carry	Germania
6	OMV Petrom Gaz (București)	3.314	63	51	combustibil	Austria
7	Ameropa Grains (Constanța)	2.961	34	0	cereale	Elveția
8	Farm Expert DCI (București)	2.954	103	959	farma	Germania
9	ADM România (București)	2.901	16	67	cereale	SUA
10	Fildas Trading (Argeș)	2.662	115	895	farma	România (privat)
	Total Top 10	4.0151				
	Pondere Top în CA sector	14%				

Sursa: ONRC

Top 10 comerț cu amănuntul (retail, CAEN 47), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	OMV Petrom Marketing (București)	15.063	366	210	carburanți	Austria
2	Kaufland (București)	10.086	796	13.519	retail	Germania
3	Rompetroil Down Stream (București)	8.873	168	561	carburanți	Kazahstan
4	Carrefour (București)	6.748	261	9.939	retail	Franța
5	Lidl (Prahova)	6.510	391	4.815	retail	Germania
6	Dedeman (Bacău)	6.333	1.007	9.818	materiale de construcții	România (privat)
7	Lukoil (București)	5.922	110	2599	carburanți	Rusia
8	Mol (Cluj)	5.469	215	228	carburanți	Ungaria
9	Auchan (București)	5.223	87	9.290	retail	Franța
10	Mega Image (București)	4.910	245	9.313	retail	Belgia
	Total Top 10	75.137				
	Pondere Top în CA sector	37%				

Sursa: ONRC

În 10 mari sectoare din economie

Top 10 transporturi terestre (CAEN 49), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	CFR Călători (București)	1.977	-20	12.724	feroviar	România (stat)
2	Transgaz (Mureș)	1.800	705	4.548	gaze	România (stat)
3	Aquila Park (Prahova)	906	13	2.251	rutier	România (privat)
4	Carrion (Cluj)	823	13	2.394	rutier	Spania
5	RATB (București)	752	8	10.200	călători	România (stat)
6	CFR Marfă (București)	729	-157	5.900	feroviar	România (stat)
7	Grup Feroviar Român (București)	724	5	2.800	feroviar	România (privat)
8	Metrorex (București)	647	0	4.400	călători	România (stat)
9	Conpet (București)	376	87	1.700	petrol	România (stat)
10	Vos Logistics (Cluj)	367	1	0	rutier	Olanda
	Total Top 10	9.101				
	Pondere Top în CA sector	16%				

Sursa: ONRC

Top 10 construcții de clădiri (CAEN 41), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	Strabag (București)	622	5	670	construcții	Austria
2	Con-A (Sibiu)	548	33	630	construcții	România (privat)
3	Bog`Art (București)	486	8	420	construcții	România (privat)
4	CTP Invest (Ilfov)	444	53	35	dezvoltare	Belgia
5	Porr Construct (București)	378	-34	280	construcții	Austria
6	Construcții Erbașu (București)	326	12	536	construcții	România (privat)
7	Astaldi (București)	319	57	569	construcții	Italia
8	P.A.B. România (Arad)	247	13	364	construcții	România (privat)
9	Dolo Trans Olimp (Alba)	176	4	376	construcții	România (privat)
10	Concret Construct (Suceava)	163	2	270	construcții	România (privat)
	Total Top 10	3.709				
	Pondere Top în CA sector	10%				

Sursa: ONRC

Top 10 rafinarea petrolului (CAEN 19), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	OMV Petrom SA (București)*	14.764	2.722	13.322	extracție și rafinare	Austria
2	Rompetrol Rafinare (Constanța)	11.192	418	1.061	rafinare	Kazahstan
3	Petrotel Lukoil (Prahova)	4.697	224	445	rafinare	Rusia
4	Bulrom Gaz (București)	384	18	95	rafinare	România (privat)
5	Total România (Brașov)	344	18	110	rafinare	Franța
6	Almatar Trans (Buzău)	67	3	48	rafinare	România (privat)
7	Gazzo Premium (Constanța)	12	0	42	rafinare	România (privat)
8	Doma Rom Stal (Suceava)	9	1	33	rafinare	România (privat)
9	Mini Serv Oil (Brăila)	7	0	46	GPL	România (privat)
10	X-Oil Group (Prahova)	4	0	18	lubrifianți	România (privat)
	Total Top 10	16.716				
	Pondere Top în CA sector	99%				

*OMV Petrom este la CAEN 06 Extracția Petrolului

Sursa: ONRC

Top 10 tehnologia informației (CAEN 62), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	Oracle (București)	1.029	33	4.100	realizare soft	SUA
2	IBM (București)	906	97	3.100	consultanță în IT	SUA
3	Ericsson (București)	741	7	2.200	realizare soft	Suedia
4	Endava (Cluj)	384	44	1.800	realizare soft	Marea Britanie
5	Atos (București)	341	61	1.900	realizare soft	Franța
6	Microsoft (București)	321	26	600	realizare soft	SUA
7	Luxoft (București)	310	25	1.700	realizare soft	Rusia
8	NTT (Cluj)	238	24	900	realizare soft	Japonia
9	DB Global (București)	222	29	700	consultanță în IT	Germania
10	Softvision (Cluj)	195	17	1.100	realizare soft	SUA
	Total Top 10	4.687				
	Pondere Top în CA sector	25%				

Sursa: ONRC

Top 10 fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (CAEN 28), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționariat
1	Star Assembly (Alba)	7.328	309	1.800	cutii de viteză	Germania
2	Schaeffler (Brașov)	1.981	60	4.300	rulmenți	Germania
3	Bosch (Alba)	1.772	92	2.700	angrenaje	Germania
4	Cameron (Prahova)	1.069	132	1.100	utilaje rafinare	SUA
5	Stabilus (Brașov)	754	130	1.100	pompe	Germania
6	Makita (Ilfov)	721	90	1.000	mașini, unelte	Japonia
7	Frigoglass (Timiș)	623	27	1.300	frigorifice	Grecia
8	Haulote (Argeș)	491	61	200	echipamente de ridicat	Franța
9	Timken (Prahova)	377	56	900	rulmenți	America
10	Koyo (Teleorman)	336	19	1.500	rulmenți	Japonia
	Total Top 10	15.452				
	Pondere Top în CA sector	65%				

Sursa: ONRC

Top 10 companii din agricultură (CAEN 01), 2017

	Companie/Județ	CA 2017 (mil. lei)	Profit net	Nr. angajați	Domeniu	Capital
1	SMITHFIELD (Timiș)	920	186	1.168	creștere porcine	China
2	AGRO-CHIRNOGI SA (Călărași)	880	5	548	cultivarea cerealelor	Liban
3	PROMAT COMIMPEX SRL (Satu Mare)	541	37	90	activități auxiliare producției vegetale	România (privat)
4	Transavia SA (Alba)	531	66	1.554	creșterea păsărilor	România (privat)
5	Plantagro-com SRL (Vaslui)	439	17	140	cultivarea cerealelor	România (privat)
6	Agricost SA (Brăila)	359	84	834	cultivarea cerealelor	EAU
7	Agrisol (Prahova)	291	18	1.115	creșterea păsărilor	Liban
8	Wine Solutions Network (București)	284	1	167	cultivarea strugurilor	România (privat)
9	Interagroaliment (Bacău)	282	25	166	cultivare cereale și creștere animale	România (privat)
10	Agrinvest (Buzău)	274	13	178	cultivare cereale	România (privat)
	Total Top 10	4.801				
	Pondere Top 10 în sector	13%				

Sursa: Recom

Top 10 Industria alimentară în 2017 (CAEN 10)

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționar
1	Bunge (Buzău)	1.726	-107	313	ulei	SUA
2	Smithfield Prod (Timiș)	1.139	1	1.081	carne porc	China
3	Expur (București)	1.132	-7	443	ulei	Franța
4	Agrana (București)	863	67	424	zahăr	Austria
5	Nestle (București)	820	103	865	dulciuri	Elveția
6	Unicarm (Satu Mare)	653	23	2.820	carne	România (privat)
7	Prutul (Galați)	649	1	458	ulei	România (privat)
8	Albalact (Alba)	589	11	638	lactate	Franța
9	Star Foods (București)	561	13	746	cipsuri	SUA
10	Aaylex Prod (Buzău)	489	11	818	carne pui	România (privat)
	Total Top 10	8.621				
	Pondere top 10 în sector	20%				

Sursa: Recom

Top 10 producători auto (CAEN 29), 2017

	Companie/Județ	CA (mil. lei)	Profit net (mil. lei)	Nr. angajați	Sector	Aționar
1	Automobile Dacia (Argeș)	23.100	550	14.261	Fabricarea de automobile	Franța
2	Ford Romania (Dolj)	4.800	95	3.201	Fabricarea de automobile	SUA
3	Autoliv (Brașov)	3.900	120	9.758	Fabricarea de piese auto	Germania
4	Takata Romania (Arad)	2.700	62	4.830	Fabricarea de piese auto	Japonia
5	Hella (Timiș)	2.700	181	3.684	Fabricarea de piese auto	Germania
6	Robert Bosch (București)	2.300	100	2.491	Fabricarea de piese auto	Germania
7	Delphi Diesel (Iași)	2.100	243	2.011	Fabricarea de piese auto	Germania
8	Yazaki (Ploiești)	1.500	-106	10.052	Fabricarea de piese auto	Japonia
9	Aptiv/Delphi (Timiș)	1.400	13	4.909	Fabricarea de piese auto	Germania
10	Lear (Argeș)	1.400	75	6.232	Fabricarea de piese auto	SUA
	Total Top 10	45.900				
	Pondere top 10 în sector	63%				

Sursa: Recom

Patronatul Investitorilor
Autohtoni
PIAROM

Studiul descrie evoluția ponderii capitalului privat românesc în economie din punctul de vedere al cifrei de afaceri, al numărului de companii, al capitalului propriu, al activelor și analizează diferența între profitabilitatea, îndatorarea și productivitatea companiilor cu capital românesc față de cele străine și evoluția acestor indicatori.

Analiza capitalului privat românesc, a ponderii sale în economie în sectoare de business și în exporturi este necesară pentru a putea imagina măsuri de politică economică pentru dezvoltarea economică a României atât prin creșterea capitalului privat local cât și prin atragerea de investitori străini.

Banca Națională a României (BNR) și Institutul Național de Statistică (INS) publică în fiecare an un studiu comun privind Investițiile Străine Directe, însă nicio instituție publică din România nu se ocupă cu evaluarea și măsurarea impactului în economie al investițiilor cu capital privat românesc.